

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Χρονικά

ΤΕΥΧΟΣ 122 ΙΟΥΛΙΟΣ - ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2003

Θέσεις του
Οικονομικού Επιμελητηρίου
για την εφαρμογή
του ΦΠΑ στα ακίνητα

Σελίδες 48-49

Σεμινάρια ΙΕΚΕΜ

Σελίδα 8

Απασχόληση

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ

ΕΛΤΑ
Hellenic Post

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΕΛΛΑΔΑΣ

**Αγοράστε ό,τι σας αρέσει
για τον εαυτό σας και τους φίλους σας
και στείλτε το με το Ταχυδρομείο**

Κάντε το ταξίδι της επιστροφής σας
εύκολο και ευχάριστο.

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**

Ο Οικονομολόγος στο Δημόσιο Τομέα

Ο εκσυγχρονισμός της Δημόσιας Διοίκησης είναι πρωταρχικός στόχος. Η αναβάθμιση των υπηρεσιών του δημόσιου τομέα κρίνεται περισσότερο αναγκαία από ποτέ άλλοτε.

Η ραγδαία εξέλιξη της κοινωνίας μας, οι γρήγοροι ρυθμοί ανάπτυξης, μεταξύ των άλλων, συνέβαλαν και συμβάλλουν στην αναβάθμιση του δημόσιου τομέα. Όμως, η ικανότητα και η δυνατότητα της χώρας μας να ανταγωνιστεί τους Ευρωπαίους εταίρους της εμφανώς είναι μειωμένη.

Αναπόφευκτα, το εργασιακό περιβάλλον του υπαλλήλου του δημόσιου τομέα, τα τελευταία χρόνια, έχει αναβαθμιστεί.

Οι απαιτήσεις που έχει κάθε πολίτης, σε σχέση με προγενέστερες εποχές, από την πολιτεία και ειδικότερα απ' αυτούς που απαρτίζουν και θέτουν σε λειτουργία το οικοδόμημα της Δημόσιας Διοίκησης, είναι αυξημένες. Ο πολίτης επιθυμεί ένα κράτος που θα τον υπηρετεί, και όχι που θα είναι γενεσιουργός αιτία προβλημάτων.

Οι προσπάθειες εκσυγχρονισμού - εφαρμογής νέων τεχνολογιών, που γίνονται για την αναβάθμιση του δημόσιου τομέα, δεν αρκούν από μόνες τους, για να ανταποκρίνεται η πολιτεία επαρκώς.

Σήμερα, εκτός των άλλων, ο κρατικός μηχανισμός έχει ανάγκη από εξειδικευμένους εργαζόμενους με γνώση του αντικειμένου και συνεχή επιμόρφωση, ώστε να μπορεί να αντεπεξέρχεται στις απαιτήσεις μιας σύγχρονης κοινωνίας. Ιδιαίτερα, όταν το σύνολο του οικοδομήματος του δημόσιου τομέα καλείται να συμβάλει με άτομα επιστημονικά καταρτισμένα, στη διαμόρφωση και εφαρμογή οικονομικών μεγεθών, προς όφελος της κοινωνίας.

Λογικές στη βάση «του όλοι για όλα» οδηγούν στο τέλμα, καθιστώντας όλο το οικοδόμημα του κρατικού μηχανισμού αναποτελεσματικό και μη παραγωγικό.

Με αυτές τις διαπιστώσεις, που ομολογουμένως δεν είναι πρόσφατες και που μας απασχολούν από την ίδρυση του φορέα μας, κρίνουμε ιδιαίτερα αναγκαία την αναβάθμιση του ρόλου του Οικονομολόγου στον ευαίσθητο δημόσιο τομέα.

Θεωρούμε αδιανόητο, συνάδελφοί μας οικονομολόγοι με επιστημονική εξειδίκευση σε γνωστικά αντικείμενα - στη διοίκηση, στα χρηματοοικονομικά, στα λογιστικά - φοροτεχνικά, με εμπειρία στις μελέτες κλπ. - να απασχολούνται σε θέσεις άσχετες με το αντικείμενο σπουδών τους, ενώ, παράλληλα, πτυχιούχοι άλλων κλάδων (δικηγόροι, μηχανικοί) να κατέχουν θέσεις με αντικείμενο καθαρά οικονομικό. Ιδιαίτερα, όταν το οικονομολογικό επάγγελμα θεσμικά έχει κατοχυρωθεί.

Η Κεντρική Διοίκηση του Οικονομικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας, από τις πρώτες ημέρες της ανάληψης των καθηκόντων της, μεταξύ των πρώτων στόχων που έθεσε, ήταν και η κατοχύρωση της ειδικότητας του οικονομολόγου στο δημόσιο τομέα.

Η εμμονή μας και η αμετάκλητη στάση μας για την υλοποίηση αυτών των αιτημάτων απέδωσε.

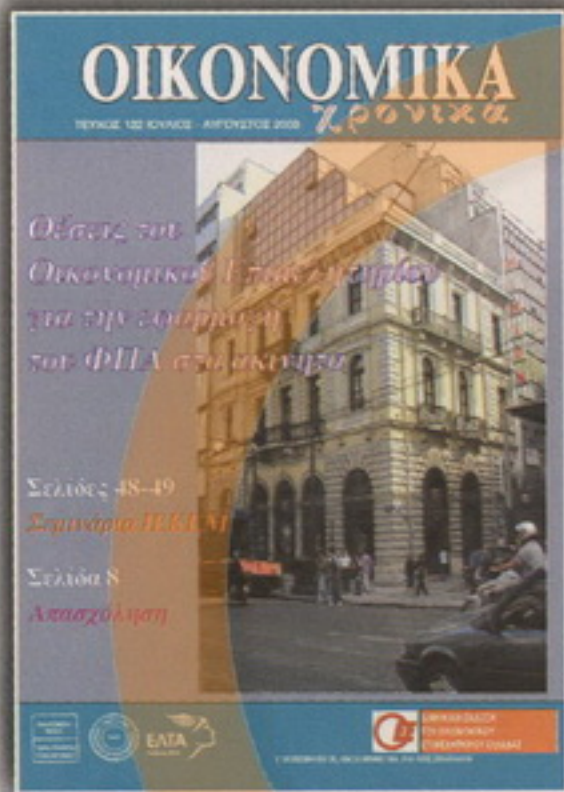
Μεθοδικά, με κοινή τεκμηριωμένη θέση και επιχειρήματα, όλα αυτά τα χρόνια και όλοι μαζί από κοινού, ήρθαμε κόντρα σε νοοτροπίες και κλαδικά συμφέροντα.

Τα τελευταία δύο χρόνια, μετά από συνεχή επικοινωνία του φορέα μας με τους αρμόδιους υπουργούς, πετύχαμε να κοιτάζουμε το εγγύς μέλλον με αισιοδοξία.

Σήμερα, μπορούμε να ανακοινώσουμε ότι μπήκαν οι βάσεις για την κατοχύρωση του Οικονομολόγου στο δημόσιο τομέα.

Χαρίλαος Αλαμάνος
Πρόεδρος του
Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδας

ΠΕΡΙεχόμενα

1

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- Ο Οικονομολόγος στο Δημόσιο Τομέα, Χαρίλαος Αλαμάνος, πρόεδρος του ΟΕΕ ....Σελ. 1
- Θέσεις του ΟΕΕ για την εφαρμογή του ΦΠΑ στα ακίνητα .....Σελ. 3
- Περιφερειακό Τμήμα Ανατολικής Κρήτης ..... Σελ. 6
- Απασχόληση ..... Σελ. 8

ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΒΗΜΑ

10

- Μήπως και ειδικά ελεγκτικά πρότυπα μαζί με τη μετάβαση των ΟΤΑ στο διπλογραφικό λογιστικό σύστημα;; του Δημήτρη Πανοζάκου, μέλους της ΚΔ του ΟΕΕ .....Σελ. 10
- Δήλωση του Α' αντιπροέδρου του ΟΕΕ Στέλιου Παππά .....Σελ. 13
- «Μετά δώδεκα έτη», του Γιώργου Χατζηκωνσταντίνου, καθηγητή του Τμήματος ΔΟΣΑ του ΔΠΘ, μέλους της ΣτΑ του ΟΕΕ .....Σελ. 14
- Έκθεση ΟΗΕ για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη. Στο εδώλιο οι πλούσιες χώρες, του Πάνου Τριγάζη, μέλους της Επιτροπής Διεθνών Σχέσεων του ΟΕΕ.....Σελ. 18
- Οι ιδιωτικές επενδύσεις - μοχλός ανάπτυξης της οικονομίας, του Παναγιώτη Γιαννόπουλου, π. νομάρχη Αρκαδίας .....Σελ. 21
- Τα προβλήματα λύνονται από κοινού, του Παναγιώτη Αλεβιζάκη, μέλους της ΚΔ του ΟΕΕ .....Σελ. 23
- Κανονισμός Απόσυρσης Ευρ. Επιτροπής Ν. 417. Νέα απειλή για τις ναυτιλιακές εταιρείες, της Δήμητρας Κοντραφούρη, οικονομολόγου.....Σελ. 24
- Για ένα σύγχρονο σύστημα Διαχείρισης Ανθρώπινου Δυναμικού ποντοπόρου πλοίου, του Διονύση Κονιτόπουλου, οικονομολόγου δ/ντή Ναυτιλιακής Εταιρείας .....Σελ. 26
- Τραπεζικά Ιδρύματα και πιστωτικός κίνδυνος του Χρ. Νούνη, οικονομολόγου .....Σελ. 28

- Οι επιπτώσεις των συγκωνεύσεων και εξαγορών στην απασχόληση και τις αμοιβές: Επισκόπηση της διεθνούς έρευνας, του Κωνσταντίνου Μανασάκη, οικονομολόγου.....Σελ. 30
- Κοστολόγηση Τηλεπικοινωνιακών Υπηρεσιών, του Αθανάσιου Μαραμή, οικονομολόγου.....Σελ. 36
- Αλλαγές που επέρχονται με το Νομοσχέδιο «Απλούστευση και αντικειμενικοποίηση του φορολογικού ελέγχου» και πώς αυτές αξιολογούνται .....Σελ. 38

Τα επώνυμα άρθρα εκφράζουν απόψεις των συγγραφέων τους

ΘΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΦΠΑ ΣΤΑ ΑΚΙΝΗΤΑ

Ο Φόρος
Προστιθέμενης
Αξίας
εφαρμόστηκε
στη χώρα μας
το 1987
και αποτελεί
σήμερα την κύρια
πηγή εσόδων,
με συμμετοχή 57%
στο σύνολο
της έμμεσης
φορολογίας

Κατ' αρχήν θεωρούμε ότι η μη εφαρμογή του ΦΠΑ στα ακίνητα μέχρι σήμερα στρεβλώνει τον οικοδομικό επιχειρηματικό τομέα, αφού καταβάλλεται κατά την ανέγερση, αυξάνοντας το κόστος κατασκευής, αλλά στη μεταβίβαση δεν εισπράττεται άμεσα, αλλά έμμεσα μέσω της μετακύλισης της αύξησης του κόστους στην τιμή πώλησης.

Η εφαρμογή αυτού επί των οικοδομών θα συμβάλει αφ' ενός μεν, στον εκσυγχρονισμό του τομέα, αφ' ετέρου δε, στην αύξηση των εσόδων του Δημοσίου από τη φορολογία του εισοδήματος των υπεργολάβων οικοδομών, το οποίο σήμερα φοροδιαφεύγει στο σύνολό του, αφού ο εργολάβος αλλά και ο ιδιώτης θα έχει κάθε συμφέρον να παίρνει τιμολόγια για ολόκληρο το ποσό της εργασίας και όχι μόνο για ένα μέρος αυτής.

Στην περίπτωση, όμως, εφαρμογής του, πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι οι ισχύουσες σήμερα στη φορολογία μεταβίβασης ακινήτων εξαιρέσεις και απαλλαγές αφ' ενός, και αφ' ετέρου οι μικρές αντικειμενικές αξίες, που ισχύουν σε σχέση με τις πραγματικές εμπορικές αξίες, θα οδηγήσουν στη χρηματοδότηση μέσω ΦΠΑ, των κατασκευαστικών επιχειρήσεων. Σ' αυτό θα συμβάλει, επίσης, η πλασματική αύξηση του κόστους που θα παρατηρηθεί (διόγκωση του κατασκευαστικού κόστους με τη λήψη πλαστών ή εικονικών στοιχείων), όπως, εξάλλου, αυτό παρατηρείται και στα δημόσια έργα, και θα έχει σαν αποτέλεσμα την έκπτωση φόρου εισροών που δε θα έχει καταβληθεί. Πλέον, δε, οι κατασκευαστικές επιχειρήσεις που θα φορολογούνται με τις γενικές διατάξεις θα επωφεληθούν και στη φορολογία εισοδήματος διά της μείωσης των καθαρών αποτελεσμάτων τους με τη χρήση τέτοιων στοιχείων.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ

- Να διασφαλιστεί η σύλληψη της πραγματικής φορολογητέας αξίας. Αυτή θα πρέπει να είναι η πραγματική εμπορική αξία του ακινήτου. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με την αξιοποίηση στοιχείων που θα αντλούν οι φορολογικές αρχές, με τη συνεχή παρακολούθηση των διαμορφούμενων τιμών στην αγορά ακινήτων, οι οποίες, όπως είναι γνωστό, ποικίλλουν ανάλογα με τη χρήση, το είδος κατασκευής, τη θέση και την περιοχή του ακινήτου. Τα στοιχεία αυτά μπορούν να λαμβάνονται, ακόμη, από τα γραφεία αγοραπωλησίας ακινήτων, από τις σχετικές ανακοινώσεις (αγγελίες) στον Τύπο, από την Τοπική Αυτοδιοίκηση κτλ.
- Να συσταθεί επιτροπή διαρκούς ελέγχου του κόστους κατασκευής, ώστε να αποφευχθεί η διόγκωση του κόστους με τους γνωστούς τρόπους των υπερτιμολογήσεων, λήψης εικονικών και πλαστών τιμολογίων κτλ.
- Να καταργηθούν όλες οι απαλλαγές που ισχύουν σήμερα και για λόγους κοινωνικής πολιτικής να διατηρηθεί η απαλλαγή μόνο για την απόκτηση πρώτης κατοικίας, ανεξάρτητα από τον τρόπο απόκτησης, ή άλλως να υπαχθεί σε μειωμένο συντελεστή της τάξεως του 5%.
- Να γίνει αποφορολόγηση του σημερινού κόστους και στη συνέχεια να προστεθεί το εμπορικό κέρδος, προκειμένου να διαμορφωθεί η τιμή πώλησης που θα αποτελεί τη βάση της επιλογής του φόρου, άλλως, στην αντίθετη περίπτωση, θα παρατηρηθεί έξαρση στις τιμές των ακινήτων, αν στις σημερινές τιμές προστεθεί και ο ΦΠΑ, λαμβανομένου υπόψη ότι στις σημερινές τιμές περιλαμβάνεται ως κόστος και ο ΦΠΑ που επιβαρύνει το κόστος κατασκευής.

ΠΕΡΙεχόμενα

ΠΑΡΑΤΑΞΕΙΣ

40

- ΠΑΣΚΟ-Σ Σελ. 40
- ΔΗΚΙΟ .... Σελ. 41
- ΑΚΙΟΕ .... Σελ. 42
- ΔΠΚ-Ο .... Σελ. 43
- ΣΕΠ-Ο..... Σελ. 44

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

45

- «Πρακτικός Οδηγός ΕΠΕ» και «Πρακτικός Οδηγός Ανωνύμων Εταιρειών», των Δημητρίου και Χριστίνας Ηλιοκαύτου ..... Σελ. 45
- Έλεγχος και Ελεγκτές. Ο έλεγχος υπέρ του δημοσίου συμφέροντος ως εργαλείο της Δημοκρατίας και του Κράτους Δικαίου», του Δημητρίου Σουλιώτη ..... Σελ. 45
- 4 • «Εκσυγχρονιστικές Παρεμβάσεις του Ιδιωτικού Τομέα στην Υπηρεσία της Οικονομικής Ανάπτυξης», του Γιάννη Σταύρου..... Σελ. 46
- «Βασικές Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης των Δήμων», του Κοσμά Νικολόπουλου ..... Σελ. 46

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ
ΧΡΟΝΙΚΑ
ΙΟΥΝΟΣ -
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2003

ΙΕΚΕΜ - ΟΕΕ

48

Προτεινόμενα
Σεμινάρια
από το ΙΕΚΕΜ -
ΟΕΕ .... Σελ. 48

ΕΚΔΟΤΗΣ:

Χαρίλαος Αλαμάνος, Πρόεδρος ΚΔ
του ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ - ΕΚΔΟΣΗ:

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΟΕΕ:

Σπύρος Α. Μυρίντζος

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΚΔΟΣΗΣ:

Ελευθέριος Φραιδάκης, αντιπρόεδρος του ΟΕΕ
Γιάννης Καπελέρης, μέλος ΚΔ του ΟΕΕ
Παρασκευάς Γιαννόπουλος, μέλος ΚΔ του ΟΕΕ
Νίκος Καραθανασόπουλος, μέλος ΚΔ του ΟΕΕ
Σπύρος Μυρίντζος, υπεύθυνος εκδόσεων του ΟΕΕ
Διαφημίσεις: Μυρίντζος Σπύρος
τηλ. 2105202.252

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ:

«ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.»

Λεύκης 134, Κρουσινί Αττικής. Τ.Κ. 145 68
Τηλ. 2106297.601

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ

Γ' Σεπτεμβρίου 36, 104 32 ΑΘΗΝΑ

Τηλ.: 2105202.250-260-270, Fax: 2105229.167

e-mail:ekdil_epik@oe-e.gr

ECONOMIC CHAMBER OF GREECE

36, September 3rd, Str. 10432 ATHENS

Tel.: 2105202.250-260-270, Fax: 2105229.167

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ:

1. ΘΡΑΚΗΣ, Μ.Μ. Βασιλείου 3, όροφος 4ος, 69100 Κομοτηνή, τηλ.: 25310.23035, fax.: 25310.82992, e-mail: oee1prt@otenet.gr
2. ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, Μεραρχίας 14, 62 100 Σέρρες, τηλ. 23210.67970
Γραφείο Καβάλας: Υδρας 5, 65302 Καβάλα
3. ΚΕΝΤΡ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, Αριστοτέλους 26, Τ.Κ. 54623, Θεσ/νίκη, τηλ.: 2310275.727-8
www.oee-rtkm.gr
4. Κ.Δ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, Μαλακούση 10, 59 100 Βέροια, τηλ.: 2331029111, fax: 23310.72033
5. ΔΥΤ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ, Κωστή Παλαμά 6, 50 100 Κοζάνη, τηλ.: 2461037462
6. ΗΠΕΙΡΟΥ & ΝΗΣΩΝ, Ν. Ζέρβα 28, 45 332 Γιάννινα, τηλ. 26510.72 194
7. ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ, Παπαναστασίου 21, 41 222 Λάρισα, τηλ.: 2410.531422, 533123
8. ΚΕΝΤΡ. ΣΤΕΡ. ΕΛΛΑΔΑΣ, Διάκου & Αιωνίων, 35 100 Λαμία, τηλ.: 22310.38882
9. ΑΝ. ΣΤΕΡ. ΕΛΛΑΔΑΣ, Λ. Χαϊνιά 75 & 25ης Μαρτίου, 34100 Χαλκίδα, τηλ.: 2221080710-60669
10. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΜΗΜΑ Β.Δ. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ, Ζαΐμη 21, 26223 Πάτρα, τηλ.: 2610.221645-273767-241183-241184, fax: 2610.273767
Γραφείο Αργινίου: Χαρολάου Τρικούπη 7, 30100 Αργί-νιο, τηλ.: 2641039898
Γραφείο Πύργου: Μανωλοπούλου 42-27100 ΠΥΡ-ΓΟΣ, τηλ. 2621030039
11. Ν.Α. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ, Πλ. Κολοκοτρώνη 8, 22100 Τρίπολη, τηλ.: 2710.233582
12. ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΥ, Γ. Σαφέρη 80, 85100 Ρόδος, τηλ. 22410.66660
13. ΑΝ. ΑΙΓΑΙΟΥ, Ελ. Βενιζέλου 6, 81 100 Μυτιλήνη, τηλ.: 22510.25634
14. ΑΝ. ΚΡΗΤΗΣ, Εθν. Αντίστασης 105, 71 306 Ηρά-κλειο, τηλ.: 2810.224595
15. ΔΥΤ. ΚΡΗΤΗΣ, Κράρη & Μυλωνιάννη 21, 73100 Χανιά, τηλ.: 28210.94505

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΕΠΙΒΟΛΗΣ ΦΠΑ

Αντικείμενο του ΦΠΑ μπορούν να αποτελέσουν:

1. Τα εντός σχεδίου οικοπέδα, όταν η παράδοση γίνεται από υποκείμενο στο φόρο, ανεξάρτητα αν αυτό αποτελεί πάγιο ή εμπορεύσιμο στοιχείο της επιχείρησής του.
2. Οι πωλήσεις παλαιών ακινήτων, όταν η παράδοση γίνεται από υποκείμενο στο φόρο που είχε ασκήσει το δικαίωμα έκπτωσης του φόρου κατά την απόκτηση ή κατασκευή του πωλούμενου ακινήτου, όπως εξάλλου γίνεται και για τα άλλα ενσώματα αγαθά.
3. Η μεταβίβαση ακινήτων από έναν υποκείμενο στο φόρο που το είχε αγοράσει από πωλητή μη υποκείμενο στο φόρο. Στην περίπτωση αυτή, αντικείμενο του ΦΠΑ θα αποτελεί το τυχόν περιθώριο κέρδους, κατά ανάλογη εφαρμογή των άρθρων 45 και 46 του ν. 2859/2000 περί μεταχειρισμένων.
4. Η διάθεση ακινήτου, μετά τη λήξη της πενταετίας του διακανονισμού, σε αφορολόγητη πράξη (μίσθωση, λήξη χρόνου μίσθωσης ακινήτου που έχει ανεγερθεί επί αλλότριου εδάφους, δωρεά, ιδιοκατοίκηση κτλ.) κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 7 παρ. 2 του ν. 2859/2000 κατά περίπτωση.
5. Η **αντιπαροχή**: Ειδικότερα επί αντιπαροχής μπορούμε να επισημάνουμε τις παρακάτω περιπτώσεις:

Όταν ο οικοπεδούχος είναι υποκείμενος στο φόρο. Στην περίπτωση αυτή συντρέχει περίπτωση ανταλλαγής, οπότε καθένας από τους συμβαλλόμενους θα υπαγάγει ΦΠΑ και στην αξία της δικής του παράδοσης, ήτοι ο οικοπεδούχος, εφόσον υπαχθούν στο ΦΠΑ και τα εντός σχεδίου οικοπέδα, θα υπαγάγει σε ΦΠΑ την αξία των ποσοστών του οικοπέδου που θα μεταβιβάσει στον κατασκευαστή, έναντι των κτισμάτων που αυτός (ο κατασκευαστής) θα υποχρεούται να παραδώσει στον οικοπεδούχο. Αντίθετα, ο κατασκευαστής θα υπαγάγει σε ΦΠΑ την αξία των κτισμάτων που θα παραδώσει στον οικοπεδούχο, βάσει του εργολαβικού προσυμφώνου. Σχετικά με το δικαίωμα έκπτωσης του οικοπεδούχου, θα έχουν εφαρμογή οι γενικές διατάξεις του άρθρου 30 του ν. 2859/2000.

Όταν ο οικοπεδούχος είναι μη υποκείμενος στο φόρο. Στην περίπτωση αυτή, ο κατασκευαστής θα πρέπει να επιβάλει ΦΠΑ στην αξία των κτισμάτων που θα αναλογούν στα ποσοστά του οικοπέδου που θα παρακρατεί ο οικοπεδούχος, για δε την αξία των ποσοστών του οικοπέδου που θα μεταβιβάσει ο οικοπεδούχος στον κατασκευαστή να επιβάλλεται ο ΦΠΑ.

6. Η σύσταση κάθε εμπράγματος δικαιώματος το οποίο θα παρέχει στον δικαιούχο δικαίωμα χρήσεως του ακινήτου, ακόμη και όταν ο εκχωρών το δικαίωμα δεν είναι υποκείμενος στο φόρο, πλην όμως η συναλλαγή είναι ιδιαίτερα σημαντικής αξίας.

7. Κάθε κατασκευή ακινήτων ιδιαίτερα μεγάλης αξίας από μη υποκείμενο στο φόρο με σκοπό την πώλησή του, εφόσον αυτή η μεμονωμένη πράξη, λόγω της αξίας, εμπίπτει στη φορολογία εισοδήματος.

8. Κάθε μεταβίβαση μεριδίων ή μετοχών, των οποίων η κατοχή εξασφαλίζει νομικά ή πραγματικά τη μεταβίβαση της κυριότητας ή της επικαρπίας ενός ακινήτου ή μέρους αυτού. (Ετσι θα υπαχθούν και οι μεταβιβάσεις που γίνονται από κτηματικές ΑΕ, οφσσρς εταιρείες κτλ.)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Συνάντηση με τον δήμαρχο κ. Γιάννη Κουράκη είχε η διοίκηση του Περιφερειακού Τμήματος Ανατολικής Κρήτης του Οικονομικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας (ΟΕΕ).

Ο δήμαρχος ενημέρωσε τη διοίκηση του Περιφερειακού Τμήματος για τη δραστηριότητα του Δήμου Ηρακλείου, αναφερόμενος ιδιαίτερα στην πορεία των έργων που πραγματοποιούνται αυτό το διάστημα, στα έργα που σχεδιάζονται, καθώς και στις διάφορες παρεμβάσεις του δήμου.

Παρουσιάζοντας, ο κ. Κουράκης, την οικονομική κατάσταση του δήμου, αναφέρθηκε στη διάρθρωση των οικονομικών υπηρεσιών, κάνοντας παράλληλα και αναφορά στα γνωστά προβλήματα σ' ό,τι αφορά στο ταμειακό έλλειμμα.

Από την πλευρά της, η διοίκηση του Περιφερειακού Τμήματος Ανατολικής Κρήτης του Οικονομικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας παρέθεσε τις απόψεις της για πλήθος θεμάτων, που σχετίζονται, τόσο με το εσωτερικό περιβάλλον του δήμου (οργάνωση υπηρεσιών, έσοδα, αξιοποίηση προσωπικού, επιτροπές, διπλογραφικό), όσο και με τις αναγκαίες παρεμβάσεις που πρέπει να γίνουν από πλευράς δήμου σε συγκεκριμένα θέματα.

Και οι δύο πλευρές (δήμος και ΟΕΕ) συμφώνησαν να συνεργαστούν σε θέματα αρμοδιότητας του Επιμελητηρίου, ενώ κρίθηκε αναγκαίο οικονομολόγοι να στελεχώσουν τις διάφορες επιτροπές του δήμου.

Η διοίκηση του Περιφερειακού Τμήματος διαμαρτυρήθηκε για τον αποκλεισμό του Επιμελητηρίου από τον οργανισμό «Ηράκλειο 2004», δεδομένου ότι η οργάνωση της προετοιμασίας και η προβολή των αγώνων σχετίζονται άμεσα με θέματα μάρκετινγκ.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΠΡΕΣΒΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Τη Διοίκηση του Περιφερειακού Τμήματος Ανατολικής Κρήτης του Οικονομικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας (ΟΕΕ) επισκέφτηκε ο πρέσβης της Ρουμανίας Dr CAIUS TRAIAN DRAGOMIR.

Ο κ. πρέσβης είναι πεπεισμένος ότι η προσπάθειά του για ανάπτυξη των διμερών οικονομικών σχέσεων Ελλάδος - Ρουμανίας θα στεφθεί με επιτυχία,

μόνον αν οι αρμόδιοι επιστημονικοί φορείς αναλάβουν να διαδραματίσουν το θεσμικό ρόλο που τους αναλογεί.

Αναφερόμενος στην πρόταση που κατέθεσε αρμοδίως στον κ. γενικό γραμματέα της Περιφέρειας Κρήτης και που αφορά στην αδελφοποίηση της Περιφέρειας Κρήτης με την Περιφέρεια της Κωσταντζας, διατύπωσε την άποψη ότι ανοίγει μεγάλο ορίζοντα για οικονομική συνεργασία, διότι εμμέσως η Κρήτη θα συμμετέχει, μέσω της Περιφέρειας Κωνσταντζας, στα οικονομικά δρώμενα της ένωσης των λιμανιών της Μαύρης Θάλασσας.

Ο κ. πρέσβης υποσχέθηκε να κάνει απαραίτητα διαβήματα, ώστε τα Οικονομικά Επιμελητήρια των υπό αδελφοποίηση περιοχών να έρθουν σε επαφή, ώστε να μελετήσουν με ποιο τρόπο οι δυο επιστημονικοί φορείς θα σταθούν στο ύψος τους σ' αυτό το δύσκολο εγχείρημα.

Από την πλευρά της, η Διοίκηση του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ανατολικής Κρήτης ευχαρίστησε θερμά, τόσο τον κ. πρέσβη, όσο και τον συνάδελφο Κωνσταντίνο Στρατάκη, που βοήθησε στην υλοποίηση αυτής της επαφής και επιφυλάχθηκε να μελετήσει, τόσο τη διαδικασία, όσο και τον τρόπο με τον οποίο το Επιμελητήριο θα ανταποκριθεί επάξια σε έναν τόσο σοβαρό ρόλο, όπως άλλωστε του αρμόζει.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΟΑΕΔ

Η απροθυμία των επιχειρήσεων να ανταποκριθούν (μόλις το 50% ανταποκρίθηκε) στην προκήρυξη του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ), με την οποία προκηρύσσονταν 45.000 επιδοτούμενες θέσεις εργασίας, έγκειται στο γεγονός ότι οι επιχειρήσεις είχαν την υποχρέωση να προσλάβουν τον υποψήφιο που ο ΟΑΕΔ πρότεινε, άσχετα αν αυτός ήταν και ο καταλληλότερος για την επιχείρηση.

Αυτό τόνιζε σε επιστολή, που απέστειλε η Διοίκηση του Περιφερειακού Τμήματος στον διοικητή του ΟΑΕΔ.

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ

Στα πλαίσια της υλοποίησης του προγράμματος πρακτικής άσκησης των φοιτητών του, το Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Κρήτης συνεργάστηκε με το Οικονομικό Επιμελητήριο Ανατολικής Κρήτης, προκειμένου να μπορέσουν οι φοιτητές του να πραγματοποιήσουν δίμηνη πρακτική άσκηση σε τοπικές επιχειρήσεις και σε αντικείμενο σχετικό με τις σπουδές τους.

Συνάντηση με τους νέους και άνεργους οικονομολόγους είχαν τα μέλη της Διοίκησης του Περιφερειακού Τμήματος Ανατολικής Κρήτης.

Σκοπός της συνάντησης ήταν να ακουστούν τα προβλήματα των νέων οικονομολόγων σ' ό,τι αφορά στην παροχή βοήθειας για τον τρόπο εύρεσης εργασίας. Παράλληλα, συστήθηκε τριμελής επιτροπή, η οποία ήδη έχει καταθέσει προτάσεις για την καλύτερη λειτουργία του γραφείου εργασίας.

Κοντά στους αποφοίτους του Οικονομικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Κρήτης βρέθηκε η Διοίκηση του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδας του Τμήματος Ανατολικής Κρήτης.

Χαιρετίζοντας τους νέους οικονομικούς επιστήμονες, ο πρόεδρος του Περιφερειακού Τμήματος κ. Γιώργος Αμπαρτζάκης αναφέρθηκε στο εργασιακό περιβάλλον που έχει διαμορφωθεί τα τελευταία χρόνια για τους απόφοιτους των οικονομικών πανεπιστημίων και στις προσπάθειες που καταβάλλονται για την κατοχύρωση του οικονομολογικού επαγγέλματος.

Στους απόφοιτους του Τμήματος διανεμήθη φάκελος με πληροφοριακό υλικό για το Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας.

Τους επιτυχόντες στις γενικές εξετάσεις για την εισαγωγή τους στις Ανώτατες Οικονομικές Σχολές συνεχάρη η Διοίκηση του Περιφερειακού Τμήματος, με επιστολή που απέστειλε στον τοπικό ηλεκτρονικό και περιοδικό τύπο.

Για μια ακόμη χρονιά, το Περιφερειακό Τμήμα θα προχωρήσει στην καταγραφή των νέων φοιτητών των Οικονομικών Σχολών και μελλοντικών οικονομολόγων, με σκοπό τη γνωριμία και εξοικείωση με το θεσμό του Οικονομικού Επιμελητηρίου.

Οι φοιτητές, από δω και στο εξής, θα γίνονται αποδέκτες όλου του ενημερωτικού υλικού που θα παίρνουν και τα μέλη του Περιφερειακού Τμήματος και θα καλούνται σε όλες τις εκδηλώσεις που θα πραγματοποιούνται από το Περιφερειακό Τμήμα.

Ηδη, η Τοπική Διοίκηση στέλνει συγχαρητήριες επιστολές σε όλους και τους ενημερώνει για τη δραστηριότητα του Τμήματος, ενώ θα οργανώσει και ειδική εκδήλωση προς τιμή τους την περίοδο των διακοπών των Χριστουγέννων.

The Nottingham Trent University

MBA

στα ελληνικά

Για πτυχιούχους ΑΕΙ - ΤΕΙ και στελέχη επιχειρήσεων

Full Time MBA, 12 μήνες.

Part Time MBA, 24 μήνες,

μαθήματα κάθε 15ήμερο,

Παρασκευή και Σάββατο.

Executive MBA, 24 μήνες,

μαθήματα 1 φορά το μήνα,

Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή.

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ:

- Διοίκηση Χρηματοοικονομικών
- Διοίκηση Ανθρώπινων Πόρων
- Διοίκηση Μάρκετινγκ
- Information Technology

Άτοκη δανειοδότηση ή αξιοποίηση του 0,45%

ATHENS GSM

Leadership through knowledge

Αθήνα: Τηλ.: 210 322 3352-3 • Θεσσαλονίκη: Τηλ.: 2310 227 119

www.agsm.gr

Εργαστήρια Ελευθέρων Σπουδών

7

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ
ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΟΥΝΟΣ -
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2003

interact

Ανώνυμη Εμπορική Εταιρεία (αλυσίδα super market) με έδρα την Κέρκυρα ενδιαφέρεται να προσλάβει προϊστάμενο Λογιστηρίου. Απαιτούμενα προσόντα: Πτυχίο ΑΕΙ, άδεια Λογιστή - Φοροτέχνη, 5ετής προϋπηρεσία σε οργανωμένο μηχανογραφημένο λογιστήριο, με γνώσεις Θεωρημένης Αποθήκης και Γενικής - Αναλυτικής Λογιστικής. Καλή γνώση MS-Office. Καλή γνώση Αγγλικών. Διοικητικά προσόντα. Οι ενδιαφερόμενοι παρακαλούνται να στείλουν βιογραφικό σημείωμα στη θυρίδα 208, ταχ. κώδ. 49100 Κέρκυρα.

Πτυχιούχος Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών (πρώην ΑΣΟΕΕ) Τμήματος ΟΔΕ, με μεταπτυχιακές σπουδές στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο πάνω στα τεχνοοικονομικά συστήματα και με 5ετή προϋπηρεσία σε κατάστημα κινητής τηλεφωνίας ζητά εργασία. Επιπλέον γνώσεις Αγγλικών, Ιταλικών, καθώς και χρήση Η/Υ (Power Point, Excel, Word, Outlook Express, Eurofasma). Τηλ. επικοινωνίας 693.24213.33.

Πτυχιούχος του τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Πειραιά, με πολύ καλή γνώση Αγγλικών και Γερμανικών καθώς επίσης και Η/Υ (Word, Excel, Internet) ζητά εργασία. Κατσιρούμπα Ευγενία. Τηλ. 210-8314.537, 6974.6853320.

Απόφοιτος Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων εξωτερικού με γνώσεις MS-Office, Γερμανικών, Αγγλικών και με άδεια ασκήσεως επαγγέλματος Λογιστή - Φοροτεχνικού Γ' κατηγορίας ζητά εργασία. Τηλ. 6976609380.

8 Πτυχιούχος Λογιστικής Τεχνολογικής Εκπαίδευσης του ΤΕΙ Χαλκίδας, με γνώσεις Η/Υ (Word, Excel, Access) Μηχανογραφημένης Λογιστικής και γνώσεις σε Ηλεκτρονικές Υπηρεσίες (φορολογικές και ασφαλιστικές), καθώς επίσης και γνώσεις Αγγλικών (First Certificate) ζητά εργασία. Τηλ. 210-5441.957, 6974.2164.12.

Πτυχιούχος του Αμερικανικού Κολεγίου Ελλάδος, Σχολή Οικονομικών Επιστημών, με γνώσεις Αγγλικών, καθώς επίσης και γνώσεις στους Η/Υ (Word, Excel, Access, PowerPoint, Internet) ζητά εργασία. Τηλ. 210-8814.479, 6973.7932.74.

Πτυχιούχος του ΤΕΙ Χαλκίδας, Σχολή Λογιστικής, με γνώσεις στους Η/Υ (Windows, Word, Excel, Internet) και 6μηνη προϋπηρεσία στην Εμπορική Τράπεζα, ζητάει εργασία για ΗΜΙΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ πρωινή. Καλαβρυτινός Κων/νος. Τηλ. 6937.407319, 210-6755.176.

Ανακοίνωση

Το Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας απευθύνεται σ' όλα τα μέλη του, που είναι στελέχη επιχειρήσεων (διευθύνοντες σύμβουλοι, διευθυντές, προσωπάρχες, διευθυντές λογιστηρίων κλπ.), να αποστέλλουν τυχόν αγγελίες, μέσω των οποίων απευθύνονται σε ανέργους οικονομολόγους. Οι αγγελίες αυτές θα δημοσιεύονται στα Οικονομικά Χρονικά χωρίς καμία οικονομική επιβάρυνση.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΙ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ

ΜΕ DRIVERS ΤΥΠΟΥ Α' ΚΑΙ Β'

ΕΙΔΙΚΕΣ ΤΙΜΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΟΥ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ

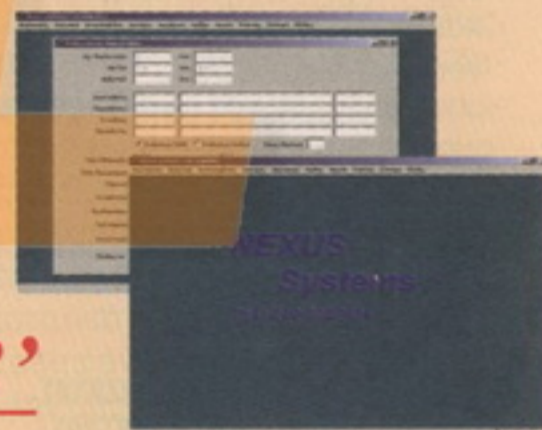
ICS ALGOBOX

Αναλαμβάνουμε την προμήθεια, εγκατάσταση, προσαρμογή του μηχανισμού στο λογισμικό της εταιρίας σας καθώς και τεχνική υποστήριξη, σε πολύ ανταγωνιστικές τιμές.

NE~~X~~US TRADE

Με drivers τύπου Β'

Εμπορικό - Αξιόγραφα - Λογιστικό - Αναλυτική Λογιστική
Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα

*Η ολοκληρωμένη και πιστοποιημένη λύση
αναβάθμισης της μηχανογράφησης σας με σύγχρονο
λογισμικό - ERP windows client server
σε εξαιρετικά ανταγωνιστικές τιμές.*

Πρόγραμμα περαίωσης εξαετίας

Για βιβλία Γ' κατηγορίας

Τιμή
€90

NE~~X~~US SYSTEMS

SOFTWARE - HARDWARE - NETWORKS

Αιόλου 68, Αθήνα, 10559 Τηλ. 210-3257434 Fax. 210-3257436

E-mail: info@nexus.gr

Μήπως και ειδικά ελεγκτικά πρότυπα μαζί με τη μετάβαση των ΟΤΑ στο διπλογραφικό λογιστικό σύστημα;;;

Το ελληνικό Δημόσιο μέχρι το 1997 χρησιμοποιούσε αποκλειστικά το απλογραφικό λογιστικό σύστημα. Οι γνωστοί προϋπολογισμοί και απολογισμοί του κράτους, των ΟΤΑ, των ΝΠΔΔ και των λοιπών φορέων στηρίζονται στην αρχή «είσπραξης και πληρωμής». Λαμβάνουν υπόψη μόνο ό,τι πληρώνεται και εισπράττεται. Η αρχή του «δεδουλευμένου» λείπει παντελώς.

Στη νομοθεσία υπήρχαν βέβαια αναφορές

ξη εφαρμογής και άλλα από τη μεθοδολογία υλοποίησής του.

Από όλους τους φορείς του Δημοσίου οι ΟΤΑ (δήμοι & κοινότητες) προχώρησαν περισσότερο. Είναι ο χώρος που μπορεί κανείς να χρησιμοποιήσει ως παράδειγμα των θεμάτων που έχουν προκύψει με την εφαρμογή του ΔΛΣ. Επίσης, στους ΟΤΑ είναι έντονα τα προβλήματα γιατί είναι πραγματικά «ένα μικρό κράτος». Αρκεί να αναφερθεί ότι οι οικονομικές υπηρεσίες ενός ΟΤΑ εκτελούν όλες τις εργασίες του υπουργείου Οικονομίας & Οικονομικών. Αρα είναι μία μικρή ΔΟΥ αλλά και ένα μικρό Γενικό Λογιστήριο.

Το υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης (ΥΠΕΣΔΔΑ) προέβη στη νομοθέτηση του υποχρεωτικού ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων του ΔΛΣ από ορκωτούς ελεγκτές - λογιστές.

Παράλληλα, το διαχειριστικό νομικό καθεστώς έμεινε ως έχει. Οι ΟΤΑ, δηλαδή, λειτουργούν με τους κανόνες του Δημοσίου Δικαίου. Μάλιστα, οι βασικοί κανόνες διαχείρισης έχουν νομοθετηθεί το 1959!!!!

Σήμερα, λοιπόν, υπάρχει μία σύγχυση των «κανόνων» διαχείρισης, οι οποίοι επηρεάζουν και τη σύνταξη των οικονομικών καταστάσεων.

Από τη μια πλευρά, οι ορκωτοί ελεγκτές, οι οποίοι γνωρίζουν και απαιτούν να τηρηθούν κανόνες ιδιωτικής οικονομίας και από την άλλη οι υπηρεσιακοί παράγοντες, οι οποίοι είναι υποχρεωμένοι να τηρούν τους κανόνες της δημοσίας λογιστικής.

Οι ορκωτοί ελεγκτές - λογιστές χρησιμοποιούν τους κανόνες ελεγκτικής που ακολουθεί το ΣΟΕΛ και οι οποίοι είναι σύμφωνοι με τις βασικές αρχές των Διεθνών Ελεγκτικών Προτύπων. Τα πρότυπα, όμως, αυτά στηρίζονται σε κανόνες και νομοθεσίες περί της ιδιωτικής οικονομίας. Είναι προσαρμοσμένα στους νόμους περί ΑΕ, στις διατάξεις περί των ιδιωτικών συναλλαγών και λαμβάνουν υπόψη φορολογικούς νόμους. Στους ΟΤΑ, όμως, δεν ισχύουν τα ίδια. Υπάρχουν ΕΙΔΙΚΟΙ ΝΟΜΟΙ, που ρυθμίζουν τη λειτουργία τους, τη διαδικασία αναγνώρισης των δαπανών, των οικονομικών σχέσεών τους με τους πολίτες και δεν υπάρχει ουσιαστικό φορολογικό αντικείμενο.

**ΠΑΝΟΣ ΖΑΧΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ**

Μέλος της ΚΔ
του ΟΕΕ
Β' αντιπρόεδρος
της ΔΗΚΙΟ

στο διπλογραφικό σύστημα, που όμως είναι αμφίβολο αν τηρήθηκαν. Π.χ. για τους Οργανισμούς Κοινωνικών Ασφαλίσεων, που με διάταγμα του 1933 υποχρεώνονται σε τήρηση διπλογραφικού συστήματος.

Το 1997 άρχισε η μετάβαση όλων αυτών των φορέων στο διπλογραφικό λογιστικό σύστημα (στο εξής θα το ονοματίζω ΔΛΣ). Ετσι το 1997 εκδόθηκε το ΠΔ 80/97 που αφορά στους ασφαλιστικούς φορείς, το 1998 το ΠΔ 205/98 που αφορά στα ΝΠΔΔ, το 1999 το ΠΔ 315/99 που αφορά στους ΟΤΑ (δήμοι & κοινότητες) και το Μάιο του 2003 το ΠΔ 146/03 που αφορά στις μονάδες υγείας (τα νοσοκομεία). Ενδιάμεσα, στις αρχές του 2003, το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους ανέθεσε στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών να εφαρμόσει για λογαριασμό του το διπλογραφικό λογιστικό σύστημα.

Η διαδικασία πρέπει να θεωρηθεί πραγματικός εκσυγχρονισμός. Δυστυχώς, όμως, η εφαρμογή έδειξε ότι υπάρχουν σοβαρά προβλήματα, από τα οποία άλλα οφείλονται στη διαδικασία που ακολουθήθηκε κατά την έναρ-

Για να κατανοήσει κανείς πού οδηγεί αυτή η σύγκρουση αρκεί να αναφέρω μερικά παραδείγματα:

1) Θέλησαν πολλοί ελεγκτές να αποστείλουν επιστολές στους πολίτες για επιβεβαίωση του χρεωστικού υπολοίπου. Η ενέργεια αυτή είναι ίδια σαν να ολοκληρώνει το υπουργείο Οικονομικών το διπλογραφικό λογιστικό σύστημά του και ο ορκωτός ελεγκτής να αποφασίσει να στείλει σε πολίτες επιστολές για επιβεβαίωση. Και αν απαντήσουν μερικοί από αυτούς ότι διαφωνούν; Τι θα γίνει; Θα αμφισβητηθούν οι απαιτήσεις του ελληνικού δημοσίου; Πολύ εύκολα μπορεί να δημιουργηθεί σοβαρό κοινωνικό και πολιτικό θέμα. Ο πολιτικός τυχοδιωκτισμός ορισμένων δεν έχει όρια. Μπορείς να εξηγήσεις σε έναν ηλικιωμένο εύκολα γιατί πήρε αυτός επιστολή και όχι ο γείτονας; Αλλωστε, υπάρχει συγκεκριμένη νομική διαδικασία και χρόνος που ένας πολίτης αμφισβητεί τη βεβαίωση ενός ποσού από έναν ΟΤΑ. Είναι εξήντα ημέρες μετά την παραλαβή της ειδοποίησης για τη βεβαίωση της οφειλής. Πέραν αυτής της ημερομηνίας δεν δύναται κάποιος να αμφισβητήσει την απαίτηση του ΟΤΑ παρά μόνον δικαστικά. Αρα, η αποστολή επιστολών δεν είναι η ορθή διαδικασία. Βέβαια, υπάρχει το θεωρητικό ενδεχόμενο της εισπραξης μιας απαίτησης και της μη αποτύπωσής της. Τότε όμως υπάρχει θέμα κατάχρησης. Νομίζω ότι αυτό μπορεί να ελεγχθεί από το βιβλίο χρεώσεων παραστατικών που πρέπει να τηρεί κάθε ΟΤΑ και από το οποίο φαίνονται τα παραστατικά που χρησιμοποιήθηκαν στις εισπράξεις το ελεγχόμενο έτος.

2) Δεν πραγματοποιήθηκε πρόβλεψη για επισφαλείς απαιτήσεις. Συνηθίζουν οι ελεγκτές να ορίζουν επισφαλείς τις απαιτήσεις που είναι ανείσπρακτες πάνω από ένα έτος (Όπως προβλέπουν οι ελεγκτικές αρχές του ΣΟΕΛ για τις ιδιωτικές εταιρίες). Στο σημείο αυτό πιστεύω ότι χρειάζεται ειδικός ορισμός των επισφαλών απαιτήσεων στους δημόσιους φορείς και καθορισμός χειρισμού του κονδυλίου «προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις» στη συνέχεια. Πρέπει να αναφέρω ότι ο Δημοτικός και Κοινοτικός Κώ-

δικας προβλέπει συγκεκριμένα πότε μπορεί να διαγραφεί ένα βεβαιωμένο ποσό. Ο νομοθέτης δε διανοείται ουσιαστικά να αποποιηθεί απαίτησης του Δημοσίου παρά μόνον από θανόντα που οι κληρονόμοι του αποποιήθηκαν την κληρονομιά, ή αν κάποιος κληρώθηκε σε «πτώχευση» και υπάρχει αδυναμία ικανοποίησης των απαιτήσεων του Δημοσίου από το προϊόν της πτώχευσης. Μάλιστα, ο Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας προβλέπει νομίμως να εισπράττει ο ΟΤΑ τις απαιτήσεις του εντός πέντε ετών. Πέραν των πέντε ετών πρέπει να κινήσει νομικές διαδικασίες. Αρα, τίθεται το ερώτημα με τι κριτήρια θα χαρακτηρίσεις μια απαίτηση επισφαλής; Και αν τη χαρακτηρίσεις επισφαλής, λόγω καθυστέρησης πέραν του ενός έτους, μήπως πρέπει η δημοτική αρχή να προβεί στα απαραίτητα ένδικα μέσα για τη διασφάλισή της; Φανταστείτε τι θα συμβεί στην ελληνική κοινωνία, αν όλοι οι ΟΤΑ ασκήσουν ένδικα μέσα για όλες τις πέραν του ενός έτους ανείσπρακτες απαιτήσεις. Θα ασκηθούν εκατομμύρια αγωγές. Στις απαιτήσεις τους συμπεριλαμβάνονται οι κλήσεις τροχαίων παραβάσεων, ύδρευση κλπ. Αν δεν ασκήσουν ένδικα μέσα, οι αιρετοί και οι προϊστάμενοι υπηρεσιών, ενώ έχουν χαρακτηριστεί επισφαλείς απαιτήσεις, κινδυνεύουν να τους ασκηθούν ποινικές κυρώσεις για παράβαση καθήκοντος αν κάποια από αυτές τις απαιτήσεις δεν εισπραχθεί.

3) Υπάρχει διαφορετική νομική αντιμετώπιση των εξόδων προηγούμενων χρήσεων. Οι ελεγκτές, έχοντας υπόψη τους τις διαδικασίες της ιδιωτικής οικονομίας έχουν την άποψη ότι όλα τα τιμολόγια που είναι «απλήρωτα» κατά το τέλος του έτους πρέπει να εμφανίζονται ως υποχρέωση. Δυστυχώς, όμως, υπάρχει άλλη νομοθετική θεώρηση «περί της ανάληψης της υποχρέωσης» από το Δημόσιο. Συγκεκριμένα, στους ΟΤΑ η ανάληψη της υποχρέωσης πραγματοποιείται με την έκδοση της «Έκθεσης Ανάληψης Δαπάνης» (πρακτικά δέσμευση ποσού στον προϋπολογισμό) και όχι με την παραλαβή ενός τιμολογίου (Πρ.Ι.τμ.Ε.Σ 127/82, Δελτ. ΓΛΚ 81,72). Αν, λοιπόν, δεν έχει προηγηθεί η δέσμευση κανείς δεν εγ-

γυάται ότι θα θεωρηθεί νόμιμη η ανάληψη της υποχρέωσης και άρα θα εξοφληθεί το παραστατικό. Τα έτη μάλιστα που έχουμε αλλαγή δημοτικής αρχής είναι σύννητες φαινόμενο η νέα αρχή να αρνείται νομίμως τέτοια πληρωμή. Υπάρχει, λοιπόν, κίνδυνος, αν ακολουθηθούν οι κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας να εμφανίζονται μη πραγματικές οφειλές. Ο νομοθέτης έχει προβεί σε αυτή την πρόβλεψη, γιατί το όργανο διοίκησης που εγκρίνει την Ανάληψη Δαπάνης αποτελείται από αιρετούς. Από αυτούς που πήραν εντολή από τους πολίτες να διαχειριστούν τα οικονομικά του ΟΤΑ. Αλλως, μπορεί ο κάθε υπηρεσιακός να δεσμεύει τον ΟΤΑ με την παραλαβή οποιουδήποτε τιμολογίου. Επίσης, ο νομοθέτης έχει προβλέψει την τήρηση σχετικού βιβλίου. Με βάση αυτό το γεγονός είναι συνηθισμένο το φαινόμενο παραστατικά προηγούμενου έτους να πρωτοεμφανίζονται στο επόμενο. Κατά την άποψή μου, αν η καταχώριση γίνει στον κωδικό 82 (Εξόδα & Εσοδα παρελθόντων ετών) τότε δεν παραποιείται η αρχή της αυτοτέλειας των χρήσεων, και παράλληλα μόνο έτσι εμφανίζονται οι πραγματικές δαπάνες και όχι οι πιθανές. Πιστεύω ότι οι ελεγκτές έπρεπε να αναζητούν την έκδοση του παραστατικού της δέσμευσης του ποσού στον προϋπολογισμό, για όλα τα απλήρωτα παραστατικά εξόδων, και τυχόν μη ύπαρξή τους να αναγράφεται στο πιστοποιητικό άλλως είναι σαν να καταχωρεί μια επιχείρηση έξοδα χωρίς παραστατικά.

4) Οι ΟΤΑ λειτουργώντας ως Δημόσιο έχουν έσοδα, τα οποία προκύπτουν από ελέγχους είτε στα οικονομικά στοιχεία επιτηδευματιών, π.χ. δημοτικός φόρος 2% από τις επιχειρήσεις εστίασης, είτε από μετρήσεις σε πεπραγμένα φυσικών ή νομικών προσώπων, π.χ. ύδρευση (κατανάλωση νερού) κλπ. Απαιτούν οι ελεγκτές να λογιστικοποιούνται στο έτος που αναφέρονται. Κατανοεί κανείς ότι μια τέτοια λογιστικοποίηση μόνο «κατ' εκτίμηση» μπορεί να γίνει και οι αποκλίσεις υπάρχει πιθανότητα να είναι μεγάλες, γιατί π.χ. ο έλεγχος απόδοσης του δημοτικού φόρου 2% από τα καταστήματα εστίασης για ένα έτος δεν μπορεί κα-

νείς να γνωρίζει τι θα αποφέρει στο δήμο. Μπορεί να μην πιστοποιηθεί κανένα λάθος απόδοσης από τις επιχειρήσεις. Κανείς δεν μπορεί να κάνει πρόβλεψη κατανάλωσης νερού από τους πολίτες για ένα ολόκληρο εξάμηνο (Ως συνήθως στο επόμενο έτος βεβαιώνονται τα έσοδα από την ύδρευση του β' εξαμήνου του προηγούμενου έτους, αφού έχει προηγηθεί καταμέτρηση κατανάλωσης και η οποία χρονικά απαιτεί μερικούς μήνες. Αρα εισερχόμαστε χρονικά ήδη στο επόμενο έτος). Νομίζω ότι δεν αλλάζει την οικονομική κατάσταση ενός ΟΤΑ αν η πάγια διαδικασία λογιστικοποίησης τέτοιων εσόδων στο επόμενο έτος δείχνει ότι αφορούν προηγούμενα έτη. Στο κάτω - κάτω είναι προτιμότερο να αποτυπώνει κανείς υπαρκτές απαιτήσεις και όχι πιθανές. Σημειώνω ότι αυτήν τη διαδικασία προβλέπει και η δημόσια λογιστική και έχουν προβλεφθεί και ειδικοί κωδικοί εσόδων.

5) Απαιτούν οι ορκωτοί ελεγκτές - λογιστές να εμφανίζονται ολοκληρωμένα έργα για τα οποία δεν έχουν συνταχθεί ούτε προσωρινά πρωτόκολλα παραλαβής τους. Δηλαδή, να αναλάβουν οι οικονομικές υπηρεσίες να αντικαταστήσουν άλλες υπηρεσίες. Τις τεχνικές. Είναι αλήθεια ότι υπάρχουν έργα, τα οποία στην πραγματικότητα ολοκληρώθηκαν - είναι άτυπα σε λειτουργία - αλλά πρωτόκολλα παραλαβής δεν υπάρχουν. Κατανοεί ο ενασχολούμενος με τη λογιστική ότι υπάρχει ζήτημα. Δεν μπορεί όμως αυτό να ξεπεραστεί με υπέρβαση των νόμων και μεταφορά ευθυνών. Το σωστότερο, λοιπόν, θα ήταν να σημειωθεί στο πιστοποιητικό των ελεγκτών ότι υπάρχουν έργα που ολοκληρώθηκαν και για τα οποία δεν συντάχθηκαν πρωτόκολλα παραλαβής από τις τεχνικές υπηρεσίες, με συνέπεια οι οικονομικές υπηρεσίες να μην υπολογίζουν τις σχετικές αποσβέσεις...». Αντί, λοιπόν, να ανταποκριθούν σωστά στο ρόλο τους οι ελεγκτές ενεργούν ως νομοθέτες και «πιέζουν» τις οικονομικές υπηρεσίες.

6) Είναι πολύ συνηθισμένη η έκφραση, στα πιστοποιητικά που υπογράφουν οι ορκωτοί, ότι «το σύστημα εσωτερικού ελέγχου χρήζει βελτιώ-

σης». Η αλήθεια είναι ότι οι υπηρεσίες των ΟΤΑ τηρούν τη νομοθεσία που αναφέρεται στη διαδικασία την οποία πρέπει να τηρούν, αλλά οι προβλεπόμενες διαδικασίες δε διευκολύνουν την τήρηση του διπλογραφικού συστήματος, ούτε και τον έλεγχο αυτού. Αντί, λοιπόν, οι ελεγκτές να σημειώνουν ότι χρήζουν βελτίωσης οι σχετικές διατάξεις για να διευκολυνθεί η τήρηση του ΔΛΣ, που δεν είναι στην ευχέρεια άλλωστε του ίδιου του ΟΤΑ αλλά στις δυνατότητες του νομοθέτη, προτιμούν να σημειώνουν κάτι γενικό-λογο που δύναται να το ερμηνεύσει κάποιος όπως επιθυμεί.

Νομίζω, λοιπόν, ότι τα παραπάνω παραδείγματα αρκούν, για να διαφανεί η αναγκαιότητα να καθιερωθούν ΕΛΕΓΚΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ, που να αφορούν στους κρατικούς οργανισμούς, προσαρμοσμένα στη δική τους νομοθετημένη λειτουργία.

Πιστεύω ότι η πολιτεία πρέπει να προσδιορίσει τι αναζητά από τους ελέγχους των ΟΤΑ από ορκωτούς ελεγκτές - λογιστές. Αν αναζητά τα κενά της νομοθεσίας στα πλαίσια εφαρμογής του ΔΛΣ, τότε κακώς απαιτεί τα πιστοποιητικά να συνοδεύουν τον ισολογισμό. Επρεπε να ζητά να κατατίθενται στο αρμόδιο υπουργείο οι απόψεις των ελεγκτών.

Αν, όμως, ζητά τον έλεγχο τήρησης της προβλεπόμενης νομοθεσίας τότε έπρεπε:

α) Να ελέγξει αν οι ορκωτοί ελεγκτές - λογιστές γνωρίζουν τη σχετική νομοθεσία.

β) Να σχεδιάσει πρότυπο πιστοποιητικού ελέγχου.

γ) Να προσαρμόσει τις πληροφορίες που δίνει το προσάρτημα και να μην είναι μια αντιγραφή του προσαρτήματος που συντάσσουν οι ιδιωτικές εταιρείες.

Αν, πάλι, απλώς το θεσμοθέτησε χωρίς να έχει συγκεκριμένο στόχο τότε ήρθε η ώρα να επανεξετάσει τον τρόπο και το ρόλο των ελεγκτών.

Δυστυχώς, έχω την άποψη ότι ισχύει το τελευταίο. Ετσι, έχουμε οδηγηθεί σε μερικές περιπτώσεις στα άκρα. Υπάρχουν πιστοποιητικά όπου αναγράφονται παρατηρήσεις που είναι εκτός νομικού πλαισίου λειτουργίας

τους και που δυστυχώς - επειδή οι ΟΤΑ διοικούνται από αιρετούς - υπάρχει πολιτική εκμετάλλευση αυτών. Ενδεικτικά αναφέρω ότι υπάρχουν πιστοποιητικά που αναφέρουν:

Α) Οτι δεν έχει λάβει χώρα μέχρι σήμερα φορολογικός έλεγχος του ΟΤΑ από την ΔΟΥ, ενώ δεν προβλέπεται από το νόμο.

Β) Ως τρόπο υπολογισμού της αποζημίωσης αποχώρησης προσωπικού, το Ν. 2112/20, ενώ ο νόμος έχει ειδικές διατάξεις για το προσωπικό των ΟΤΑ.

Και όλα αυτά χωρίς ουσιαστική ευθύνη του ελεγκτή, αλλά με παρενέργειες στην κοινωνία περί της διαχείρισης των οικονομικών των ΟΤΑ.

Δε γνωρίζω αν σε άλλο κράτος υπάρχει έλεγχός του - γιατί οι ΟΤΑ είναι κράτος και όχι ΝΠΙΔ όπως οι ΔΕΚΟ ή άλλες επιχειρήσεις - από ορκωτούς ελεγκτές λογιστές, που είναι ένας θεσμός ο οποίος απευθύνεται στην ιδιωτική οικονομία. Αν, όμως, υπάρχει τέτοιο κράτος έχει ενδιαφέρον να αναζητηθούν τα μοντέλα ελέγχου που χρησιμοποιούνται, γιατί και τα περιβόητα «Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα» στον ιδιωτικό τομέα απευθύνονται.

Πιστεύω ότι δεν μπορούμε να καταργήσουμε στο «όνομα του διπλογραφικού λογιστικού συστήματος» τους κανόνες διαχείρισης του δημοσίου χρήματος. Δεν αποτελεί οπισθοδρόμηση η καθιέρωση άλλων κανόνων ελέγχου των κρατικών οργανισμών από τους ιδιωτικούς. Δεν αλλοιώνεται το «βήμα εκσυγχρονισμού» που προωθείται με την εφαρμογή του ΔΛΣ από την καθιέρωση ειδικών κανόνων ελέγχου και αποτύπωσης. Αντίθετα, κινδυνεύουμε να οδηγηθούμε σε τραγελαφικές καταστάσεις. Δεν μπορεί το ΥΠΕΣΔΔΑ να εκσυγχρονίζει το νομοθετικό πλαίσιο διαχείρισης των ΟΤΑ, που στηρίζεται στους κανόνες της δημόσιας λογιστικής και από την άλλη να απαιτείται από την εφαρμογή του ΔΛΣ και τους ελεγκτικούς κανόνες που σήμερα εφαρμόζουν οι ορκωτοί ελεγκτές - λογιστές, η καταστρατήγησή τους. ■

Δήλωση του Α' αντιπροέδρου του ΟΕΕ Στέλιου Παππά

Με το διορισμό του προέδρου της ΕΛΤΕ (Επίτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχου), ολοκληρώθηκε η προσπάθεια του υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών με την οποία επετεύχθησαν στόχοι, με πολλαπλά δυσμενή αποτελέσματα.

1. Ο υπουργός, αντί να επιλέξει μια διαφανή διαδικασία που θα απολαμβάνει διαρκή δημοκρατική νομιμοποίηση, όπως πρότεινε το Οικονομικό Επιμελητήριο Ελλάδας, προτίμησε την ίδρυση νέου φορέα και το διορισμό Διοικητικού Συμβουλίου, αξιοποιώντας τη συντηρητική συναίνεση, που του παρασχέθηκε από την κοινοβουλευτική πλειοψηφία ΠΑΣΟΚ - ΝΔ.
2. Αντί να προχωρήσει με το μικρότερο δυνατό κόστος, αναθέτοντας την ευθύνη στο ΟΕΕ, προχώρησε σ' έναν πολυδάπανο νέο οργανισμό, με υψηλό κόστος διοίκησης και λειτουργίας.
3. Αντί να συγκροτήσει φορέα ελέγχου με στελέχη που απολαμβάνουν την εκ των προτέρων έξωθεν καλή μαρτυρία από τα πολλά που διαθέτει ο κλάδος των οικονομολόγων, διόρισε ως πρόεδρο άνθρωπο προερχόμενο από τις πολυεθνικές ελεγκτικές εταιρείες, που τόσο η πρόσφατη διεθνής εμπειρία, όσο και η εθνική έπρεπε να καθιστά τον καθένα εξαιρετικά προσεκτικό απέναντί τους.

Σε μια περίοδο κατά την οποία η διαπλοκή και τα σκάνδαλα αποτελούν στοιχεία που προκαλούν αλυσιδωτές αρνητικές επιδράσεις, τόσο στην παγκόσμια οικονομία, όσο και στο εσωτερικό της χώρας.

Σε περίοδο, όπου οι ελεγκτικές διαδικασίες πρέπει να γίνουν αποτελεσματικές και διαφανείς.

Το υπουργείο Οικονομίας επέλεξε μια οιονεί συμμαχία με τις πολυεθνικές, επέλεξε να παρακάμψει όλες τις προτάσεις που το ΟΕΕ τού έχει υποβάλει.

Από τώρα όμως και στο εξής, η ευθύνη για κάθε παρενέργεια δε θα βαραινεί μόνον όσους θα παραβιάζουν τους κανόνες ελέγχου και διαφάνειας, αλλά πρώτα και κύρια το υπουργείο Οικονομίας και τον υπουργό που ολοκλήρωσε την επιλεκτική συμμαχία του με τις πολυεθνικές εταιρείες. ■

ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΑΠΠΑΣ
Α' αντιπρόεδρος
του Οικονομικού
Επιμελητηρίου
Ελλάδας

«Μετά δώδεκα έτη»

Το έτος 1989 σηματοδοτούσε για τις κοινωνίες μας ένα σύνολο ραγδαίων μεταλλαγών που, παρά τα λεγόμενα των «ειδικών», περί δήθεν φυσιολογικής εξέλιξης του συστήματος, ξάφνιασαν και απενεργοποίησαν πολιτικά τους πολίτες με τον αφύσικο και συχνά παράδοξο χαρακτήρα τους.

Δώδεκα έτη μετά, οι άνθρωποι της καθημερινότητας συνειδητοποιούν το τι συντελέστηκε γι' αυτούς, μέσω αυτών και δίχως αυτούς.

Ολόκληρο το σύστημα παραγωγής μεταλλάχθηκε ως διά μαγείας. Τα παλαιά πρότυπα κατέρρευσαν ξαφνικά προ της προβολής νέων προτύπων, που έντονα υποστηρίχτηκαν ως περισσότερο αποδοτικά.

Οι στόχοι και οι διαδικασίες διαφοροποιήθηκαν με γνώμονα την αποτελεσματικότερη χρήση του κεφαλαίου, τη μεγαλύτερη δυνατή κινητικότητα του και την αχαλίνωτη κερδοφορία του, ακόμη και διά μέσου κερδοσκοπικών ατραπών. Η διανεμητική λειτουργία αφέθηκε ανυπεράσπιστη στους αθέατους αυτοματισμούς της αγοράς και στην ατομική ικανότητα του καθενός ν' αδράξει αυτό που θεωρεί μερτικό του.

Ο ορθός λόγος έγινε συχνά λόγος πανούργος (κατά Χέγκελ) και εργαλειακός, προκειμένου να στηριχτούν πάση θυσία οι στόχοι μιας Νέας Τάξης Πραγμάτων. Κατακλυσθήκαμε από νεολογισμούς, είδαμε το Κράτος Κοινωνικής Πρόνοιας να καταρρέει, αισθανθήκαμε την ανισότητα κι ανακαλύψαμε τη σκληρότητα κοινωνιών μ' αποδυναμωμένα συστήματα κοινωνικής αλληλεγγύης.

Η λογική άλλαξε και μαζί μ' αυτήν άλλαξε η σχέση του ανθρώπου με την εργασία του, ο τρόπος εκτέλεσης και αμοιβής της τελευταίας και η προοπτική επιβίωσης τόσο του εργαζόμενου, όσο και του εργοδότη στην αγορά.

Δώδεκα έτη μετά το τέλος του παλαιού πολιτικού και ιδεολογικού διπολισμού, την πτώση του σοβιετικού μπλοκ και του τείχους του Βερολίνου, συνειδητοποιούμε την ανάδυση νέων και ποικίλων διπολισμών, διαφορετικού περιεχομένου

και ίσως επικινδυνότερων των προηγουμένων, καθώς απ' αυτούς λείπει προς το παρόν παντελώς η προοπτική οιασδήποτε μορφής ισορροπίας. Μερικοί εξ αυτών προϋπήρχαν.

Στις μέρες, όμως, αυτές των ραγδαίων μεταλλαγών, αποκτούν, ακόμη και αυτοί σταδιακά, περιεχόμενο και χαρακτήρα διαφορετικό, αλλάζοντας πρόσωπο και σημασία στο πλαίσιο των νέων συνθηκών που ως κοινωνίες βιώνουμε.

Πρόκειται για το διπολισμό της αβάσταχτης φτώχειας και του υπερβάλλοντος και ανεξέλεγκτου πλούτου.

Πρόκειται για το διπολισμό των ενταγμένων στο σύστημα και εκείνων που μάχονται απεγνωσμένα να ενταχθούν σε αυτό, καθώς οι επαναστατικές και ανατρεπτικές διαθέσεις υποχωρούν μπροστά στις αταξικού περιεχομένου ιδεολογίες και πρακτικές της «κοινωνίας των πολιτών», η οποία με τόση σπουδή, προσοχή και επιμέλεια προωθεί μια εξέχουσα κατάκτηση του λεγόμενου κοινωνικού και οικονομικού εκσυγχρονισμού.

Πρόκειται για το διπολισμό της «κοινωνίας της γνώσης», όπως ευφυώς βαπτίσθηκε η κοινωνία της αναφομοίωσης συχνά πληροφόρησης και της «κοινωνίας της άγνοιας» ή ακόμη, για εκείνον το διπολισμό που αναπτύσσεται μεταξύ των ιθυνόντων και των χρηστών της νέας πληροφορικής τεχνολογίας και εκείνων που ουδέποτε άκουσαν κάτι γι' αυτήν, όντας μάλιστα και πιθανόν καταδικασμένοι ποτέ να μην ακούσουν.

Πρόκειται, τέλος, για το διπολισμό που αναπτύσσεται μεταξύ των ελεγχόντων και των ελεγχόμενων, μ' άλλα λόγια μεταξύ εκείνων που επιζητούντες ένα ελάχιστο ελεγχόμενο από την κοινωνία οικονομικό σύστημα, επιθυμούν εντούτοις τη δημιουργία μιας κατά το δυνατόν περισσότερο ελεγχόμενης κοινωνίας και εκείνων που επιζητούντες την εφαρμογή κοινωνικών ελέγχων στην αγορά επιθυμούν μια κοινωνία ελεύθερου αυτοπροσδιορισμού και ουσιαστικής προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Δώδεκα έτη μετά, ανησυχούμε προ της απειλής μιας κοινωνίας του «Μεγάλου Αδελφού», αποφεύγοντας όμως ταυτόχρονα και να σκεφθούμε, παρασυρμένοι στην καθημερινότητα στην οποία τόσο άδοξα περιπίπτουμε. Ποντάρουμε στην ελπίδα της μέχρι σήμερα διαπιστωθείσας αέναης αλλαγής, αδιαφορούμε για την οποιαδήποτε μορφή εντροπίας (αυξανόμενη αποδιοργάνωση) που μπορεί να προκύψει μέσα από ποικίλες ομοιομορφοποιήσεις και φοβόμαστε μην και ξαφνικά βρεθούμε εκτός της λογικής του νεοπροβληθέντος «ρεαλισμού» που ίσως ουτοπικώς αποκαλυφθεί μπροστά μας σαν εμβαθύνουμε σε αυτόν.

**ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΧΑΤΖΗΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**
Καθηγητής,
πρόεδρος Τμήματος
ΔΟΣΑ-ΔΠΘ
Μέλος της ΣΤΑ
του ΟΕΕ

Δώδεκα έτη μετά από περασμένους πλέον παραλογισμούς, αποτυχίες, αλλά και αδιαμφισβήτητες επιτυχίες, συνειδητοποιούμε το πόσο εύθραυστη έγινε η σχέση μας με το σύστημα οικονομικής οργάνωσης, και αυτό στο βωμό μιας συνεχώς προβαλλόμενης «αναγκαιότητας» για ευέλικτη αγορά, ευέλικτη παραγωγή και ευέλικτη εργασία. Και μάλλον καταλαβαίνουμε πού τελικά οδηγούν οι ευελιξίες αυτές. Συνειδητοποιούμε τις υπερβολικές ανισότητες, την υπερβολική ανασφάλεια για το μέλλον, την αυξανόμενη ανεργία, αλλά και τη νόθευση των εργασιακών σχέσεων στις πλούσιες και τις φτωχές κοινωνίες του πλανήτη. Αυτά προκειμένου να εκτιμήσουν τις επιδόσεις του τεχνικο-οικονομικού συστήματος, οι τεχνοκράτες, οι πολιτικοί και οι οικονομικοί επιστήμονες, υποστηρικτές της.

Οι θιασώτες και οι οπαδοί του νεοφιλελεύθερου παγκοσμιοποιητικού παραδείγματος, θεωρώντας εαυτούς νεωτεριστές, αλλά και Ηρακληδείς της επιστημονικής γνώσης, επιζητούν τη συναίνεση και την αναμονή, την υπομονή και την κατανόηση χάριν κάποιων επερχόμενων κατά αυτούς νέων οικονομικών ισορροπιών. Λατρεύουν, βέβαια, την έννοια της ισορροπίας, καθώς ποταμοί μελάνης, με αίσθηση επιστημονικής ευθύνης, χύθηκαν γι' αυτήν, πολλά χρόνια τώρα. Από τότε που για εθνικές οικονομίες μιλούσαμε, απελπισμένα αναμένοντες την επαλήθευση των περί ισορροπίας προφητειών μας.

Και τώρα που τα πράγματα άλλαξαν και το εθνικό υποχωρεί προ του νεοφιλελεύθερου οικονομικά παγκοσμιοποιημένου, να και πάλι το λατρεμένο όνειρο της ισορροπίας μπροστά τους.

Μόνο που τώρα η μακροχρόνια προοπτική υποχωρεί και η βραχυχρόνια αποτελεσματικότητα βασιλεύει. Πολλά πράγματα άλλαξαν. Οι άνθρωποι, εντούτοις, εξακολουθούν, όπως φαίνεται και στο μέλλον, σπανίως να αντιλαμβάνονται όπως βλέπουν, συνήθως δε να βλέπουν όπως αντιλαμβάνονται. Και η αλήθεια θα συνεχίσει να κρύβεται μέσα στο μεγάλο φάσμα του γκρίζου επιφυλάσσοντας εκπλήξεις σε κήνσορες και σε θεράποντες.

Παρούσα και συνεργός σε όλα αυτά η νέα τεχνολογία θαυμάσια αναμφίβολα κατάκτηση για τη διαχείριση της πληροφορίας.

Λόγω της αδιαφιλονίκητης ύπαρξής της, θα περίμενε κανείς την απαλλαγή του ανθρώπου, όχι βέβαια από την εργασία του, αλλά τουλάχιστον από τον μόχθο, η ακόμη και το υπερβάλλον, της εργασίας αυτής. Η κοινωνία όμως του ελεύθερου χρόνου, αυτή που θα έπρεπε αληθινά να φαντάζει ως η φυσιολογική εξέλιξη του συστήματος, δεν έγινε και πάλι πραγματικότητα. Αντίθετα μάλιστα, οι ως φυσιολογικές εξελίξεις των νεοφιλελεύθερων συνταγών οδήγησαν σε περιορισμούς και αυτοπεριορισμούς. Οι περιορισμοί

αυτοί υπήρξαν συνέπεια της διαμόρφωσης ενός κλίματος επιμελούς και συστηματικής εγκαθίδρυσης ανταγωνιστικών δομών αμφιβόλου περιεχομένου και ασαφούς επεξήγησης. Οι παντός είδους ανταγωνισμοί σπανίως συνοδεύτηκαν από τα προσδιοριστικά τους επίθετα.

Λόγω των νέων τεχνολογιών και των παρεπόμενων νέων οργανωτικών συνταγών, το σύστημα παραγωγής διαφοροποιήθηκε σε μεγάλο βαθμό.

Μαζί με αυτό, οι εργασιακές σχέσεις και η συνδικαλιστική πρακτική.

Αλλά και ο κοινωνικός ιστός μεταλλάχθηκε σε πλήθος κοινωνιών, με πρώτο θύμα, συνήθως, τη μεσαία τάξη και παράλληλα βέβαια την εργατική. Και οι δύο βρέθηκαν και βρίσκονται συνεχώς αντιμέτωπες με το φάσμα της οικονομικής ανασφάλειας, της επαγγελματικής ρευστότητας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Νεόπλουτοι παντού, κατηγορίες για διαφθορά και υπόνοιες για ηθική άμβλυση των κοινωνιών μας.

Ταυτόχρονα δε, η αποθέωση του ανταγωνισμού, ακόμη και σε αυτήν την Ευρώπη που ως κληρονόμος και δημιουργός υψίστου μεγέθους αξιών και πολιτισμού, την έννοια της άμιλλας θα έπρεπε να υιοθετήσει.

Μπροστά σε όλα αυτά, έκθετοι και ευάλωτοι οι δημιουργικοί και υποστηρικτικοί θεσμοί των κοινωνιών. Εκθετοι και ευάλωτοι οι θεσμοί πνευματικής και πολιτιστικής δημιουργίας. Διά της μόδας και της πρακτικής των άνωθεν προγραμματισμένων χρηματοδοτήσεων, διά της προκηρύξεως επιλεγμένων δράσεων προγραμμάτων και διά της μεθόδου της απορρόφησης κονδυλίων που τόσο ελκυστική είναι σε περιόδους μειωμένης ρευστότητας, λιτότητας και διανεμητικής εισοδηματικής ανισότητας η κοινωνία και το σύστημα της οργάνωσής της ποδηγετείται και μεταλλάσσεται προς την κατεύθυνση των ήδη επιλεγέντων, αδιαπραγμάτευτων και δήθεν μη αντιστρέψιμων στόχων. Μια γιγάντια προσπάθεια βρίσκεται σε εξέλιξη. Μια προσπάθεια πειθούς και διαμόρφωσης κλίματος δεδομένης και τελικής αντίληψης ότι τίποτε δεν μπορεί πλέον να αλλάξει την ήδη επιλεγείσα μεταλλαγή.

Πρώτα θύματα οι ποικίλες διεκδικητικές συσσωματώσεις των ανθρώπων. Η αποδυνάμωση της συνδικαλιστικής συμπεριφοράς μεθοδευμένη και αναμφίβολη. Αλλά και δίπλα σε αυτήν η ραγδαία διαφοροποίηση στην Παιδεία και στους θεσμούς της. Μια ατέλειωτη προσπάθεια έξυπνων ελέγχων και αλλαγών, με τρόπους ευφείς και πρωτόγνωρους, αλλά και πολύ απέχοντες από τις έως πρότινος σεβαστές γενόμενες πρακτικές. Εντυπωσιακή η υποβάθμιση του ρόλου και της σημασίας των επαϊόντων, όχι βέβαια δίχως και τη δική τους ευθύνη. Ας μη λησμονούμε, για παράδειγμα, ότι το περιεχόμενο και η ουσία του όρου «Καθηγητής Πανεπιστημίου» είναι πολύ πλουσιό-

τερα και απαιτητικά αυτών του «Ειδικού Επιστήμονα». Αλλά και ο ρόλος των Συγκλήτων των Πανεπιστημίων γίνεται σταδιακά απλά διαχειριστικός καθώς μειώνεται στο πλαίσιο τους ο παιδευτικός και εκπαιδευτικός προβληματισμός που τα μέλη τους, κατά τεκμήριο τουλάχιστον, διαθέτουν, ή οφείλουν να διαθέτουν.

Οι απαιτήσεις των παντός είδους επιδιωκόμενων ευελιξιών, εξειδικεύσεων, ανταγωνισμών, αποδοτικότητας, κερδοφοριών διεισδύσεων, απασχολησιμότητας και βραχυχρόνιων αποτελεσματικότητας καθώς προσλαμβάνουν αναγκαστικά τεχνοκρατικό χαρακτήρα, οδηγούν τελικά στην αποψίλωση του εκπαιδευτικού συστήματος από τα κοινωνικά και ανθρωπιστικά του στοιχεία.

Στο μέτρο που η γνώση υπηρετεί κυρίως χρησιμοθηρικούς σκοπούς, παρατηρείται μια διεύρυνση του χάσματος μεταξύ της έννοιας της Παιδείας και αυτής της Εκπαίδευσης. Η ίδια η εργασία χάνει το οντολογικό και συνακόλουθα το πολιτιστικό της περιεχόμενο.

Με την μετατόπιση των κέντρων λήψης αποφάσεων από το εθνικό στο υπερεθνικό επίπεδο που προωθεί η νέα κυρίαρχη τάξη και με αποδυναμωμένες έως συχνά ανύπαρκτες τις δομές υπερεθνικής δημοκρατικής εκπροσώπησης ή συλλογικής συμμετοχικής έκφρασης, τα εκπαιδευτικά συστήματα ομογενοποιούνται και υπόκεινται σταδιακά σε διαδικασίες συγκεντρωτικών ελέγχων της γνώσης ή και σε ποιοτικούς ελέγχους και αξιολογήσεις αμφίβολης εγκυρότητας. Δε θα πρέπει να είναι άμοιρη προβληματισμού η προσπάθεια ομογενοποίησης των διδακτικών προγραμμάτων με βάση βέβαια πάντοτε το αγγλοσαξονικό πρότυπο της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός, ότι σιγά-σιγά στο μυαλό μας είναι οι τίτλοι του Bachelor, του Master και του PhD, που γίνονται καλύτερα κατανοητοί και δήθεν αποτελεσματικά εξυπηρετούν τη συνεννόησή μας. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός των τεραστίων και εντυπωσιακών συχνά κονδυλίων που διοχετεύονται στην κατεύθυνση των εξοπλισμών πληροφορικού ή επικοινωνιακού χαρακτήρα, τη στιγμή που οι αμοιβές των Πανεπιστημιακών δασκάλων παραμένουν συστηματικά και απαράδεκτα καθηλωμένες, σε επίπεδα συχνά απαγορευτικά για την ελεύθερη ακαδημαϊκή έκφραση. Η δε αγοραία λογική που επιχειρεί να δικαιολογήσει την απαράδεκτη εισοδηματική ανισότητα μεταξύ του συμπαθούς αστέρος της ποδοσφαιρικής πανδαισίας, του θεάματος, ή της διασκέδασης, και του ανθρώπου των Γραμμάτων, της Παιδείας της Επιστήμης και της Ερευνας, στο πλαίσιο μάλιστα μίας «κοινωνίας της γνώσης», καταντά το λιγότερο προσβλητική. Θα ήταν δε μάλλον κουραστική η αναφορά σε άλλες μορφές εισοδηματικού παραλογισμού που όλοι γνωρίζουμε, καθώς στις μέρες και στους

καιρούς αυτούς της απίθανης έκφρασης «αυτό πουλάει» τυχαίνει φυσικά να υπάρχουμε.

Με τις ευλογίες της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, το νέο σύστημα οργάνωσης υπονομεύει το καθεστώς της Δημόσιας και Δωρεάν Παιδείας και οδηγεί τελικά στην «επιχειρηματοποίηση» της Ανωτάτης Εκπαίδευσης. Στο βωμό του κέρδους ή του ελέγχου, η μεν ιδιωτική πρωτοβουλία χάνει συχνά την αίσθηση του μέτρου της, το δε νέο σύστημα οργάνωσης λησμονεί ότι η Παιδεία είναι δημόσιο αγαθό και ως τέτοιο δεν είναι και δε θα πρέπει να είναι ποτέ αγαθό επιδεκτικό ατομικής ιδιοποίησης. Η «επιχειρηματοποίηση» της εκπαίδευσης και της Παιδείας διαφέρει από τον όρο «ιδιωτικοποίηση» αυτών (αλλαγή της νομικής μορφής ιδιοκτησίας), υποδηλώνει δε την υποταγή του εκπαιδευτικού συστήματος στα συμφέροντα της αγοράς, χωρίς ωστόσο να χάνει το δημόσιο χαρακτήρα του, αφού αλλαγές συντελούνται μέσω της αναμόρφωσης των διδακτικών και ερευνητικών προγραμμάτων και διαδικασιών για τα οποία έγινε προηγούμενη αναφορά. Μήπως και όλα αυτά δένουν αρμονικά με το μέχρι στιγμής διαμορφωθέν κλίμα που σε γενικές γραμμές παρουσιάσθηκε;

Αν, όμως, τελικά τα ήδη προγραμματισθέντα εφαρμοσθούν, τότε πολλά από τα Πανεπιστήμια θα μετατραπούν από Universities σε Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ), ενώ δε θα παύσουν να υφίστανται και κάποια υψηλών προδιαγραφών, επιφορτισμένα με την εκπαίδευση της εκάστοτε κυβερνώσας ελίτ.

Είναι όμως αμφίβολο αν τέτοιες εξελίξεις ονειρευτήκαμε.

Και είναι εξ ίσου αμφίβολο αν μια τέτοια εξέλιξη εκφράζει την άποψη του Πανεπιστημιακών Συγκλήτων και των ελεύθερα σκεπτόμενων Πανεπιστημιακών Δασκάλων.

Αν ενόψει μιας ιδιόμορφης παγκοσμιοποίησης, η γνώση κινδυνεύει να μετατραπεί σε αποτελεσματικό όπλο ενός εμπορικού ανταγωνισμού και ενός πρωτόγονου φιλελευθερισμού που λησμονεί την ισότητα των ευκαιριών ως ουσιαστική βάση οποιουδήποτε συστήματος ανταγωνισμού, τότε οφείλουμε να σκεφθούμε για το τι είδους κοινωνία διαμορφώνουμε τελικά και να τολμήσουμε τη συζήτηση, ξεπερνώντας την απαράδεκτη σιωπή και αδράνεια που μας έχει κυριεύσει.

Παρά την πεποίθηση μερικών για το τέλος της πολιτικής ή για το τέλος της ιστορίας, στο λεξιλόγιο των ανθρώπων διατηρούνται, ευτυχώς ακόμη, οι λέξεις που περιεχόμενο και αξίες απαράγραπτες εξακολουθούν να εκφράζουν.

Όσο αυτές θα υπάρχουν καμιά πολιτική και καμιά ιστορία δεν θα έχει τελειώσει.

2m software

εφαρμογές **κοστολόγησης**

Κοστολόγηση προτύπων

✓ Πρόγραμμα Eurocost

1. Μέθοδος προτύπου κόστους
2. Μέθοδος λογιστικού κόστους
3. Ανακοστολόγηση τέλους χρήσεως
4. Αντίστροφη κοστολόγηση προτύπων

✓ Εργάζεται

Σε πλήρες παραθυρικό περιβάλλον των MS Windows και συνεργάζεται με όλες τις σχεσιακές βάσεις δεδομένων

✓ Συνεργάζεται

Με όλα τα εμπορικά και λογιστικά προγράμματα της αγοράς και ετοιμάζει τις εγγραφές της Αναλυτικής Λογιστικής

Δεληγιάννη 22, Αθήνα, ΤΚ 106 82 (Μουσείο)

Tel.: 210-8847.798 Fax: 210-8847.331

Επείγον - Επείγον - Επείγον - Επείγον - Επείγον

Εκθεση ΟΗΕ για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη Στο εδώλιο οι πλούσιες χώρες

Η ανάπτυξη είναι έννοια πολυδιάστατη, δεν είναι μόνο η αύξηση των εθνικών εισοδημάτων. Η καταπολέμηση και η εξάλειψη της φτώχειας και της πείνας δεν είναι ζήτημα «ελεημοσύνης», αλλά απαίτηση για διαφορετικές πολιτικές, ιδιαίτερα από την πλευρά των πλούσιων χωρών και προϋπόθεση για έναν ειρηνικό και ασφαλή κόσμο. Το δίλημμα «ασφάλεια ή δημοκρατία» είναι απαράδεκτο και επικίνδυνο. Ζητούμενο είναι η «ασφάλεια με δημοκρατία» και με σεβασμό στη διεθνή νομιμότητα. Αυτές είναι μερικές από τις θέσεις – κλειδιά της φετινής «Εκθεσης για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη, που έδωσε στη δημοσιότητα το «Πρόγραμμα Ανάπτυξης του ΟΗΕ» (UNDP). Η Εκθεση αυτή έχει ήδη ιστορία 14 χρόνων και αποτελεί παγκόσμια «ακτινογραφία» των κοινωνικών και οικονομικών δεδομένων, αλλά και των σύγχρονων απειλών για την υγεία και το περιβάλλον.

Κραυγαλέες ανισότητες

Όπως κάθε χρόνο, η Εκθεση καταγράφει τις κραυγαλέες ανισότητες του σημερινού κόσμου της νεοφιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης. Μιλάει για «οξεία κρίση ανάπτυξης» σε μεγάλο μέρος του πλανήτη μας, όπου οι δείκτες ανάπτυξης χειροτερεύουν αντί να βελτιώνονται. Για παράδειγμα, αναφέρει ότι 54 χώρες (οι περισσότερες της Αφρικής) είχαν κάμψη στο εθνικό τους εισόδημα στη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, ότι 1 στους 4 κατοίκους του «Τρίτου Κόσμου» είναι εντελώς αναλφάβητος (την ώρα που η χρήση του Internet εξαπλώνεται ραγδαία στις αναπτυγμένες χώρες), ότι ενώ η μέση διάρκεια ζωής στις χώρες του ΟΟΣΑ υπολογίζεται στα 77 χρόνια, υπάρχουν χώρες όπου δεν ξεπερνάει τα 35 χρόνια!

Η πρόσβαση, όχι μόνο στις νέες τεχνολογίες, αλλά και σε παλαιές, όπως ο ηλεκτρισμός, είναι «απαγορευμένη» σε μεγάλο μέρος των ανθρώπων του πλανήτη μας. Δεν έχουν ακόμα ηλεκτρικό το 1/3 των κατοίκων της Γης, παρότι η πρώτη μηχανή παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας χρονολογείται από το 1831! Και ας μη μιλήσουμε για την αναλογία συσκευών τηλεόρασης και τηλεφωνικών συνδέσεων στις κοινωνίες του «Τρίτου Κόσμου».

Με πολλούς τρόπους «πληρώνουν τα σπασμένα» των επιλογών των πλουσίων οι φτωχοί. Ακόμα και οι δραματικές αλλαγές στο κλίμα, που οφείλονται στο ενεργοβόρο μοντέλο ανάπτυξης των χωρών του Βορρά, έχουν το μερίδιό τους στην αύξηση των ανισοτήτων και της φτώχειας. Τι άλλο, όμως, συνεπάγεται αυτή η διαπίστωση, από την αναζητήσιμη ριζικών αλλαγών στον κόσμο, σε πλήρη αντίθεση με τη σημερινή άνιση, άδικη και αντιδημοκρατική παγκόσμια τάξη;

Η φτώχεια δεν υπάρχει, επειδή ο κόσμος είναι φτωχός. Οι ανισότητες φταίνε, όπως αδιάψευστα προκύπτει από το γεγονός ότι η φτώχεια αποτελεί πρόβλημα και των πλουσιότερων χωρών. Συνεπώς, ο στόχος για μια κοινωνία αλληλεγγύης και ισότητας βρίσκεται στην καρδιά του αγώνα για την καταπολέμηση της φτώχειας. Αυτόν τον αγώνα υπηρετούμε, όταν απαιτούμε «οι άνθρωποι και το περιβάλλον πάνω από τα κέρδη», όταν λέμε «όχι στους πολέμους και τους εξοπλισμούς», όταν ζητάμε τον εκδημοκρατισμό και την αναβάθμι-

18

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ
ΧΡΟΝΙΚΑ
ΙΟΥΛΙΟΣ-
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2003

ΠΑΝΟΣ ΤΡΙΓΙΑΝΝΗΣ

Μέλος της Επιτροπής Διεθνών
Σχέσεων του ΟΕΕ
και πρόεδρος του
Παρατηρητηρίου Διεθνών
Οργανισμών και
Παγκοσμιοποίησης (ΠΑΔΟΠ)

ση του ρόλου του ΟΗΕ, καθώς και τη δημιουργία περιφερειακών θεσμών συνεργασίας και πολυδιάστατης ασφάλειας, ως απάντηση στην ασυδοσία της «μόνης υπερδύναμης».

24η στον κόσμο η Ελλάδα, αλλά...

Η «Εκθεση για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη» περιέχει πολλά στοιχεία, αλλά και προτάσεις για το πώς θα επιτευχθούν οι αναπτυξιακοί στόχοι που τέθηκαν με τη «Διακήρυξη της Χιλιετίας» από τον ΟΗΕ. Κατατάσσει 175 χώρες του κόσμου με βάση το «Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης».

Ο δείκτης αυτός προκύπτει από το συνυπολογισμό του κατά κεφαλήν εισοδήματος, της μακροβιότητας των ανθρώπων και της πρόσβασής τους στη γνώση (συμμετοχή στις τρεις βαθμίδες της εκπαίδευσης και ποσοστά αναλφαβητισμού). Δεν αρκείται, όμως, το UNDP σ' αυτόν το δείκτη που είναι χρήσιμος για τις αναπτυσσόμενες χώρες, αλλά για τις αναπτυγμένες (που έχουν μεγάλο κατά κεφαλήν εισόδημα, υψηλή μακροβιότητα και σχεδόν μηδενικό αναλφαβητισμό) τα κριτήρια διαφοροποιούνται. Γι' αυτό χρησιμοποιούνται δύο ακόμα δείκτες: α) Για τη συμμετοχή των γυναικών στην οικονομική και πολιτική ζωή (Gender Empowerment Measure), β) για την ανθρώπινη φτώχεια (Human Poverty Index). Έτσι, π.χ., οι ΗΠΑ, ενώ είναι 2η παγκοσμίως σε κατά κεφαλήν εισόδημα και 7η με βάση το Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης, πέφτουν στη 10η θέση με βάση τη γυναικεία συμμετοχή και στη 17η με βάση το δείκτη της φτώχειας (έχει υψηλό ποσοστό φτώχειας). Αντίθετα, η Σουηδία βρίσκεται, αντίστοιχα, στις θέσεις 18, 3, 3 και 1.

Από την άποψη του «Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης», η Ελλάδα κατατάσσεται 24η στον κόσμο (με βάση στοιχεία του 2001). Τη σημασία του γεγονότος αυτού κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει και ιδιαίτερα η Αριστερά που πολέμησε τη θεωρία της «Ψωροκώσταινας» και πάντοτε υποστήριζε ότι η χώρα μας έχει τη δυνατότητα να βρεθεί μεταξύ των αναπτυγμένων χωρών. Επιβάλλεται, όμως, να γίνουν οι εξής παρατηρήσεις:

α) Η 24η θέση δεν αποτελεί είδηση, δεδομένου ότι 24η ήταν η χώρα μας και πέρυσι, ενώ έχει βρεθεί σε ελαφρώς καλύτερες ή χειρότερες θέσεις στη διάρκεια της προηγούμενης δεκαετίας (π.χ. 25η το 1994, 20η το 1998, 25η το 2000, 23η το 2001). Κι αυτό δεν εξαρτάται μόνον από τις δικές της επιδόσεις, αλλά και από το «πώς πάνε» άλλες χώρες.

β) Ανάμεσα στις χώρες - μέλη της ΕΕ, η Ελλάδα είναι τελευταία και μάλιστα αυτό συμβαίνει για πρώτη φορά, αφού σ' όλες τις προηγούμενες εκθέσεις ήταν πάνω από την Πορτογαλία η οποία φέτος κατατάσσεται 23η στον κόσμο. Είναι δε αξιοσημείωτη η πρόοδος της Πορτογαλίας, η οποία πριν 10

χρόνια ήταν 42η. Επίσης, τελευταία στην ΕΕ (και 31η στον κόσμο) είναι η Ελλάδα σε κατά κεφαλήν εισόδημα.

γ) Οι εσωτερικές ανισότητες - κοινωνικές, εισοδηματικές, περιφερειακές - είναι κύριο πρόβλημα για τη χώρα μας. Για παράδειγμα, σε ποσοστό ανεργίας είναι 2η στην ΕΕ (πρώτη η Ισπανία) με ποσοστό 10,4% το 2001 και 4η ανάμεσα στις χώρες του ΟΟΣΑ, ενώ με βάση το δείκτη γυναικείας συμμετοχής η Ελλάδα είναι τελευταία στην ΕΕ και 40ή στον κόσμο, όπου τα «μετάλλια» παίρνουν η Ισλανδία, η Νορβηγία και η Σουηδία.

Σε ό,τι αφορά στο δημογραφικό προφίλ, η διάρκεια ζωής των Ελλήνων υπολογίζεται από την Εκθεση στα 78,3 χρόνια (έχουμε κερδίσει 6 χρόνια τα τελευταία 30 χρόνια) και από την άποψη αυτή η χώρα μας πάει καλά: Είναι 10η στην ΕΕ (μαζί με τις Γερμανία - Ολλανδία), πάνω από τις Πορτογαλία, Δανία και Φινλανδία και 16η στον κόσμο. Οξύνεται, όμως, το γνωστό πρόβλημα υπογεννητικότητας, όπου συγκλίνουμε με τους εταίρους μας στην ΕΕ. Στην Ελλάδα αντιστοιχούν σε κάθε γυναίκα 1,3 γεννήσεις (2,3 πριν 30 χρόνια), ίδια αναλογία με της Αυστρίας, ελαφρώς καλύτερη των Ιταλίας και Ισπανίας (1,2 γεννήσεις), και κατώτερη των υπολοίπων χωρών της ΕΕ όπου στην πρώτη θέση είναι η Ιρλανδία και η Γαλλία με 1,9 γεννή-

σεις για κάθε γυναίκα. Η έκθεση εκτιμάει ότι το 2015 το 20,9% των Ελλήνων θα είναι πάνω από 65 ετών και μόλις το 13,5% κάτω των 15.

Πίσω σε Υγεία και Παιδεία, μπροστά σε εξοπλισμούς

Σε δημόσιες δαπάνες για την Υγεία (4,6% του ΑΕΠ) η Ελλάδα είναι όχι μόνον τελευταία στην ΕΕ (οι άλλες χώρες δαπανούν από το 5% της Φινλανδίας έως το 8% της Γερμανίας), αλλά και 44η στον κατάλογο των χωρών του κόσμου. Αντίθετα, είμαστε πρώτοι στην ΕΕ σε ιδιωτικές δαπάνες για την υγεία (3,7% του ΑΕΠ). Σε ό,τι δε αφορά κάποιες σύγχρονες απειλές για την Υγεία, είμαστε στη μέση του καταλόγου της ΕΕ. Σε φορείς του AIDS (0,17% των ατόμων ηλικίας 15 - 49 ετών), όπου πρώτη είναι η Πορτογαλία (0,52%), 2η η Ισπανία (0,5%) και 3η η Γαλλία (0,33%). Είμαστε, όμως, παγκόσμιοι δευτεραθλητές (!) στο κάπνισμα (όπου πρώτοι έρχονται οι γείτονές μας Βούλγαροι), με 3.230 τσιγάρα ανά κάθε ενήλικο Έλληνα, έναντι 3.322 ανά Βούλγαρο (τρίτοι έρχονται οι Ιάπωνες με ετήσια κατανάλωση 2.950 τσιγάρα ανά ενήλικο).

Χειρότερη είναι η εικόνα της χώρας μας σε σχέση με τις δημόσιες δαπάνες μας για την Παιδεία, όπου με 3,8% του ΑΕΠ είναι τελευταία στην ΕΕ και 91η (!) στον κόσμο. Επίσης, τελευταία στην ΕΕ (μαζί με την Πορτογαλία) είναι η Ελλάδα σε δαπάνες για την Έρευνα και την Ανάπτυξη (0,7% του ΑΕΠ), με τη Σουηδία πρώτη (3,8% του ΑΕΠ), τη Φινλανδία 2η (3,4%) και 3η τη Γερμανία (2,5%).

Στην καταπολέμηση του αναλφαριθμητισμού έχουμε κάνει πρόοδο, μειώνοντας το σχετικό ποσοστό από 5,1% το 1990 σε 2,7% το 2001. Είμαστε σε καλύτερη θέση στο θέμα αυτό από την Πορτογαλία (7,5% το 2001), αλλά σε χειρότερη από τις άλλες χώρες της ΕΕ και τις περισσότερες χώρες της Διεύρυνσης. Σοβαρό παραμένει για την Ελλάδα το ύψος των στρατιωτικών δαπανών. Διαθέτοντας 4,6% του ΑΕΠ, είναι πρώτη και με διαφορά στην ΕΕ και 16η στον κόσμο (η Τουρκία 12η), ενώ σε εισαγωγές όπλων είναι 8η στον κόσμο (4η η Τουρκία).

Σε ό,τι αφορά στην αξιοποίηση της τεχνολογίας, είμαστε ακόμα πίσω στη χρήση του Internet (132,1 άτομα στα 1.000), ενώ έχουμε 751 κινητά τηλέφωνα ανά 1.000 άτομα, έναντι 529 σταθερών τηλεφωνικών γραμμών ανά 1.000 άτομα.

Στην κατά κεφαλήν κατανάλωση Ενέργειας είμαστε προτελευταίοι στην ΕΕ με τελευταία την Πορτογαλία, και το μερίδιο στις παγκόσμιες εκπομπές διοξειδίων του άνθρακα είναι 0,4% (0,3% της Πορτογαλίας).

Από την άποψη των διεθνών της υποχρεώσεων, η Ελλάδα συμμετείχε το 2001 στην παροχή «επίσημης αναπτυξιακής βοήθειας» σε φτωχές χώρες με το δεύτερο μικρότερο ποσοστό (0,17% του ΑΕΠ) μεταξύ των χωρών της ΕΕ (0,15% του ΑΕΠ διαθέτει η Ιταλία), όπου τα πρωτεία κατέχουν η Δανία (1,03%), η Ολλανδία (0,82%), το Λουξεμβούργο (0,82%), η Σουηδία (0,81%) με τις άλλες χώρες - μέλη πολύ κάτω από το 0,7% του ΑΕΠ που ζητάει ο ΟΗΕ.

Η «Έκθεση για την Ανθρώπινη Ανάπτυξη αποτελεί εξαιρετικά σημαντική προσπάθεια, του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών. Μέσα στις 200 πυκνοτυπωμένες σελίδες της, βρίσκει κανείς όχι μόνο πληθώρα στατιστικών στοιχείων, αλλά και μια κριτική προσέγγιση για τις πραγματικότητες του σημερινού κόσμου και επιπλέον σημαντικές προτάσεις για το πώς θα γεφυρωθούν οι μεγάλες ανισότητές του, ιδιαίτερα το εκρηκτικό χάσμα Βορρά - Νότου.

Μία αξιοσημείωτη καινοτομία της φετινής Έκθεσης είναι ότι έχει συμπεριλάβει τις «Κατεχόμενες Παλαιστινιακές Περιοχές» (αυτός είναι ο όρος που χρησιμοποιείται) στις 175 χώρες των οποίων καταγράφει τις επιδόσεις (είναι ενδιαφέρον ότι η μαρτυρική Παλαιστίνη είναι 98η στον κόσμο με βάση το Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης, ενώ η Αλγερία 107η, η Αίγυπτος 120η, και πιο κάτω το Μαρόκο, το Σουδάν, η Υεμένη).

Το ΟΕΕ πρέπει να προμηθεύεται και να αξιοποιεί την ετήσια αυτή Έκθεση, να προβάλλει τις ιδέες της και να τις μετατρέπει σε εργαλείο για τις δικές του δραστηριότητες στο εσωτερικό και στο διεθνές χώρο.

ΟΙ ΙΔΙΩΤΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΜΟΧΛΟΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Χρειάστηκε αρκετός καιρός για να κατανοήσουμε και στην Ελλάδα ότι οι ιδιωτικές επενδύσεις αποτελούν την κινητήρια δύναμη κάθε αναπτυξιακής προσπάθειας και τον πιο ασφαλή και μόνιμο τρόπο καταπολέμησης της ανεργίας με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας. Στο πλαίσιο αυτό, είναι λογικό η δημιουργία του κατάλληλου πλαισίου για την ενεργοποίηση του εγχώριου επενδυτικού κεφαλαίου, αλλά και την προσέλκυση Ξένων Αμεσων Επενδύσεων να αποτελεί για την κάθε κυβέρνηση δράση πρώτης προτεραιότητας. Σήμερα, η ελληνική οικονομία γνωρίζει μια σημαντική κάμψη της ιδιωτικής επενδυτικής δραστηριότητας, η οποία επιβεβαιώνεται, τόσο από τα επίσημα στατιστικά στοιχεία, όσο και από τις επισημάνσεις του επιχειρηματικού κόσμου. Τελευταία δημοσιοποιήθηκαν τα στοιχεία των Ηνωμένων Εθνών, σύμφωνα με τα οποία η ελληνική οικονομία κατόρθωσε να προσελκύσει το ελάχιστο ποσό των 50 εκατ. δολαρίων κατά το έτος 2002. Το ποσό αυτό κατατάσσει την Ελλάδα σε μια από τις τελευταίες θέσεις σε παγκόσμιο επίπεδο, εφόσον είναι μικρότερο από το αντίστοιχο ποσό της Μποτσουάνα και υποδιπλάσιο της Λιβύης.

Πρέπει να τονιστεί ότι η δεδομένη κάμψη του επενδυτικού κλίματος δεν είναι συγκυριακή ούτε και αποτελεί ένα παροδικό φαινόμενο. Αντίθετα, αποτελεί την εξελικτική διαδικασία ενός μεγάλου αριθμού δυσλειτουργιών και αναποτελεσματικότητας της Δημόσιας Διοίκησης και της επενδυτικής πολιτικής της κυβέρνησης. Επιγραμματικά θα πρέπει να αναφερθεί η απουσία ενός μόνιμου επενδυτικού πλαισίου. Πρέπει να αναφερθεί ότι η κυβέρνηση είχε ανακοινώσει πριν δύο χρόνια περίπου την τροποποίηση του αναπτυξιακού νόμου 2601/98 και λογικό ήταν η αγορά να κρατούσε στάση αναμονή. Οι πρόσφατες ρυθμίσεις από το υπουργείο Οικονομίας συμπληρώνουν και σε ορισμένα σημεία τροποποιούν τον υφιστάμενο αναπτυξιακό Ν. 2601/98. Ωστόσο, δε βελτιώνουν σημαντικές ρυθμίσεις αφήνοντας ανέπαφα άρθρα, τα οποία αποτελούν τους ανασταλτικούς παράγοντες για την υπαγωγή και εκτέλεση των επενδύσεων στα πλαίσια του αναπτυξιακού νόμου. Τα παραπάνω πρέπει να συνδυασθούν με την αδυναμία καταπολέμησης της γραφειοκρατίας και την έντονη πολυνομία του επενδυτικού πλαισίου. Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει στη χρηματοδότηση των επενδύσεων της νέας οικονομίας. Σήμερα, με το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο, η επενδυτική πολιτική σχεδιάζεται και υλοποιείται από έναν πραγματικό μεγάλο αριθμό φορέων και οργανισμών, οι οποίοι αυξάνουν την αναποτελεσματικότητα των κινήτρων. Έτσι στη χρηματοδότηση και ενίσχυση των ιδιωτικών

**ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Μ.
ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ**
Σύμβουλος
Διοίκησης της
Τράπεζας Πειραιώς
πανεπιστημιακός,
πρώην νομάρχης
Αρκαδίας

επενδύσεων εμπλέκονται τα υπουργεία Ανάπτυξης και Οικονομίας, το ΕΛΚΕ, ο αναπτυξιακός νόμος 2601/98 κλ.π.

Γίνεται αντιληπτό ότι το σήμα κινδύνου της ελληνικής οικονομίας υπαγορεύει την επαναχάραξη της επενδυτικής πολιτικής, σε συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα και τη διαμόρφωση ενός νέου πλαισίου χρηματοδοτήσεων και κινήτρων για την προώθηση των ιδιωτικών επενδύσεων και τη χρηματοδότηση της επιχειρηματικότητας.

Επιβάλλεται η άμεση ψήφιση του νέου αναπτυξιακού νόμου, έτσι ώστε να σταματήσει η μακροχρόνια αβεβαιότητα των επενδυτών. Παράλληλα, πρέπει να επιταχυνθούν οι διαδικασίες εξέτασης και αξιολόγησης του κάθε επενδυτικού σχεδίου, τόσο από την περιφερειακή, όσο και από την κεντρική διοίκηση. Στο ίδιο πλαίσιο, πρέπει να δοθούν ουσιαστικά κίνητρα για συγχωνεύσεις μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Τα κίνητρα για κοινές δράσεις, που προβλέπονται από τον υφιστάμενο νόμο, δεν απέδωσαν διότι αντιμετώπισαν το σοβαρό θέμα των συγχωνεύσεων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων προσχηματικά και περιπτωσιολογικά.

Το νέο πλαίσιο επενδυτικής πολιτικής πρέπει να λαμβάνει υπόψη του τις ανάγκες που προκύπτουν για τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων στον τομέα της νέας οικονομίας και της υψηλής τεχνολογίας, όπως επενδύσεις στον τομέα της πληροφορικής, των τηλεπικοινωνιών της ρομποτικής κλπ. Πρέπει να δοθούν κίνητρα στο θεσμό των Εταιρειών Κεφαλαιουχικών Συμμετοχών (Venture Capital) για τη μεγαλύτερη χρηματοδότηση και συμμετοχή του στις εταιρείες της υψηλής τεχνολογίας και της νέας οικονομίας. Συμπληρωματικά στα παραπάνω, πρέπει να τονισθεί και η ανάγκη για μεγαλύτερη ενεργοποίηση του τραπεζικού τομέα, έτσι ώστε να γίνει εφικτή η μεγαλύτερη χρηματοδότηση των επενδύσεων παγίου κεφαλαίου. Τέλος, σε άμεση συνάρτηση με τα προηγούμενα βρίσκεται το θέμα της αντιμετώπισης της μείωσης των ελληνικών εξαγωγών, οι οποίες βρίσκονται στα χειρότερα επίπεδα των τελευταίων ετών.

Συμπερασματικά, πρέπει να γίνει σαφές ότι το θέμα της επενδυτικής πολιτικής πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο μελέτης και προβληματισμού από τα αρμόδια όργανα. Με μια μακροχρόνια επενδυτική πολιτική μπορούμε να ελπίζουμε στην επίτευξη της πραγματικής σύγκλισης και στην αύξηση του βιοτικού επιπέδου. Το γεγονός αυτό πλέον αναγνωρίζεται από το σύνολο των κοινωνικών και πολιτικών φορέων.

Τα προβλήματα λύνονται από κοινού

Συνάδελφοι

Πολλές φορές, μέσα από τις στήλες των «Οικονομικών Χρονικών», διατυπώσαμε την έκπληξή μας και συνάμα την ανησυχία μας για την προκλητική σιωπή ορισμένων συναδέλφων, ιδιαίτερα αυτών που εκπροσωπούν την πλειοψηφία των συναδέλφων μας στα διοικητικά όργανα του Οικονομικού Επιμελητηρίου, για θέματα άμεσα σχετιζόμενα με την επαγγελματική τους δραστηριότητα.

Όσοι από εσάς, έστω και σποραδικά, παρακολουθείτε τις προσπάθειες και τις προτάσεις, που κατά καιρούς διατυπώνουμε, θα διαπιστώσατε ότι προσκρούουν στην αδράνεια και στην αδιαλλαξία των άλλων.

Αναρωτιόμαστε! Αραγε, πού αποσκοπεί η προκλητική τακτική τους, να μην απαιτούν την κατάργηση του άρθρου 38 και των ορίων, που αυτό θέτει;

Μήπως, συνάδελφοι των άλλων παρατάξεων, θέλετε να πιστέψουμε ότι αγνοείτε το γεγονός πως από το υφιστάμενο άρθρο «επωφελούνται» συγκεκριμένες ομάδες, που δρουν σε βάρος όλων αυτών που αποκλειστικά ασκούν το επάγγελμα του Φοροτέχνη - Λογιστή και, κατά συνέπεια, σε βάρος των επιτηδευματιών που «δήθεν» εξυπηρετούν; Δεν αντιλαμβάνεστε επιτέλους ότι η τακτική σας αυτή υπηρετεί την παραοικονομία;

Είμαστε σίγουροι ότι και αντίληψη και γνώση διαθέτετε. Όμως, αδυνατείτε να τα θέσετε στην υπηρεσία του Οικονομικού Επιμελητηρίου, στην υπηρεσία του απλού συναδέλφου. Αδυνατείτε, για τον απλούστατο λόγο ότι αυτά συγκρούονται με τις μικροπολιτικές σας φιλοδοξίες, με τα ατομικά σας συμφέροντα, με τα συμφέροντα μικρών ομάδων ατόμων ή ελεγκτικών εταιρειών, που έχουν αλώσει το επάγγελμα ιδρύοντας μικρότερες εταιρείες, βάζοντας μπροστά κάποιους «συναδέλφους» μας έναντι πινακίου(;) φακής.

Εφθασε το πλήρωμα του χρόνου, που πρέπει να λειτουργούμε συλλογικά με γνώμονα το συμφέρον του συναδέλφου Οικονομολόγου και την αναβάθμιση του Οικονομολογικού Επαγγέλματος.

Αναρωτιόμαστε, ποιο θα ήταν το «κόστος» για την κοινωνία μας, αν όλοι μαζί συμβάλλαμε στην περιθωριοποίηση της παραοικονομίας;

Μήπως αυτό που θα προέκυπτε από μια τέτοια ενέργεια θα είχε όφελος για την κοινωνία και συγχρόνως κόστος για όλους αυτούς, που εδώ και χρόνια δραστηριοποιούνται μέσα σε θολές και μη συμβατές με το νόμο καταστάσεις; Μήπως όλοι αυτοί που κόπτονται για τα δικαιώματα των ελεύθερων επαγγελματιών ενοχλούνται από την εφαρμογή του αντικειμενικού τρόπου ελέγχου;

Μήπως «οι σθεναρές τους διαμαρτυρίες περί του αντιθέτου (διαμαρτυρίες για την παραλαβή δηλώσεων ΦΠΑ από τα Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών) εξαντλούνται στη στήριξη προτάσεων για τον ορισμό κομματικών εκπροσώπων με «σιγήν ιχθύος», σε επιτροπές που ρυθμίζουν τα παραπάνω βασικά ζητήματα των Φοροτεχνών - Λογιστών, αποσκοπώντας, παράλληλα, στην εξασφάλιση οφίσιων, όπως αυτά της πιστοποίησης γραφείων πολλών τετραγωνικών μέτρων, που όμως λειτουργούν σε βάρος συναδέλφων και υπέρ των μεγάλων εταιρειών;

Εμείς αντιδρούμε σε όλα αυτά. Και αντιδρούμε γιατί ανησυχούμε για τον συνάδελφο, για το ΟΕΕ, για την κοινωνία.

Απαιτούμε την έκδοση εγκυκλίου, που θα επιβάλλει την υποχρεωτική καταβολή των αμοιβών των ελεγκτών και των ελαχίστων αμοιβών των οικονομολογικών εργασιών για κάθε Λογιστική - Φοροτεχνική εργασία.

Το απαιτούμε, γιατί θεωρούμε ότι με αυτόν τον τρόπο συμβάλλουμε στη διαφάνεια και τη νομιμότητα. Και μαζί μ' αυτό επιδιώκουμε τη συνεργασία με όλους όσοι συμφωνούν για κοινή αντιμετώπιση των προβλημάτων.

**ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
ΑΛΕΒΙΖΑΚΗΣ**

Μέλος
της Κεντρικής
Διοίκησης
του ΟΕΕ
Εκπρόσωπος
της ΑΚΙΟΕ

Κανονισμός Απόσυρσης Ευρ. Επιτροπής Ν. 417 Νέα απειλή για τις ναυτιλιακές εταιρείες

Σάλο έχουν προκαλέσει επί των ημερών μας οι αποφάσεις της κυβέρνησης, κατόπιν αυστηρών εντολών της ΕΕ, για το θέμα της άμεσης απόσυρσης των μονοπύθμενων δεξαμενόπλοιων από τις ναυτιλιακές δραστηριότητες και της σταδιακής απόσυρσης αυτών με τα διπλά τοιχώματα και του διπλού πυθμένα. Για να γίνει ευκολότερα κατανοητό το θέμα και η συσχέτισή του με την οικονομική διάσταση, όπου θα μελετηθεί περαιτέρω το οικονομικό περιβάλλον, αξίζει να αναφέρουμε τα κάτωθι:

Συγκλόνησε όλο τον κόσμο η είδηση για το ναυάγιο του ελληνόκτητου δεξαμενόπλοιου «PRESTIGE» έξω από τις ισπανικές ακτές, 13/11/2002, που σύμφωνα με τις πιο αισιόδοξες εκτιμήσεις εκ μέρους της ΕΕ απέθεσε στον υγρό τάφο του περισσότερους από 65.000 τόνους αργού πετρελαίου, ενώ μόνο το κόστος καθαρισμού των ακτών και των θαλάσσιων περιοχών ξεπερνά το 1 δισ. ευρώ! Με βεβαιότητα, το παραπάνω ναυάγιο προκάλεσε, εκτός από οικολογική, και τεράστια οικονομική ζημιά σε όλους όσοι με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο εκμεταλλεύονται τη συγκεκριμένη θαλάσσια και παράκτια ζώνη π.χ ιχθυοτρόφοι που βλέπουν τα προϊόντα τους να καταστρέφονται, ξενοδοχοί που αντικρίζουν άδειες τις τουριστικές τους εγκαταστάσεις λόγω μείωσης της τουριστικής κίνησης.

Σύμφωνα με την εφημερίδα «GUARDIAN», το «Πρεστίτζ» αποτέλεσε «μια ωρολογιακή βόμβα» στο βυθό της Ευρώπης, απειλώντας με τη μεγαλύτερη καταστροφή της τελευταίας δεκαετίας, καθώς το πλοίο συμπιέστηκε μαζί του και το φορτίο του, το οποίο αποτελείτο από 70.000 τόνους πετρελαίου κίνησης. Το ως άνω πλοίο που ανήκε σε ελληνικά συμφέροντα, σύμφωνα με όλες τις έως τώρα ενδείξεις, παρέμεινε ανενεργό για ένα πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα που υπερβαίνει τα 2 χρόνια, χρησιμοποιούμενο ως πλωτή δεξαμενή.

Αναλυτές από τη διεθνή ναυτιλιακή κοινότητα όπως ο David Osler αρθρογράφος των Lloyd's List, υποστηρίζουν ότι τη δεκαετία του 1970 στην Ιαπωνία πραγματοποιήθηκε μια μαζική ναυπήγηση δεξαμενόπλοιων που κάλυπταν οριακά τις απαιτήσεις ασφαλείας της τότε εποχής. Αυτές οι προδιαγραφές είχαν ως αποτέλεσμα να κατασκευαστούν δεξαμενόπλοια πολύ γρήγορα, με ιδιαίτερα χαμηλές τιμές, προκειμέ-

νου να καλύψουν άμεσα την ιδιαίτερα αυξημένη ζήτηση της εποχής εκείνης.

Από τα 1.800 δεξαμενόπλοια που κυκλοφορούν στις θάλασσες υπολογίζεται ότι περίπου 300 είναι μονοπύθμενα στην Ιαπωνία, τόπος κατασκευής των περισσότερων εξ αυτών, πριν από το 1980, επομένως ευάλωτα σε τέτοιου είδους ατυχήματα. Μοιραία, τα δεξαμενόπλοια αυτά βρίσκονται στο στόχαστρο της ΕΕ, που ζητά την απόσυρσή τους εδώ και τώρα από την ενεργό δράση.

Οι Έλληνες όμως εφοπλιστές επιμένουν ισχυρίζονται ότι δεν μπορεί η Ε. Επιτροπή να κινηθεί ανεξάρτητα από το Διεθνή Ναυτιλιακό Οργανισμό (IMO) ως προς τη λήψη μονομερών μέτρων για την απόσυρση των παλαιών δεξαμενόπλοιων, διότι το κόστος των διπλοπύθμενων είναι ιδιαίτερα υψηλό και η άμεση αντικατάστασή τους φέρνει σε δύσκολη ταμειακή κατάσταση πολλές εταιρείες εκμετάλλευσης δεξαμενόπλοιων, και γιατί να το κρύψουμε άλλωστε, στα πρόθυρα της χρεοκοπίας.

Βασίζόμενοι, λοιπόν, οι μετέχοντες στην ΕΕ (Ευρωπαϊκή Επιτροπή) στην ανωτέρω Κατάσταση, ψήφισε τελικά τα κάτωθι (κανονισμός 417/2002):

Κανονισμός 417/2002

Απαγόρευση θαλάσσιας μεταφοράς επικίνδυνων για το οικοσύστημα φορτίων από δεξαμενόπλοια μονού τοιχώματος (MONOHULL) στα ευρωπαϊκά λιμάνια.

Αυτό συνεπάγεται άμεση απόσυρση όλων των μονών δεξ/πλοίων ελληνικών συμφερόντων, έως το 2005 (PREMARPOL). Αν η σημαία είναι κράτους - μέλους της Επιτροπής τότε τίθεται εκτός λειτουργίας. Απαγορεύονται ο κατάπλους, απόπλους από λιμένα, σταθμό ανοικτής θάλασσας ή αγκυροβόλι ανεξάρτητα από τη σημαία.

Επιτρέπεται πλέον η ναύλωση και μεταφορά πετρελαίου και των προϊόντων αυτού από διπλού κύτους δεξ/πλοίο, ελληνικών συμφερόντων ή υπό καθεστώς ελληνικής σημαίας, τα οποία είναι και νέα στην ηλικία. (MARPOL). Σταδιακή απόσυρση όλων των δεξ/πλοίων με διπλά τοιχώματα στον πυθμένα ή στα πλαϊνά μέρη του πλοίου, έως το 2010, τα (PREMARPOL).

Ως πετρελαιοφόρο διπλού κύτους ορίζεται το δεξ/πλοίο που καλύπτει τις προδιαγραφές τις σχετικές με το διπλό κύτος ή ισοδύναμες σχεδιαστικές απαιτήσεις του κανονισμού 13F του Προσαρτήματος 1 της MARPOL. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να απαγορεύσουν, αφ' ενός μεν, τη διέλευση από τα χωρικά τους ύδατα τα κράτη: Γαλλία, Ισπανία, Μαρόκο, Πορτογαλία, Ιρλανδία και Ηνωμένο Βασίλειο, αφ' ετέρου δε και τον οικονομικό αποκλεισμό ταυτόχρονα των πλοίων μονού τοιχώματος.

Ηδη, έχουν αποκλεισθεί 2 δεξ/πλοία μονού κύτους με σημαία Νορβηγίας.

Τα ελληνικά και ελληνόκτητα δεξ/πλοία που επηρεάζονται από τα μέτρα αυτά φθάνουν τα 476.

**ΚΟΝΤΡΑΦΟΥΡΗ
ΔΗΜΗΤΡΑ**

Φοροτέχνης Α' -
Μεταπτυχιακός
Οικονομολόγος
Πανεπιστημίου
Πειραιά στη
Χρηματοοικονομική
Ανάλυση

Το κόστος αντικατάστασης ανέρχεται σε 4,6 δισ. ευρώ, το δε μέσο κόστος κατασκευής νέων δεξ/πλοίων ανέρχεται σε 50 εκ. ευρώ περίπου.

Αρχικά είχε συμφωνηθεί ένα χρονοδιάγραμμα απόσυρσης των δεξ/πλοίων μονού τοιχώματος το Δεκέμβρη του 2002, το οποίο όμως η ΕΕ αναθεώρησε το Μάρτη του 2003, με τελική ημερομηνία απόσυρσης το 2010 γι' αυτά τα οποία έχουν ηλικία έως 20 έτη, ενώ απαιτείται άμεση απόσυρση για τα πλοία με ηλικία άνω της 20ετίας.

Ακόμη, ο διεθνής οργανισμός IMO αναγνώρισε πρόσφατα ως «ιδιαίτερα ευαίσθητες περιοχές» το Great Barrier Reef στην Αυστραλία, το Sabana - Camaquey στην Κούβα, τα Florida Keys στην Κολομβία. Ο διεθνής οργανισμός IMO δεν έχει επιβάλει ακόμη κάποιο σχετικό κανονισμό απόσυρσης ή απαγόρευσης στα λοιπά λιμάνια, για τα δεξ/πλοία μονού τοιχώματος.

Αναμένεται, όμως, γενίκευση του νόμου έως το τέλος του έτους.

Σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία του YEN, ισχύουν με το νέο αυτό νόμο οι εξής αποσύρσεις:

**ΑΜΕΣΗ ΑΠΟΣΥΡΣΗ (SINGLE HULL)
PRE - MARPOL ΕΩΣ ΤΟ 2005**

Ετος	Αριθμός πλοίων
1973	2
1974	3
1975	2
1976	3
1977	3
1978	1
1980	1
1981	3
1982	1
Σύνολο	19

**ΑΜΕΣΗ ΑΠΟΣΥΡΣΗ (DOUBLE SIDE)
PRE - MARPOL ΕΩΣ ΤΟ 2010**

Ετος	Αριθμός πλοίων
1978	1
1980	2
1981-1986	36
1987-1988	8
1989	6
1990	3
1991-1993	9
1994-1996	4
Σύνολο	69

Στη συγκεκριμένη κατηγορία καταγράφονται 19 μονού τοιχώματος υπό ελληνική σημαία, δεξ/πλοία μεταφορικής ικανότητας άνω των 5.000 dwt, κατασκευασμένα από το 1973-1982. Επίσης, στη συγκεκριμένη κατηγορία τα ελληνικών συμφερόντων δεξ/πλοία μονού τοιχώματος φθάνουν τα 165.

Όσον αφορά στην κατηγορία Marpol στη σχετική λίστα του YEN εμφανίζονται 69 άνω των 5.000 dwt, και κατασκευασμένα στην περίοδο 1978-1996.

Τα ελληνόκτητα στη συγκεκριμένη κατηγορία είναι 186. Θα αποσυρθούν μέχρι το 2010.

Ακόμη αποσύρονται και άλλα 37 που είναι τα non Marpol.

Εν κατακλείδι, θίγεται το 69,79% των υπό ελληνική σημαία δεξ/πλοίων, ήτοι 476 στα 682.

Τώρα αναφέρεται το ερώτημα κατά πόσον γρήγορα θα μπορέσουν οι εταιρείες να αντικαταστήσουν τα πλοία αυτά, δεδομένου ότι όλοι οι εφοπλιστές, πιεζόμενοι, προβαίνουν στην αντικατάσταση του στόλου τους και έτσι δε θα ακολουθηθεί ένα κάποιο στοιχειώδες χρονοδιάγραμμα παραλαβής νεότευκτων πλοίων. Για να απαντήσουμε στο ερώτημα αυτό, θα πρέπει να δούμε πώς θα κινηθούν οι δυνάμεις της αγοράς, ήτοι η προσφορά και ζήτηση. Αρα, διαγράφεται από μόνο του το πιο λογικό σενάριο, που είναι το εξής:

Παράλληλα με τη δημιουργία της επιτακτικής ανάγκης της απόσυρσης και της επείγουσας αγοράς νεότευκτων δεξ/πλοίων, δημιουργείται αναπόφευκτα και χάος στις τιμές των νεότευκτων, γιατί θα αυξηθούν σε πολύ υψηλά επίπεδα, λόγω της αυξανόμενης ζήτησης, ενώ παράλληλα θα πέσουν οι τιμές πώλησης των μεταχειρισμένων δεξ/πλοίων, οπότε οι πλοιοκτήτες (το μεγαλύτερο ποσοστό θαρρώ) πιεζόμενοι, αφού, εξ όσων αναφέρονται περαιτέρω στο θέμα, δε θα τύχουν αντίστοιχης κρατικής επιδότησης, όπως οι λοιποί πλοιοκτήτες - μέλη της ΕΕ, θα στραφούν στη μεγάλη τους φίλη «ΤΡΑΠΕΖΑ» πραγματοποιώντας μεγάλους δανεισμούς, διότι ως είδαμε το κόστος αγοράς είναι μεγάλο και χρειάζεται ισχυρή χρηματοδότηση. Τι θα συμβεί, λοιπόν, με τα μεταχειρισμένα δεξ/πλοία;

«Στα αζήτητα παραμένουν τα μεταχειρισμένα δεξαμενόπλοια. Αιτίες είναι τόσο η μείωση που παρατηρείται στους ναύλους των δεξαμενόπλοίων, όσο και στα νέα μέτρα για την απόσυρση των μονών τοιχωμάτων. Σύμφωνα με στοιχεία της "ALLIED SHIPBROKERS", τα τελευταία δύο χρόνια έχουν παραδοθεί στην αγορά 42,2 εκ. τόνοι δεξαμενόπλοίων, ενώ την ίδια περίοδο έχουν πουληθεί για διάλυση 34,75 εκ. τόνοι δεξαμενόπλοίων».

Η απάντηση στο ως άνω σενάριο είναι ότι ο κανονισμός αποτελεί απειλή για τις εταιρείες, διότι καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει το timing της παραλαβής - παράδοσης του νέου πλοίου και η τιμή πώλησης των πλοίων. Είναι γνωστό ότι η απόκτηση πλοίων απαιτεί σημαντικά κεφάλαια, τα οποία ρευστοποιούνται βραδέως. Η ναυτιλιακή επιχείρηση είναι μια επιχείρηση εντάσεως παγίων κεφαλαίων, που σημαίνει:

- Υψηλή αναλογία σταθερών εξόδων (αποσβέσεις πλοίου - τόκοι χρηματοδότησης).
- Εντατική εκμετάλλευση του πλοίου για την επίτευξη της μεγαλύτερης δυνατής κερδοφορίας.
- Ανελαστική καμπύλη κόστους εκμετάλλευσης, λόγω υψηλής αναλογίας σταθερών εξόδων.

Καθοριστικό παράγοντα στην τιμή πώλησης διαδραματίζει και ο συνολικός αριθμός διαθέσιμης χωρητικότητας τη συγκεκριμένη στιγμή, καθώς και η δυνατότητα αυξημένης παραγωγής νεότευκτων πλοίων από άλλη πηγή ναυπηγείου.

Άλλος κίνδυνος που παρουσιάζεται είναι τα ναυπηγεία, που είναι απαραίτητα για τη διάλυση των παλαιών πλοίων, δεν έχουν δυνατότητα να καλύψουν όλους τους εφοπλιστές, άρα είναι αυτονόητο ότι θα μείνουν και εταιρείες έξω από το παιχνίδι που δε θα μπορέσουν εγκαίρως να κάνουν παλιοσιδέρα τα πλοία τους. ■

Για ένα σύγχρονο σύστημα Διαχείρισης Ανθρώπινου Δυναμικού ποντοπόρου πλοίου

**Σ' ένα συνεχώς
μεταβαλλόμενο
περιβάλλον, όπως
είναι το σημερινό, οι
επιχειρήσεις είναι
αναγκασμένες να
αναπροσαρμόζουν
ανάλογα τις
στρατηγικές τους,
προκειμένου να
δημιουργούν νέα
συγκριτικά
(ανταγωνιστικά)
πλεονεκτήματα κάθε
φορά. (Παπαδάκης)**

26

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ
ΧΡΟΝΙΚΑ
ΙΟΥΛΙΟΣ -
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2003

ΔΙΟΝΥΣΗΣ Σ. ΚΟΝΙΤΟΠΟΥΛΟΣ

Οικονομολόγος, MBA, διευθυντής της Ναυτιλιακής Εταιρείας ANBROS MARITIME SA και μέλος της ΣΤΑ του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδος. Στο χώρο της Ναυτιλίας ασχολείται 30 χρόνια

Βασικές στρατηγικές, που οι εταιρείες προσπαθούν να μεταβάλουν κατά τακτά χρονικά διαστήματα είναι κι αυτές που έχουν σχέση με τη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού. Γεγονός, που επιβάλλεται από τις γενικότερες διαφορετικές εργασιακές τάσεις, οι οποίες κατά περιόδους εμφανίζονται, αλλά και από τις ειδικότερες που παρατηρούνται σε διαφορετικούς επιχειρηματικούς κλάδους. Καινοτόμες στρατηγικές καθίστανται ακόμη περισσότερο αναγκαίες, σε επιχειρηματικούς κλάδους, όπου ο ανθρώπινος παράγοντας έχει αποδειχθεί βασικό στοιχείο του ανταγωνιστικού τους πλεονεκτήματος.

Τέτοιες περιπτώσεις μπορεί να χαρακτηρισθούν οι ναυτιλιακές εταιρείες, όπου ο ανθρώπινος πόρος, ο Έλληνας ναυτικός, έχει θεωρηθεί και έχει γίνει παραδεκτό ότι έχει συμβάλει καθοριστικά στην αξιοπρόσεκτη ανάπτυξη της Ελληνικής Ποντοπόρου Ναυτιλίας σε παγκόσμιο επίπεδο.

Σ' αυτόν τον κλάδο, ο εργασιακός χώρος μπορεί, χωρίς αμφιβολία, να χαρακτηριστεί σαν εξατομικευμένος εργασιακός χώρος (H. Bouchikhi, J. Kimberly - 2002), και μάλιστα με σαφείς συνθήκες αναδιοργάνωσης της κοινωνικής ταυτότητας του ανθρώπου (A. Giddens - 1991), καθώς αλλάζουν ουσιαστικά και με συγκεκριμένο προσανατολισμό οι τάσεις απασχόλησης. Αυτό, δε, παρατηρήθηκε έντονα κατά την περίοδο, όπου καταγράφεται η μεγάλη κρίση που έπληξε την Ποντοπόρο Ναυτιλία και που επέβαλε στις ελληνικές ναυτιλιακές εταιρείες που διαχειρίζονται ποντοπόρα φορτηγά πλοία να απασχολήσουν αλλοδαπούς ναυτικούς, για πρώτη φορά στην ιστορία τους, προκειμένου να επιτύχουν μείωση του κόστους εργασίας του πλοίου.

Αυτές, λοιπόν, οι συνθήκες και σε συνδυασμό με τη φιλελευθεροποίηση του εμπορίου, τις παγκοσμιοποιημένες αγορές επέφεραν νέες τάσεις στην αγορά εργασίας και της ελληνικής ποντοπόρου ναυτιλίας. Αποτέλεσμα ήταν η αναζήτηση νέων στρατηγικών διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού του πλοίου.

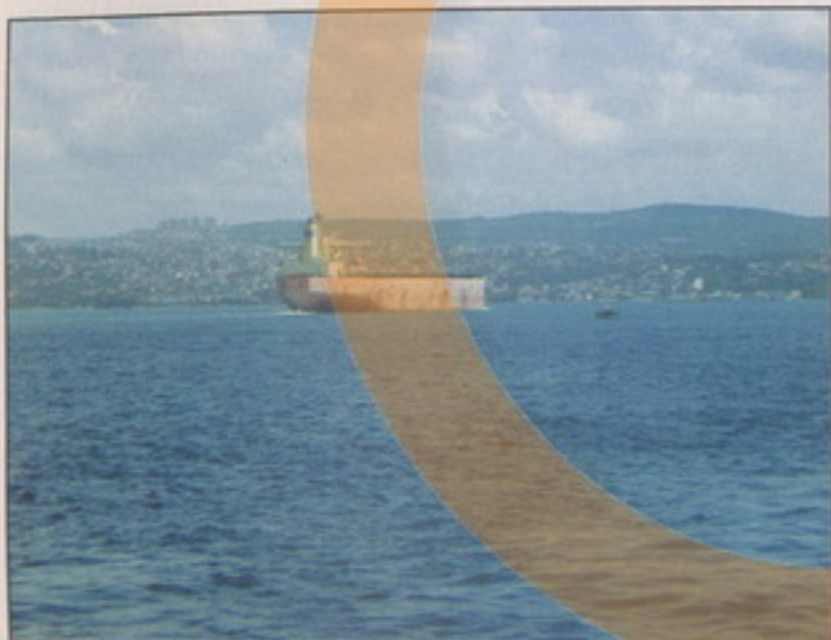
Οι υπάρχουσες μελέτες, σχετικές των πιο πάνω στρατηγικών, ασχολούνται κυρίως με τον προσδιορισμό οικονομικών μεταβλητών, τον επηρεασμό αυτών επί της ασφάλειας του πλοίου και της αποδοτικότητας του ναυτικού. Δε θα βρούμε μελέτες σχετικές με τους τρόπους που ο πλοίαρχος, ο manager του πλοίου σήμερα, χρησιμοποιεί για να αντιμετωπίσει νέες ανάγκες, νέα προβλήματα μέσα στο πλοίο, μετά την απασχόληση αλλοδαπών ναυτικών. Με τις αναπαραστάσεις που βιώνει, με τις νέες συνθήκες εργασίας που διαμορφώνονται από εργαζόμενους, με διαφορετικές συνήθειες, με διαφορετικά ήθη, έθιμα, με διαφορετική κουλτούρα.

Στοιχεία, δηλαδή, που έχουν ήδη δημιουργήσει ένα νέο κοινωνικό περιβάλλον μέσα στο συγκεκριμένο χώρο, το πλοίο, προκαλώντας, έτσι, την ανάγκη διαχείρισης από τον ίδιο τον πλοίαρχο. Από ένα management, δηλαδή, που ασκείται μιλιά μακριά από το κεντρικό, το management της εταιρείας που διαχειρίζεται το πλοίο.

Φαίνεται, λοιπόν, καθαρά η χρησιμότητα προσέγγισης¹ όλων εκείνων των παραγόντων που επηρεάζουν τις συμπεριφορές του πλοίαρχου, του πληρώματος, τις σχέσεις αυτών, τα βιώματα ανθρώπων διαφορετικών εθνικοτήτων (αμιγώς αλλοδαποί, δύο ή τριών διαφορετικών εθνικοτήτων κλπ.). Τα ειδικότερα και γενικότερα ζητήματα ΔΑΔ του πλοίου, τελικά.

Μια τέτοια προσέγγιση, που επιχειρήθηκε, μέσα από συγκεκριμένη έρευνα, ανέδειξε πολλά και ενδιαφέροντα θέματα.

Ανέδειξε, κατ' αρχήν, τη γενική παραδοχή, περί αντίστασης του ανθρώπου στις αλλαγές (J. P. Kotter - 2001). Αυτό, δηλαδή, που έχει εντοπισθεί και σ' άλλου είδους επιχειρήσεις. Οτι, δηλαδή, οι όποιες μεταβολές καταγράφηκαν από νέες εργασιακές συνθήκες από ανασχεδια-

σμούς διαδικασιών (M. Hammer, J. Champy 2000) ή των δομών των επιχειρήσεων (J. Champy 1996), δε συνοδεύτηκαν και από αυτόματες συμπεριφορές, από άμεση προσαρμογή του ανθρώπινου στοιχείου στις νέες ανάγκες. Χρειάστηκε η παράθεση επίμονων, αλλά και χρονοβόρων διαδικασιών, ενταγμένων σε σύστημα ενεργειών γνωστικών μηχανισμών, προκειμένου να υπάρξει αποτελεσματική σύγκλιση.

Ανέδειξε, ειδικότερα, ότι το έργο του πλοίαρχου είναι δυσκολότερο, αλλά κυρίως διαφορετικό, σήμερα. Μάλιστα δε, σχετίζεται άμεσα με το είδος της σύνθεσης του πληρώματος (αμιγώς αλλοδαποί, μεικτό πλήρωμα από Έλληνες και αλλοδαπούς μιας εθνικότητας, από αλλοδαπούς διαφόρων εθνικοτήτων κλπ.).

Οτι οι τρόποι επικοινωνίας του πλοίαρχου με αυτό το πλήρωμα έχουν σχέση, τόσο με την προαναφερθείσα σύνθεση, όσο και με την προϋπηρεσία, τις εμπειρίες, τις απόψεις του πλοίαρχου.

Οτι, σε τομείς όπως της εκπαίδευσης, των σχέσεων πλοίαρχου - πληρώματος, της παρακίνησης, της αντιμετώπισης μεμονωμένων ζητημάτων των ναυτικών, δεν υπάρχουν στερεότυπες, μοναδικές απόψεις, του manager (του πλοίαρχου).

Κανόνες, δηλαδή, που θα πρέπει να εφαρμόζονται από τους πλοίαρχους. Αντίθετα, καταγράφηκαν πρακτι-

κές, διαμορφωμένες από προσωπικές εμπειρίες, αντιλήψεις, από βιώματα. Προσωπικοί, δηλαδή, παράγοντες, που προσδιορίζουν μεθόδους διοίκησης του πληρώματος και που δεν μπορούν να ανταποκριθούν στον παγκοσμιοποιημένο χαρακτήρα της ποντοπόρου ναυτιλίας στις ιδιαιτερότητες της σημερινής αγοράς εργασίας στο συγκεκριμένο χώρο και της οργάνωσης αυτών των επιχειρήσεων (Α.Μ. Γουλιέλμος 2002), όπως και στις νέες ανάγκες της τωρινής μεταβατικής εποχής (Ι. Λύρας 2002). Σε διεθνείς, ακόμη, κανόνες που καθημερινά γίνονται αυστηρότεροι, μιας ναυλαγοράς και μιας αγοράς εργασίας (ενδιαφέρει τη μελέτη) που βρίσκονται έξω από σύνορα. Μέσα σε ένα περιβάλλον, δηλαδή, όπου διαμορφώνονται άμεσα συνθήκες νέων, σύγχρονων στρατηγικών διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού του πλοίου. Συνθήκες, που επιβάλλουν στον σημερινό καπετάνιο να κινείται πάνω στο επίπεδο του σύγχρονου management, πέραν από πρακτικές που σχετίζονται με προσωπικές εμπειρίες, αντιλήψεις, συνήθειες.

Στο επίπεδο που πρέπει να στηρίζεται σ' ένα επιστημονικά διαμορφωμένο και καθοδηγούμενο σύστημα ΔΑΠ, όπου ο πλοίαρχος δε θα παίζει το ρόλο πια του «μεσολαβητή», αλλά αυτόν του «εκτιμητή», του «συμβούλου».

1. Η προσέγγιση αναφέρεται σε έρευνα που έγινε σε ποντοπόρα φορτηγά πλοία. Η προαναφερόμενη έρευνα και η επεξεργασία των ευρημάτων, πραγματοποιήθηκε από τον κ. Διον. Κονιτόπουλο, MBA, Οικον. Διευθυντή της ναυτιλιακής εταιρείας «ANBROS MARITIME SA» και από τον dr Νικ. Κωνσταντόπουλο, καθηγητή του Πανεπιστημίου του Αιγαίου. ■

Τραπεζικά Ιδρύματα και πιστωτικός κίνδυνος

Η χορήγηση πιστώσεων προς επιχειρήσεις και ιδιώτες αποτελεί τη βασική πηγή εσόδων κάθε χρηματοπιστωτικού ιδρύματος. Ιδιαίτερα δε, στον ελληνικό χώρο, όπου τα περιθώρια περαιτέρω πιστωτικής επέκτασης των τραπεζικών ιδρυμάτων είναι μεγάλα, η σωστή και αποτελεσματική διαχείριση των κινδύνων που ενσωματώνει η χορήγηση πιστώσεων, θα αποτελεί τα επόμενα χρόνια τον πρωταρχικό τομέα ενδιαφέροντος και μια από τις κύριες πηγές κερδών των ελληνικών τραπεζών.

Η προοπτική αυτή καθιστά, συνεπώς, τη διαχείριση των χαρτοφυλακίων χορηγήσεων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ως ένα κρίσιμο και σημαντικό συστατικό στοιχείο της ομαλής και αποδοτικής λειτουργίας τους, καθώς και της αναπτυξιακής τους πορείας. Ομως, μια αποτελεσματική διαχείριση προϋποθέτει ανάπτυξη και εφαρμογή σύγχρονων συστημάτων ελέγχου των πιστωτικών κινδύνων, στους οποίους εκτίθενται τα πιστωτικά ιδρύματα και οι οποίοι προέρχονται, κατά κύριο λόγο, από τις δανειοδοτήσεις επιχειρήσεων και ιδιωτών.

Αλλά τι εννοούμε με τον όρο «πιστωτικός κίνδυνος» (*credit risk*); Ο όρος αυτός αναφέρεται στον κίνδυνο που ανακύπτει από την πιθανότητα ανεπαρκούς ανταπόκρισης των δανειοληπτών (φυσικών ή νομικών προσώπων), στις υποχρεώσεις που δημιουργεί η δανειοδότηση από το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα. Ο πιστωτικός κίνδυνος είναι η παλαιότερη μορφή κινδύνου στις χρηματαγορές. Εάν ο όρος πίστωση μπορεί να οριστεί ως η προσδοκία λήψης χρημάτων εντός περιορισμένου μελλοντικού χρονικού διαστήματος, τότε ο πιστωτικός κίνδυνος εκφράζει ακριβώς την πιθανότητα αυτή η προσδοκώμενη πληρωμή να μην πραγματοποιηθεί.

Η ιστορική εμπειρία έχει δείξει ότι ο πιστωτικός κίνδυνος σχετίζεται κυρίως με γεγονότα αθέτησης (*default events*),

δηλαδή με περιπτώσεις όπου οι δανειολήπτες αδυνατούσαν να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις δανείων που είχαν λάβει ή είχαν εκδώσει. Δεν προκαλεί εντύπωση, επομένως, το γεγονός ότι ο πιστωτικός κίνδυνος θεωρείται συνώνυμος με τον κίνδυνο αθέτησης ή αδυναμίας εκπλήρωσης οικονομικής υποχρέωσης (*default risk*).

Στην ανάπτυξη μηχανισμών εκτίμησης του πιστωτικού κινδύνου των δανειοληπτών, κυρίως των επιχειρηματικών μονάδων, που είχαν προληπτικό - αμυντικό χαρακτήρα, πρωτοστάτησαν τα αμερικανικά τραπεζικά ιδρύματα. Πιο συγκεκριμένα, οι τράπεζες των ΗΠΑ ανέπτυξαν και εφάρμοσαν τις πρώτες διαδικασίες εκτίμησης του πιστωτικού κινδύνου οι οποίες βασίστηκαν σε εμπειρικές προσεγγίσεις, χαρακτηριστικά παραδείγματα των οποίων ήταν η μέθοδος των «πέντε C» («Character», «Capacity», «Capital», «Conditions», «Coverage») και η μέθοδος «LAPP» («Liquidity», «Activity», «Profitability», «Potential»).

Στη συνέχεια αναπτύχθηκαν διάφορα υποδείγματα, που βασίστηκαν σε στατιστικές και οικονομετρικές τεχνικές, με σκοπό τον ποσοτικό προσδιορισμό του πιστωτικού κινδύνου και βάσει αυτού, τη βαθμολόγηση και ταξινόμηση επιχειρήσεων και ιδιωτών σε προκαθορισμένες ομάδες πιστωτικού κινδύνου. Άλλες τεχνικές ποσοτικού προσδιορισμού του πιστωτικού κινδύνου που χρησιμοποιήθηκαν ήταν αυτές των neural networks, των υποδειγμάτων βελτιστοποίησης, των εξειδικευμένων συστημάτων λήψεως αποφάσεων και των υβριδικών υπολογιστικών συστημάτων. Οι παραπάνω τεχνικές βασίστηκαν σε μεθόδους προσομοίωσης και μαθηματικού προγραμματισμού.

Ωστόσο, σημαντική πρόοδο στην ανάπτυξη υποδειγμάτων εκτίμησης του πιστωτικού κινδύνου αποτέλεσαν τα λεγόμενα z-score μοντέλα. Πρωτοπόρος στην ανάπτυξη των εν λόγω υποδειγμάτων ήταν ο καθηγητής Altman. Τα μοντέλα του Altman βασίζονταν στα λογιστικά δεδομένα των επιχειρήσεων, σε αξίες της αγοράς, σε υποκειμενικές αναλύσεις εμπειρών και διακεκριμένων αναλυτών για τα οικονομικά, ποσοτικά και ποιοτικά, χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων και διενεργούσαν προβλέψεις για την πιθανότητα χρηματοοικονομικής δυσχέρειας (πτώχευσης) των επιχειρήσεων. Με άλλα λόγια, τα z-score models του Altman αποσκοπούσαν στην όσο το δυνατόν πιο έγκαιρη πρόγνωση της χρεοκοπίας μιας επιχειρηματικής μονάδας. Μάλιστα, η ακρίβεια των προβλέψεων των μοντέλων αυτών ήταν ιδιαίτερα σημαντική, καθώς το ποσοστό επιτυχίας των προβλέψεων

28

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ
ΧΡΟΝΙΚΑ
ΙΟΥΛΙΟΣ -
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2003

ΧΡ. Π. ΝΟΥΝΗΣ
Οικονομολόγος

ξεπερνούσε σε ορισμένες περιπτώσεις (π.χ. ένα χρόνο πριν την χρεοκοπία) ακόμα και το 90%.

Επίσης, στο πλαίσιο της χρηματοοικονομικής θεωρίας έχουν αναπτυχθεί, και γνωρίζουν ιδιαίτερη διάδοση, υποδείγματα μέτρησης του πιστωτικού κινδύνου που βασίζονται στην τιμή της μετοχής (και αφορούν εισηγμένες σε Χρηματιστήρια εταιρείες) και στα χαρτοφυλάκια περιουσιακών στοιχείων. Το πλέον διαδεδομένο σύστημα από τα υποδείγματα αυτά είναι το Value at Risk (VaR). Η διάδοση της VaR άρχισε με την ανάπτυξη του συστήματος RiskMetrics από την αμερικανική επενδυτική τράπεζα J.P. Morgan, το οποίο είχε ως στόχο την ανάπτυξη και εφαρμογή ενός εργαλείου για τη μέτρηση και παρακολούθηση των καθημερινών και αναμενόμενων ζημιών της τράπεζας από όλες τις επενδυτικές θέσεις που είχε αναλάβει. Η απόφαση της τράπεζας να εκμεταλλευθεί εμπορικά το σύστημα RiskMetrics, σε συνδυασμό με τη δημοσιοποίηση της προσέγγισης στην οποία βασίζεται, έδωσε ώθηση στη έρευνα και πρακτική εφαρμογή υποδειγμάτων VaR.

Τα παραπάνω, ποσοτικής φύσεως υποδείγματα όμως, ενώ συμβάλλουν στην αποτελεσματική διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου των χαρτοφυλακίων των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για μια ολοκληρωμένη και πολύπλευρη αξιολόγηση επιχειρήσεων. Η διαδικασία αυτή απαιτεί χρήση τεχνικών σύνθεσης πολλών επιμέρους κριτηρίων αξιολόγησης, όχι μόνο ποσοτικών αλλά και ποιοτικών, τα οποία θα καθορίζουν τις αποφάσεις χρηματοδότησης επιχειρήσεων μέσω βαθμολόγησης και ταξινόμησης αυτών σε προκαθορισμένες κατηγορίες πιστωτικού κινδύνου.

Όσον αφορά στα ποιοτικά κριτήρια, η χρήση τους κατά την αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας και της εν γένει οικονομικής κατάστασης των επιχειρήσεων κρίνεται απαραίτητη. Για παράδειγμα, πληροφοριακά στοιχεία όπως αυτό της εταιρικής διακυβέρνησης και δη της ύπαρξης και αποτελεσματικής εφαρμογής των αρχών εταιρικής διακυβέρνησης, η ικανότητα της διοικητικής ομάδας, η αποδοτικότητα του ανθρώπινου δυναμικού, η οργάνωση και αποδοτική λειτουργία της επιχείρησης, η ύπαρξη και η αποδοτικότητα του τμήματος έρευνας και ανάπτυξης, ο τεχνολογικός εξοπλισμός και το διαθέσιμο επίπεδο τεχνογνωσίας, η συνέπεια ή ανακολουθία στην εφαρμογή του επενδυτικού προγραμματισμού, η σωστή χρήση των διαθέσιμων και των αντληθέντων κεφαλαίων, η έκταση εμπλοκής της εταιρείας σε επίδικες διαφορές, κ.ά., αποτελούν βασικούς προσδιοριστικούς παράγοντες της βιωσιμότητας κάθε επιχειρηματικής μονάδας και επομένως πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη κατά τη διαδικασία εκτίμησης του πιστωτικού κινδύνου και συνολικής αξιολόγησης της πιστοληπτικής ικανότητας των επιχειρήσεων από τα πιστωτικά ιδρύματα.

Η υιοθέτηση, επομένως, σύγχρονων τεχνικών πιστωτικής αξιολόγησης επιχειρήσεων, που θα βασίζονται σε πολυκριτήρια, ανάλυση και σε σύνθεση ποσοτικών και ποιοτικών κριτηρίων κατά την εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου, θα βοηθήσει τα πιστωτικά ιδρύματα στο έργο τους, για αντικειμενική και ολοκληρωμένη αξιολόγηση κάθε χρηματοδοτικής ανάγκης και θα συμβάλει στον περιορισμό του συνολικού κόστους, χρονικού και πραγματικού, που συνεπάγονται τέτοιες διαδικασίες, όταν διεξάγονται κάτω από ξεπερασμένες, παραδοσιακές τεχνικές.

Τέτοιες σύγχρονες τεχνικές, έχουν εφαρμοσθεί τα τελευταία χρόνια από πιστωτικά ιδρύματα του εξωτερικού και γενικά έχει αναπτυχθεί πλούσια ερευνητική δραστηριότητα προς την κατεύθυνση αυτή από πολλούς ερευνητές διεθνώς, καθώς η ανάπτυξη, όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικών μέσων διαχείρισης των πιστωτικών κινδύνων, αποτελεί αδήριτη ανάγκη για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, μέσα στα πλαίσια του έντονα ανταγωνιστικού χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος στο οποίο λειτουργούν. Με άλλα λόγια, η ανάπτυξη και εφαρμογή συστημάτων έγκυρης και έγκαιρης προειδοποίησης επερχόμενων οικονομικών προβλημάτων αποτελεί το πιο σημαντικό συστατικό στοιχείο της εύρυθμης λειτουργίας και της επιτυχούς μεγέθυνσης των πιστωτικών ιδρυμάτων εντός της παγκόσμιας, έντονα ανταγωνιστικής, οικονομίας.

Εξαίρεση, φυσικά, στις εξελίξεις αυτές δεν θα μπορούσαν να αποτελέσουν τα ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα. Είναι γεγονός ότι στον ελλαδικό τραπεζικό χώρο παρατηρείται σχετικό έλλειμμα στην ανάπτυξη και εφαρμογή καινοτόμων τεχνικών εκτίμησης του πιστωτικού κινδύνου. Για το λόγο αυτό, η ενεργοποίηση των σχετικών μηχανισμών για την όσο το δυνατόν πιο ταχεία ανάπτυξη ή υιοθέτηση τέτοιων μεθοδολογικών εργαλείων μέτρησης των χρηματοοικονομικών κινδύνων αναμένεται να αποτελέσει το κρίσιμο στοίχημα για τη μελλοντική πορεία των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. «Οικονομικός Ταχυδρόμος», «Η εκτίμηση του πιστωτικού κινδύνου». Φύλλο 44 (2530), 2 Νοεμβρίου 2002.
2. «Οικονομικός Ταχυδρόμος», «Η μέτρηση των οικονομικών κινδύνων». Φύλλο 17 (2555), 24 Απριλίου 2003.
3. Altman, Edward I., «Financial Ratios, Discriminant Analysis and the Prediction of Corporate Bankruptcy», «Journal of Finance», (Sep. 1968), pp 589-609.
4. Altman, E., R. Haldeman, and P. Narayanan, «ZETA Analysis: A new model to identify bankruptcy risk of corporations», «Journal of Banking and Finance», June 1997.
5. Duffie D., Singleton J.K., February 2003. «Credit Risk: Pricing, Management and Measurement», «Princeton University Press».
6. Λοιπά στοιχεία και άρθρα από την ηλεκτρονική διεύθυνση: www.defaultrisk.com

Οι επιπτώσεις των συγχωνεύσεων και εξαγορών στην απασχόληση και τις αμοιβές: Επισκόπηση της διεθνούς έρευνας

Στο παρόν άρθρο γίνεται προσπάθεια επισκόπησης των συμπερασμάτων της διεθνούς έρευνας, αναφορικά με τις επιπτώσεις των συγχωνεύσεων και εξαγορών στην απασχόληση και τις αμοιβές. Παρά τον περιορισμένο όγκο της έρευνας, η γενική εντύπωση, σύμφωνα με την οποία οι συγχωνεύσεις συνεπάγονται τη μείωση των θέσεων εργασίας και των αμοιβών, δεν τυγχάνει καθολικής εμπειρικής επιβεβαίωσης, γεγονός που υποδηλώνει τη συνθετότητα του

ζητήματος και την ανάγκη για περαιτέρω θεωρητική και εμπειρική έρευνα.

1. Εισαγωγή

Οι συγχωνεύσεις και εξαγορές αποτελούν εναλλακτική στρατηγική - έναντι της υλοποίησης άμεσων επενδύσεων - ανάπτυξης και ενδυνάμωσης της ανταγωνιστικής θέσης των εταιρειών, με στόχο είτε την αύξηση της αξίας τους, είτε την ικανοποίηση των επιδιώξεων των διοικήσεών τους. Τρία είναι τα είδη των συγχωνεύσεων: Οριζόντιες (συνένωση επιχειρήσεων που παράγουν ανταγωνιστικά μεταξύ τους προϊόντα), κάθετες (συνένωση επιχειρήσεων που ανήκουν σε διαδοχικά στάδια της παραγωγής ενός προϊόντος) και διαγώνιες (συνένωση επιχειρήσεων που παράγουν ασυσχέτιστα προϊόντα μεταξύ τους).

Η διεθνής έρευνα για τους παράγοντες του μακροοικονομικού περιβάλλοντος που επηρεάζουν το πλήθος και την κατανομή των συγχωνεύσεων στις παραπάνω κατηγορίες έχει αποδείξει ότι αυτές συσχετίζονται θετικά με το ΑΕΠ, τη συνολική επενδυτική δραστηριότητα, την απελευθέρωση των αγορών, αλλά και τις προσδοκίες για τη δυναμική των κεφαλαιαγορών. Αναφορικά με τους παράγοντες του κλαδικού περιβάλλοντος, ο κύκλος ζωής, η κερδοφορία και ο βαθμός συγκέντρωσης του κλάδου, ο βαθμός έντασης κεφαλαίου και η αποτελεσματικότητα της αγοράς εταιρικής διοίκησης αποτελούν παράγοντες, που έχει αποδειχθεί ότι σχετίζονται με τον αριθμό, την αξία και την κατανομή των συγχωνεύσεων.

Δύο είναι οι βασικές θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί, προκειμένου να ερμηνευτούν οι λόγοι για τους οποίους οι επιχειρήσεις στρέφονται στην επιλογή των εξαγορών και συγχωνεύσεων. Οι εν λόγω θεωρίες έχουν ως εξής:

Σύμφωνα με τη νεοκλασική οικονομική θεώρηση, στόχος της διοίκησης της επιχείρησης είναι η μεγιστοποίηση του πλούτου των μετόχων. Οι εξαγορές και συγχωνεύσεις συμβάλλουν στην επίτευξη του εν λόγω στόχου, εάν και μόνον εάν δημιουργήσουν συνέργειες, οδηγώντας με τον τρόπο αυτό σε αύξηση της κερδοφορίας. Οι συνέργειες, με τη σειρά τους, επιτυγχάνονται μέσω της ενίσχυσης της μονοπωλιακής δύναμης, της επίτευξης οικονομικών κλίμακας και συνδυασμού και της μείωσης του χρηματοοικονομικού κινδύνου που αντιμετωπίζει η επιχείρηση.

Η δεύτερη θεωρία, που αναπτύχθηκε προκειμένου να ερμηνευτούν οι λόγοι για τους οποίους οι επιχειρήσεις στρέφονται στην επιλογή των εξαγορών και συγχωνεύσεων, ορίζει ότι οι διοικήσεις των επιχειρήσεων εισηγούνται την πραγματοποίησή τους, προκειμένου να εξασφαλίσουν τις αμοιβές και το κύρος τους και, ταυτόχρονα, να μειώσουν τον κίνδυνο να μείνουν άνεργοι (employment risk). Τα παραπάνω κίνητρα (managerial motives), βέβαια, αντιβαίνουν με τον ορθό τρόπο διοίκησης της επιχείρησης, σύμφωνα με τον οποίον όλες οι ενέργειες αποσκοπούν στη μεγιστοποίηση του πλούτου των μετόχων.

30

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ
ΧΡΟΝΙΚΑ
ΙΟΥΝΟΣ -
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2003

**ΜΑΝΑΣΑΚΗΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ**
Οικονομολόγος

Σε διεθνές επίπεδο, οι συγχωνεύσεις επιχειρήσεων έχουν αποτελέσει πεδίο εκτεταμένης έρευνας υπό το πρίσμα, τόσο της Βιομηχανικής Οικονομικής, όσο και της Χρηματοοικονομικής. Τα πλέον μελετημένα ζητήματα επί των συγχωνεύσεων αφορούν στα κίνητρα, στην αποτελεσματικότητα, καθώς και ζητήματα αντιμονοπωλιακής πολιτικής που ανακύπτουν από αυτές. Ωστόσο, ελλειπώς μελετημένες είναι οι επιπτώσεις των συγχωνεύσεων στην απασχόληση και τις αμοιβές. Ο όρος απασχόληση περιλαμβάνει εδώ αποκλειστικά τον αριθμό και τη σύνθεση του εργατικού δυναμικού. Σύμφωνα με τη γενική εντύπωση, οι συγχωνεύσεις συνεπάγονται τη μείωση των θέσεων εργασίας και των αμοιβών, καθώς και την επιδείνωση των εργασιακών σχέσεων σε βάρος των εργαζομένων. Η επίτευξη οικονομικών κλίμακας απαιτεί την κατάργηση επικαλυπτόμενων δραστηριοτήτων και υψηλές επενδύσεις αυτοματοποίησης, με αποτέλεσμα την κατάργηση θέσεων εργασίας, μέσω απολύσεων και προγραμμάτων εθελούσιας εξόδου.

2. Επισκόπηση διεθνούς αρθρογραφίας, αναφορικά με τις επιπτώσεις των συγχωνεύσεων στην απασχόληση και τις αμοιβές

Η παραπάνω θεώρηση για τις a priori αρνητικές επιπτώσεις των συγχωνεύσεων στην απασχόληση και τις αμοιβές, όχι μόνον είναι ιδιαίτερα απλοϊκή, αλλά στερείται πλήρους επιστημονικής απόδειξης. Αυτό, διότι, αφ' ενός, δεν έχει οριστικοποιηθεί η μέθοδος μελέτης του ζητήματος και, αφ' ετέρου, το

πολύ περιορισμένο πλήθος και η εστίαση της εμπειρικής έρευνας αποκλειστικά στις ΗΠΑ και τη Μεγάλη Βρετανία, δεν επαρκούν προκειμένου να εξαχθούν σχετικά ασφαλή συμπεράσματα για τις επιπτώσεις των συγχωνεύσεων στην απασχόληση και τις αμοιβές.

Δύο είναι οι κυρίαρχοι τρόποι εμπειρικής διερεύνησης του ζητήματος, τόσο σε επίπεδο επιχείρησης (firm level), όσο και σε επίπεδο μονάδας παραγωγής (plant level): Σύμφωνα με τον πρώτο - ο οποίος χρησιμοποιείται για το σύνολο σχεδόν των εργασιών που αφορούν στις ΗΠΑ - μια σειρά από ανεξάρτητες μεταβλητές, όπως η απασχόληση, οι αμοιβές και ο λόγος κεφαλαίου / εργασίας παλινδρομούνται στο λογάριθμο της διαφοράς των αμοιβών και της απασχόλησης, για μια σειρά ετών πριν και μετά τη συγχώνευση. Η διαδικασία εκπονείται για το δείγμα των συγχωνεύσεων και για μια ομάδα επιχειρήσεων, οι οποίες δεν αποτέλεσαν αντικείμενο συγχώνευσης (control group). Σύμφωνα με το δεύτερο τρόπο εμπειρικής διερεύνησης του ζητήματος - ο οποίος χρησιμοποιείται στο σύνολο των εργασιών που αφορούν στη Μεγάλη Βρετανία - αρχικά δεχόμαστε ότι η επιχείρηση επιτυγχάνει ελαχιστοποίηση του κόστους και λειτουργεί με συνάρτηση παραγωγής Cobb - Douglas. Στη συνέχεια, η απασχόληση, οι αμοιβές και η αξία του παραγόμενου προϊόντος παλινδρομούνται στην εξίσωση της αμοιβής και στην εξίσωση της απασχόλησης, για μια σειρά ετών πριν και μετά τη συγχώνευση. Τέλος, συγκρίνουμε με το control group. Οι διαφορές ανάμεσα στις δύο χρησιμοποιούμενες μεθόδους δεν είναι σημαντικές, ωστόσο τα αποτελέσματα μεταξύ ΗΠΑ και μεγάλης Βρετανίας διαφέρουν σημαντικά.

Η πρώτη εργασία² στην οποία μελετώνται οι επιπτώσεις των συγχωνεύσεων στις αμοιβές είναι της Hendricks (1976). Η συγγραφέας - σε δείγμα 701 επιχειρήσεων που δραστηριοποιήθηκαν, είτε ως απορροφούμενες, είτε ως απορροφούσες σε διαγωνίες συγχωνεύσεις την περίοδο 1970 - 1971 στις ΗΠΑ - εκτιμά τις ωριαίες αμοιβές συντηρητών κτιρίων ως συνάρτηση της ύπαρξης συνδικαλισμού στον κλάδο, του βαθμού συγκέντρωσης της αγοράς, του πλήθους των εργαζομένων της απορροφούσας εταιρείας και το βαθμό συσχέτισης των δραστηριοτήτων της επιχείρησης που προκύπτει από τη συγχώνευση. Τα συμπεράσματα δηλώνουν ότι η μεταβολή των αμοιβών επηρεάζεται θετικά από τους τρεις πρώτους παράγοντες και αρνητικά από τον τέταρτο. Η συγγραφέας καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η επίδραση των συγχωνεύσεων στις αμοιβές είναι μάλλον φυσιολογική και ότι τα δεδομένα δεν αποδεικνύουν ότι εάν οι συγχωνεύσεις δεν πραγματοποιούνταν οι αμοιβές θα είχαν διαφορετική εξέλιξη.

Οι Lichtenberg και Siegel (1987), σε δείγμα 19.000 περίπου μονάδων παραγωγής στις ΗΠΑ για την περίοδο 1974-1982, συμπεραίνουν ότι οι επιχειρήσεις απορροφήθηκαν στο χρόνο t , χαρακτηρίστηκαν από φθίνοντα ρυθμό στη χρησιμοποιούμενη ποσότητα του συντελεστή «εργασία» από το χρόνο $t-7$ έως το χρόνο $t+7$, έναντι των επιχειρήσεων οι οποίες δεν άλλαξαν ιδιοκτησία (control group). Είναι σημαντικό ότι η μέγιστη μείωση του ρυθμού στο συντελεστή «εργασία» πραγματοποιήθηκε ακριβώς το χρόνο της συγχώνευσης (t), ενώ η όποια αύξηση ακολούθησε μετά τη συγχώνευση ήταν πολύ μικρότερη από την προηγού-

μενη μείωση. Ωστόσο, στην παρούσα εργασία δε μελετώνται οι επιπτώσεις επί των αμοιβών.

Οι Brown και Medoff (1988) εκτιμούν τις επιπτώσεις των συγχωνεύσεων στην απασχόληση (μηνιαία δεδομένα) και τις αμοιβές (τριμηνιαία δεδομένα) σε δείγμα 30.252 μονάδων παραγωγής στην πολιτεία Μίτσιγκαν των ΗΠΑ την περίοδο 1978-1984. Οι ερευνητές συμπεραίνουν: 9% αύξηση της απασχόλησης και 5% μείωση των μισθών στις μονάδες που απλά μεταβίβασαν ποσοστό του μετοχικού τους κεφαλαίου, έναντι αυτών που δε μεταβίβασαν, 5% μείωση της απασχόλησης και 5% αύξηση των μισθών για τις μονάδες που πώλησαν περιουσιακά τους στοιχεία, έναντι αυτών που δεν πώλησαν. Τέλος, 2% αύξηση της απασχόλησης και 4% μείωση των μισθών στις μονάδες που συμμετείχαν σε συγχώνευση και συνένωση δραστηριοτήτων, έναντι αυτών που δε μετείχαν. Οι ερευνητές δεν κάνουν διάκριση ανάλογα με τον τύπο της συγχώνευσης και τη δομή της αγοράς, θεωρούν όμως ότι η πρωτόλεια ανάλυσή τους αποτελεί ένδειξη, η οποία ανατρέπει την κοινή γνώμη αναφορικά με τις αρνητικές επιπτώσεις των συγχωνεύσεων στην απασχόληση και τις αμοιβές.

Ο Peoples Jr (1989) ελέγχει την επίδραση εναλλακτικών τύπων συγχωνεύσεων (κάθετες, οριζόντιες, διαγώνιες), χαρακτηριστικών των κλάδων (συγκέντρωση, παραγωγικότητα, ανεργία, συνδικαλιστική δράση), καθώς και ατομικών χαρακτηριστικών των εργαζομένων (εκπαίδευση, ηλικία, φύλο, οικογενειακή κατάσταση, ειδικότητα), σε δείγμα 11.911 εργαζομένων πλήρους απασχόλησης το 1980, για συγχωνεύσεις που πραγματοποιήθηκαν στις ΗΠΑ την περίοδο 1949-1979. Τα συμπεράσματα δηλώνουν ότι από

το σύνολο των ερμηνευτικών μεταβλητών, όλες έχουν σημαντική επίδραση στο μισθό. Αναφορικά με την επίδραση των συγχωνεύσεων, οι οριζόντιες και οι κάθετες προκαλούν 6% αύξηση, ενώ οι διαγώνιες 8% μείωση. Ο ίδιος συγγραφέας, σε επόμενη εργασία του (Peoples Jr - 1992) ερευνά τη διαφορά των επιπτώσεων στις αμοιβές συνδικαλισμένων και μη εργαζομένων σε περιπτώσεις οριζοντίων αποκλειστικά συγχωνεύσεων στις ΗΠΑ την περίοδο 1979-1985. Οι ερμηνευτικές μεταβλητές, καθώς και τα πορίσματα είναι όμοια με την παραπάνω εργασία (Peoples Jr - 1989) και ο συγγραφέας καταλήγει στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχει διαφοροποίηση μεταξύ συνδικαλισμένων και μη εργαζομένων.

Οι Lichtenberg και Siegel (1992), εμβαθύνοντας την έρευνά τους του 1987, μελετούν τις επιπτώσεις των συγχωνεύσεων στην απασχόληση και τις αμοιβές, κάνοντας διάκριση μεταξύ εργαζομένων στη γραμμή παραγωγής και διοικητικών υπαλλήλων. Αναφορικά με την πρώτη κατηγορία εργαζομένων, εκτιμούν 16% μικρότερο ρυθμό αύξησης εργαζομένων και 6% μικρότερο ρυθμό αύξησης αμοιβών, έναντι των μονάδων οι οποίες δεν άλλαξαν ιδιοκτησία (control group). Τα αποτελέσματα για τη δεύτερη κατηγορία εργαζομένων είναι 4% και 2% αντίστοιχα. Οι ερευνητές παρατηρούν, επίσης, ότι όλες οι παραπάνω μεταβολές πραγματοποιήθηκαν 2 με 3 χρόνια πριν τη συγχώνευση.

Οι McGuckin et al (1998) ερευνούν τις διαφοροποιήσεις στην παραγωγικότητα, στους μισθούς και την απασχόληση, λόγω μεταβολών στην ιδιοκτησία, για το σύνολο του κλάδου τροφίμων στις ΗΠΑ την περίοδο 1977-1987, σε δείγμα 2.133 μονάδων παραγωγής, οι οποίες πω-

λήθηκαν σε 732 επιχειρήσεις. Σε επίπεδο μονάδας παραγωγής, οι συγχωνεύσεις οδηγούν σε αύξηση της παραγωγικότητας, των αμοιβών και της απασχόλησης, συμπεράσματα τα οποία ωστόσο δεν ισχύουν σε επίπεδο επιχείρησης.

Παράλληλα, οι McGuckin και Nguyen (2001), ακολουθώντας κοινή μεθοδολογία με αυτήν των McGuckin et al (1998), επεκτείνουν την έρευνα στο σύνολο των μονάδων παραγωγής του δευτερογενούς τομέα (εξειδικεύοντάς την, ωστόσο, μόνο στο επίπεδο της μονάδας παραγωγής), που αποτέλεσαν αντικείμενο εξαγοράς ή συγχώνευσης στις ΗΠΑ την περίοδο 1977-1987. Σε δείγμα 20.383 μονάδων παραγωγής, στις οποίες απασχολούνταν 4,5 εκατομμύρια εργαζόμενοι, επιβεβαιώνονται οι θετικές επιπτώσεις των συγχωνεύσεων στις αμοιβές και την απασχόληση για το σύνολο του δευτερογενούς τομέα και, ταυτόχρονα, παρατηρείται περικοπή θέσεων εργασίας μόνο στις περιπτώσεις συνένωσης ιδιαίτερα μεγάλων μονάδων.

Η δεύτερη ομάδα εργασιών αφορά στη Μεγάλη Βρετανία και τα συμπεράσματά τους σε γενικές γραμμές είναι αντίθετα σε σχέση με αυτά των εργασιών για τις ΗΠΑ. Οι Conyon et al (2001) εκτιμούν τις επιπτώσεις των συγχωνεύσεων στην απασχόληση, για δείγμα 240 συγχωνεύσεων που πραγματοποιήθηκαν την περίοδο 1983-1996 στη Μεγάλη Βρετανία μεταξύ εγχώριων επιχειρήσεων εισηγμένων στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου. Τα αποτελέσματά τους αποδεικνύουν ότι οι συγχωνεύσεις είχαν στατιστικά σημαντική μείωση της απασχόλησης κατά 7,5%. Οι ερευνητές κάνουν επίσης τη διάκριση ανάμεσα σε «φιλικές» και «εχθρικές»³ συγχωνεύσεις, ωστόσο τα στατιστικά αποτελέσματα δε διαφοροποιούνται.

Επίσης, οι Conyon et al (2002a) ακολουθώντας την ίδια μεθοδολογία, επεκτείνουν την παραπάνω έρευνα για δείγμα 442 συγχωνεύσεων που πραγματοποιήθηκαν την περίοδο 1967-1996 στη Μεγάλη Βρετανία. Οι ερευνητές συμπεραίνουν ότι οι συγχωνεύσεις συνεπάγονται στατιστικά σημαντική μείωση της απασχόλησης και του παραγόμενου προϊόντος, ιδίως μάλιστα για τις μικρότερες επιχειρήσεις του δείγματος. Η μεγαλύτερη μείωση των παραπάνω μεγεθών εκτιμάται στις περιπτώσεις των «οριζόντιων - εχθρικών» συγχωνεύσεων.

Μελέτη του Διεθνούς Οργανισμού Εργασίας (International Labour Organization - 2001) για τις επιπτώσεις των συγχωνεύσεων στην απασχόληση στον τραπεζικό κλάδο, σε όλες τις ηπείρους, δείχνει πως οι συγχωνεύσεις και η γενικότερη απελευθέρωση των χρηματοπιστωτικών αγορών την τελευταία δεκαετία οδήγησαν σε σημαντική μείωση των θέσεων εργασίας. Η εν λόγω μελέτη παρουσιάζει αποτελέσματα για όλες τις ηπείρους, τα οποία, ωστόσο, δεν απομονώνουν τις επιπτώσεις των συγχωνεύσεων από τις επιπτώσεις της απελευθέρωσης των χρηματοπιστωτικών αγορών συνολικά στην απασχόληση.

Οι Conyon et al (2002b) μελετούν δείγμα 460 συγχωνεύσεων στη Μεγάλη Βρετανία την περίοδο 1989-1994, αναφορικά με τις επιπτώσεις τους στην παραγωγικότητα και τις αμοιβές, κάνοντας διάκριση ανάμεσα στις συγχωνεύσεις, όπου ο αγοραστής ήταν εγχώρια εταιρεία και σ' αυτές που ήταν αλλοδαπή. Για την πρώτη περίπτωση, εκτιμάται σημαντική αύξηση της παραγωγικότητας κατά 14% και των αμοιβών κατά 3,5%, ενώ για τη δεύτερη περίπτωση παραγωγικότητα παραμένει ανεπηρέαστη ενώ οι αμοιβές μειώνονται κατά 2%.

Βασιζόμενοι στην παραπάνω εργασία, οι Girma και Görg (2003) ερευνούν για την περίοδο 1980-1993, τις επιπτώσεις στην απασχόληση, σε δείγμα 340 συγχωνεύσεων και εξαγορών βρετανικών επιχειρήσεων από αλλοδαπές (239 στον κλάδο των ηλεκτρονικών και 121 στον κλάδο των ειδών διατροφής). Από την ανάλυση συμπεραίνεται σημαντική μείωση 3% στο ρυθμό αύξησης της απασχόλησης για τον κλάδο των ηλεκτρονικών και ιδίως στις μικρότερες επιχειρήσεις, ενώ για τον κλάδο των ειδών διατροφής δεν παρατηρούνται μεταβολές.

Αναφορικά με την περίπτωση της Ελλάδας, η μοναδική εργασία στην οποία γίνεται λόγος για τις επιπτώσεις των συγχωνεύσεων στην απασχόληση είναι αυτή του Β. Παπαδάκη (2002). Στην εν λόγω εργασία γίνεται μια πρώτη αποτίμηση των αιτιών και των αποτελεσμάτων των συγχωνεύσεων, σε δείγμα 72 (από το σύνολο των 350 περίπου) συγχωνεύσεων, που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα την περίοδο 1997-1999. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της έρευνας, ένα ποσοστό περίπου 70% των επιχειρήσεων του δείγματος δεν απέλυσαν κανέναν εργαζόμενο. Οι υπόλοιπες επιχειρήσεις προχώρησαν σε απολύσεις 1-5% του προσωπικού (16,7% των επιχειρήσεων), 6-15% του προσωπικού (6,9% των επιχειρήσεων), 16-25% του προσωπικού (5,6% των επιχειρήσεων) και, τέλος, ποσοστό μεγαλύτερο του 26% του προσωπικού απέλυσε μόνο το 5,2% των επιχειρήσεων του δείγματος. Αξιόλογο, επίσης, συμπέρασμα είναι το ότι οι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών (ΧΑΑ) επιχειρήσεις σε ποσοστό 70% περίπου δεν απέλυσαν προσωπικό, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τις μη εισηγμένες περιορίζεται στο 50%. Ομοια, ενώ οι

εισηγμένες απολύουν μέχρι το 5% του εργατικού τους δυναμικού σε ποσοστό που φτάνει το 15%, το αντίστοιχο για τις μη εισηγμένες ξεπερνά το 30%. Τέλος, στο 55% του δείγματος ακολουθούνται προγράμματα οικειοθελούς αποχώρησης, ενώ το 55% των επιχειρήσεων που πραγματοποιούν αλλαγές στο εργατικό δυναμικό, προχωρούν σ' αυτές εντός εξαμήνου μετά τη σύναψη της συμφωνίας.

3. Κριτική - Προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Η παραπάνω σύντομη επισκόπηση της έρευνας, που έχει πραγματοποιηθεί για την εκτίμηση των επιπτώσεων των συγχωνεύσεων στην απασχόληση, φανερώνει δύο κύριες κατευθύνσεις: Η πρώτη είναι αυτή που έχει ακολουθηθεί για την περίπτωση των ΗΠΑ και η δεύτερη για την περίπτωση της Μεγάλης Βρετανίας. Οι εν λόγω κατευθύνσεις διαφέρουν μεταξύ τους ως προς το μέγεθος του δείγματος, την τελική μορφή των εκτιμώμενων εξισώσεων και τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγουν, καθώς για την περίπτωση των ΗΠΑ εκτιμάται σε γενικά θετική επίδραση των συγχωνεύσεων στις αμοιβές και την απασχόληση, αντίθετα από τη Μεγάλη Βρετανία.

Τα παραπάνω καθιστούν αντιληπτό το ότι όχι μόνο δεν μπορούμε με ασφάλεια να δεχθούμε ή να απορρίψουμε γενικόλογες διατυπώσεις για τις επιπτώσεις των συγχωνεύσεων στην απασχόληση και τις αμοιβές, αλλά, ταυτόχρονα, απαιτείται επέκταση και εμπάθυνση της έρευνας σε θεωρητικό και εμπειρικό επίπεδο. Για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων αναφορικά με τα παραπάνω ζητήματα, κρίνεται σκόπιμη η ανάπτυξη θεωρητικών υποδειγμάτων, τα οποία θα ενσωματώνουν, όχι

μόνο, ενδοεπιχειρησιακά χαρακτηριστικά, αλλά και χαρακτηριστικά του κλάδου (industry structure), όπως το πλήθος των επιχειρήσεων, ο βαθμός συγκέντρωσης, οι παράμετροι του ανταγωνισμού, η σύνθεση του κόστους, τα περιθώρια κέρδους και η αλληλεπίδραση μεταξύ επιχειρήσεων. Ταυτόχρονα, ένα πλήρες θεωρητικό υπόδειγμα για τις επιπτώσεις των συγχωνεύσεων στην απασχόληση και τις αμοιβές θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη του την οργάνωση και τη διαπραγματευτική δύναμη των εργαζομένων (bargain structure), το εάν τα συνδικάτα συνενώνονται μετά τη συγχώνευση, εάν η διαπραγμάτευση γίνεται σε επίπεδο μονάδας παραγωγής, σε επίπεδο επιχείρησης ή σε επίπεδο κλάδου, καθώς και ποιες παραμέτρους περιλαμβάνει η ατζέντα των διαπραγματεύσεων (αμοιβές, απασχόληση, ώρες εργασίας, επιδόματα).

Αναφορές:

Παπαδάκης Β. (2002), «Συγχωνεύσεις και εξαγορές: Ελληνική και διεθνής εμπειρία», *Προδημοσίευση ερευνητικής εργασίας*, Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Brown C., and Medoff J. L. (1988), «The impact of firm acquisition on labor, in: Auerbach A. J. (Ed.), *Corporate Takeovers: Causes and Consequences*. University of Chicago, Chicago and London, p.p. 9-25.

Conyon M. J., Girma S., Thompson S., and Wright P. W. (2001), «Do hostile mergers destroy jobs?», *Journal of Economic Behaviour & Organization*, 45, p.p. 427-440.

Conyon M. J., Girma S., Thompson S., and Wright P. W. (2002a), «The impact of mergers and acquisitions on company employment in the United Kingdom», *European Economic Review*, 46, pp. 31-49.

Conyon M. J., Girma S., Thompson S., and Wright P. W. (2002b), «The productivity and wage effects of foreign acquisitions in the United Kingdom», *The Journal of Industrial Economics*, 53, p.p. 85-102.

Girma S., and Görg H., (2003) «Blessing or Curse? Domestic plants' survival and employment prospects after foreign acquisitions», Institute for the Study of Labor, Discussion Paper Series, no. 706.

Hendricks W. (1976), «Conglomerate mergers and collective bargaining», *Industrial Relations*, 15, p.p. 75-87.

International Labour Organization (2001), «The employment impact of mergers and acquisitions in the banking and financial services sector», International Labour Office, Geneva.

Lichtenberg F., Siegel D. (1987), «Productivity and changes in ownership of manufacturing plants», *Brookings Papers on Economic Activity*, p.p. 643-673.

Lichtenberg F., and Siegel D. (1992), «Takeovers and corporate overhead», in: Lichtenberg, F. (ed.), *Labor Statistics Measurement*. National Bureau of Economic Research, Studies in Income and Wealth, vol. 60, University of Chicago, Chicago and London, p.p. 207-246.

McGuckin H. R., Nguyen S. V., and Reznick A. P. (1998), On the impact of ownership change on employment, wages and labor productivity in US manufacturing 1977-1987, in: Haltiwagner J., Manser M., Toppel R. (Ed.), *Corporate Takeovers: Causes and Consequences*. University of Chicago, Chicago and London, p.p. 9-25.

McGuckin H. R. and Nguyen S. V. (2001), «The impact of ownership changes: a view from labor markets», *International Journal of Industrial Organization*, 19, p.p. 739-762.

Peoples J. Jr. (1989), «Merger activity and wage levels in US Manufacturing», *Journal of Labor Research*, 10, p.p. 183-195.

Peoples J., Jr. (1992), «Industry wage effects of horizontal acquisitions in the USA», *Applied Economics*, 24, p.p. 519-528.

Υποσημειώσεις:

1. Ο Νασάκης Κωνσταντίνος είναι πτυχιούχος Τμήματος Οικονομικών Επιστημών, Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθήνας και διπλωματούχος του Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Τεχνο-Οικονομικά Συστήματα» του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου: m_kostis@hotmail.com
2. Η μέθοδος μελέτης που χρησιμοποιήθηκε στην εν λόγω εργασία διαφέρει και από τις δύο μεθόδους που περιγράφηκαν παραπάνω.
3. Ο όρος «εχθρική εξαγορά» αναφέρεται στην περίπτωση, στην οποία μια επιχείρηση κάνει επιθετική πρόταση εξαγοράς σε μια άλλη, επειδή θεωρεί ότι η δεύτερη έχει δυναμική, η οποία, ωστόσο, μένει αναξιοποίητη λόγω της αναποτελεσματικής διοίκησής της.

Μέθοδος και Αρχές Κοστολόγησης Καθολικής Υπηρεσίας

Γενικές αρχές κοστολόγησης και τιμολόγησης

1. Αρχή της πρόκλησης του κόστους

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, το ΚΚΚΥ* θα πρέπει να σχετίζεται με τις άμεσες και έμμεσες αιτίες δημιουργίας του, είτε με άμεσο καταλογισμό, είτε με επιμερισμό που να βασίζεται στη χρήση κλειδών επιμερισμού.

2. Αρχή της αντικειμενικότητας

Σύμφωνα με την αρχή της αντικειμενικότητας, η κοστολόγηση αντανάκλα τις θεμελιώδεις οικονομικές σχέσεις κόστους, χωρίς να γίνεται αλλοίωση του κόστους μιας υπηρεσίας προς όφελος ή εις βάρος μιας άλλης.

3. Αρχή της διαφάνειας

Σύμφωνα με την αρχή της διαφάνειας, ο υπολογισμός του καθαρού κόστους του κάθε στοιχείου των υποχρεώσεων Καθολικής Υπηρεσίας γίνεται χωριστά. Η κοστολόγηση είναι σαφής και αναλυτική, ώστε:

α. Να προκύπτουν με ευκρίνεια οι σχέσεις μεταξύ των επιμέρους στοιχείων του κόστους και των κοστολογικών αντικειμένων και

β. Να παρέχεται η δυνατότητα διεξαγωγής διαγωνιστικής διαδικασίας για την επιλογή παρόχου οποιουδήποτε στοιχείου Καθολικής Υπηρεσίας.

4. Αρχή της σταθερότητας

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, οι θεμελιώδεις οικονομικές σχέσεις του κοστολογικού / τιμολογιακού συστήματος θα πρέπει να διέπονται από σταθερότητα σε βάθος χρόνου. Σκοπός της αρχής αυτής είναι ότι, με δεδομένες τις πιθανές μεταβολές που είναι αναγκαίες στο κοστολογικό σύστημα λόγω πραγματικής μεταβολής των θεμελιωδών σχέσεων, θα πρέπει να **περιορίζεται η άσκοπη και χωρίς ουσιαστικό λόγο μεταβολή του κοστολογικού συστήματος.**

5. Αρχή της προβλεψιμότητας

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, το κοστολογικό / τιμολογιακό σύστημα της Καθολικής Υπηρεσίας θα πρέπει να είναι σε θέση να παράγει προβλέψιμο (με τη στατιστική έννοια του όρου) ΚΚΚΥ, σε όρους των επιμέρους υπηρεσιών και προϊόντων που αποτελούν αντικείμενο της Καθολικής Υπηρεσίας για μια τουλάχιστον τριετία, έτσι ώστε να γνωρίζουν εκ των προτέρων οι τυχόν συμβάλλοντες στη χρηματοδότηση του ΚΚΚΥ για την αναμενόμενη οικονομική συμβολή τους.

6. Αρχή της αποτελεσματικότητας

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, το κοστολογικό / τιμολογιακό σύστημα θα πρέπει να προσμετρά το αποτελεσματικό οικονομικό κόστος και όχι το καταγραφόμενο λογιστικό κόστος. Με τον όρο «αποτελεσματικό οικονομικό κόστος» εννοείται το κατά συνθήκη μικρότερο κόστος που είναι αναγκαίο για μια υπηρεσία / προϊόν με συγκεκριμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά.

7. Αρχή του υπολογισμού του αποτελεσματικού κόστους

Σύμφωνα με την αρχή αυτή το κοστολογικό/τιμολογιακό σύστημα θα πρέπει να επιτρέπει τη συλλογή όλων των αναγκαίων πληροφοριών που είναι απαραίτητες για τον υπολογισμό του αποτελεσματικού οικονομικού κόστους.

8. Αρχή της απλότητας

Τόσο το κοστολογικό σύστημα, όσο και τα τιμολόγια της Καθολικής Υπηρεσίας, θα πρέπει, με δεδομένη την αναγκαία πολυπλοκότητα, να είναι εύκολα επαληθεύσιμα και ελέγξιμα.

9. Αρχή της μη διακρίσεως

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, το κοστολογικό/τιμολογιακό σύστημα θα πρέπει να καταλογίζει κόστος και τιμές χωρίς να διακρίνει ανάμεσα σε ομάδες καταναλωτών που έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά.

Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνεται από το Ν. 2867/2000, Καθολική Υπηρεσία (ΚΥ) είναι ένα προκαθορισμένο ελάχιστο σύνολο τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών συγκεκριμένης ποιότητας, που προσφέρεται σε όλους τους χρήστες, ανεξαρτήτως γεωγραφικής θέσης, σε προσιτή τιμή. Ο σκοπός της παροχής ΚΥ είναι να δώσει στα άτομα αυτά τη δυνατότητα να συμμετέχουν στην οικονομική και κοινωνική ζωή και πρόοδο. Ο χαρακτήρας της ΚΥ, επομένως, είναι δυναμικός και πρέπει να αναθεωρείται σύμφωνα με τις τεχνολογικές εξελίξεις και τις εκάστοτε οικονομικές συνθήκες.

ΜΑΡΑΜΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ
Οικονομολόγος

10. Αρχή αποφυγής της διπλής χρέωσης

Ο υπολογισμός του καθαρού κόστους των επιμέρους στοιχείων της υποχρέωσης Καθολικής Υπηρεσίας διενεργείται χωριστά, ούτως ώστε να αποφευχθεί ο διπλός υπολογισμός οποιουδήποτε άμεσου ή εμμέσου οφέλους ή κόστους. Το συνολικό καθαρό κόστος των υποχρεώσεων Καθολικής Υπηρεσίας για κάθε Πάροχο Καθολικής Υπηρεσίας πρέπει να υπολογισθεί ως το άθροισμα του καθαρού κόστους, το οποίο προκύπτει από τα επιμέρους στοιχεία των υποχρεώσεων Καθολικής Υπηρεσίας, λαμβανομένων υπόψη των οποιωνδήποτε υλικών και άυλων οφελών.

Μεθοδολογία προσδιορισμού του κόστους

Ο υπολογισμός του ΚΚΚΥ θα πρέπει να συνεκτιμά τα έσοδα, τις άμεσες και έμμεσες επιδοτήσεις, οι οποίες χορηγούνται στον Πάροχο Καθολικής Υπηρεσίας ή χρησιμοποιούνται από αυτόν για λόγους παροχής Καθολικής Υπηρεσίας, καθώς και τα οφέλη που αποκομίζει ο Πάροχος Καθολικής Υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένων και των άυλων οφελών. Ο υπολογισμός βασίζεται στο κόστος που προκύπτει από τα ακόλουθα:

α. Τα στοιχεία των καθορισμένων υπηρεσιών, οι οποίες μπορούν να παρέχονται μόνο με ζημία ή με συνθήκες κόστους που δεν εμπίπτουν στα συνήθη εμπορικά πρότυπα. Η κατηγορία αυτή δύναται ενδεικτικά να περιλαμβάνει πρόσβαση σε τηλεφωνικές υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης, παροχή ορισμένων κοινόχρηστων τηλεφώνων, παροχή ορισμένων υπηρεσιών ή εξοπλισμού για άτομα με ειδικές ανάγκες.

β. Οι υπηρεσίες που παρέχονται σε συγκεκριμένους τελικούς χρήστες ή ομάδες τελικών χρηστών, οι οποίοι, λόγω του κόστους παροχής του συγκεκριμένου δικτύου και της συγκεκριμένης υπηρεσίας των παραγομένων εσόδων και της τυχόν γεωγραφικής εξομάλυνσης των τιμών που επιβάλλεται από το κράτος, μπορούν να εξυπηρετούνται μόνο με ζημία ή με συνθήκες κόστους που δεν εμπίπτουν στα συνήθη εμπορικά πρότυπα. Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει τους τελικούς χρήστες ή τις ομάδες τελικών χρηστών που δε θα εξυπηρετούνταν από έναν εμπορικό φορέα παροχής υπηρεσιών, ο οποίος δε θα είχε υποχρέωση παροχής Καθολικής Υπηρεσίας.

Σε περιφερειακές περιοχές με επεκτεινόμενα δίκτυα, ο υπολογισμός του κόστους πρέπει να βασίζεται στο επιπρόσθετο κόστος εξυπηρέτησης αυτών των τελικών χρηστών ή ομάδων τελικών χρηστών, τους οποίους ένας φορέας που θα εφαρμόζε τα συνήθη εμπορικά πρότυπα του ανταγωνιστικού περιβάλλοντος θα επέλεγε να μην εξυπηρετήσει. Η περίοδος κοστολόγησης πρέπει να είναι δημόσια γνωστή εκ των προτέρων και να καλύπτει, ενδεικτικά, περίοδο 3-5 ετών, βάσει ετησίων προϋπολογιστικών στοιχείων, τα οποία ανταποκρίνονται στο υπό κοστολόγηση περιεχόμενο. Το κόστος παροχής Καθολικής Υπηρεσίας υπολογίζεται επίσης απολογιστικά σε ετήσια βάση. Για τον υπολογισμό του κόστους της Καθολικής Υπηρεσίας, ο πάροχος θα πρέπει να χρησιμοποιήσει κοστολογικά συστήματα τα οποία επιτρέπουν την αναλυτική κατανομή του συνολικού κόστους σε κέντρα κόστους και σε προϊόντα ή / και υπηρεσίες.

Για την κοστολόγηση της Καθολικής Υπηρεσίας, εφαρμόζεται το κοστολογικό πρότυπο του Πλήρως Κατανεμημένου Κόστους (Fully Distributed Cost). Για το παραπάνω ισχύουν τα ακόλουθα:

α. Ως κοινό κόστος ορίζεται το κόστος που αφορά στο σύνολο των

παρεχομένων υπηρεσιών και ως ομαδικό κόστος ορίζεται το κόστος που αφορά σε μια ομάδα συγγενών παρεχομένων υπηρεσιών

β. Το κοινό κόστος επιμερίζεται ως εξής:

i. Οι κοινές κατηγορίες δαπανών κατανομούνται σε κατηγορίες με βάση την άμεση ανάλυση της προέλευσής τους.

ii. Αν, κατά αντικειμενική κρίση, δεν είναι εφικτή η άμεση ανάλυση, οι κοινές κατηγορίες δαπανών επιμερίζονται βάσει έμμεσης σχέσης με άλλη κατηγορία δαπανών ή με ομάδα κατηγοριών δαπανών, για τις οποίες είναι εφικτή η άμεση αντιστοίχιση ή επιμερισμός.

iii. Αν, κατά αντικειμενική κρίση, δεν είναι εφικτή η εξεύρεση άμεσων ή έμμεσων μέτρων για τον επιμερισμό των δαπανών, οι δαπάνες κατά κατηγορία κατανομούνται βάσει γενικού συντελεστή επιμερισμού, ο οποίος υπολογίζεται με βάση την αναλογία μεταξύ όλων των δαπανών που, άμεσα ή έμμεσα, αποδίδονται ή επιμερίζονται στην Καθολική Υπηρεσία αφ' ενός και στις λοιπές υπηρεσίες αφ' ετέρου.

γ. Ο πάροχος Καθολικής Υπηρεσίας μπορεί να χρησιμοποιήσει διαφορετικές μεθόδους επιμερισμού του κοινού και ομαδικού κόστους εφόσον, προ της εφαρμογής τους, εγκριθούν από την ΕΕΤΤ*, ώστε να εξεταστεί κατά πόσον συνάδουν με τις αρχές κοστολόγησης και τιμολόγησης που ισχύουν σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία και τη νομοθεσία της ΕΕ. Για το σκοπό αυτό, ο πάροχος Καθολικής Υπηρεσίας υποβάλλει τις προτεινόμενες μεθόδους επιμερισμού μέχρι τις 31/12 του προηγούμενου ημερολογιακού έτους από το έτος στο οποίο θα γίνει η χρήση τους, εφόσον εγκριθούν.

Η κοστολόγηση της Καθολικής Υπηρεσίας πρέπει να είναι προσανατολισμένη στο μέλλον (Forward looking) και να ρυθμίζεται σύμφωνα με την κοστολογική βάση του τρέχοντος κόστους, κατά τα ακόλουθα:

1) Κατά την αποτίμηση παγίων βάσει του τρέχοντος κόστους, το τρέχον κόστος υπολογίζεται, λαμβάνοντας υπόψη το καθαρό κόστος αντικατάστασης, το οποίο προκύπτει σε περίπτωση αντικατάστασης ενός παγίου στοιχείου με ένα άλλο, που διαθέτει όμοια χαρακτηριστικά και είναι της ίδιας ηλικίας. Στην απλούστερη περίπτωση, το καθαρό κόστος αντικατάστασης ισούται με την αξία αντικατάστασης ενός παγίου με ένα πανομοιότυπο κατά τη χρονική στιγμή του υπολογισμού του κόστους αντικατάστασης. Σε περίπτωση που πανομοιότυπο πάγιο δεν διατίθεται πλέον στην αγορά, λόγω τεχνολογικής εξέλιξης, χρησιμοποιείται η αξία ενός ισοδύναμου σύγχρονου παγίου (modern equivalent asset) που διαθέτει την ίδια δυναμικότητα και λειτουργικότητα με το προς αντικατάσταση πάγιο.

2) Στην περίπτωση που η λειτουργικότητα και η δυναμικότητα του σύγχρονου ισοδύναμου παγίου είναι ανώτερες από εκείνες του παγίου για το οποίο υπολογίζεται το κόστος αντικατάστασης, το κόστος του σύγχρονου ισοδύναμου παγίου αναπροσαρμόζεται, ώστε να ενσωματωθούν οι διαφορές αυτές.

3) Ο πάροχος Καθολικής Υπηρεσίας προσδιορίζει επαρκώς τη μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί, για την επικαιροποίηση των αξιών για κάθε πάγιο ή ομάδα παγίων στοιχείων.

4) Κατά την εφαρμογή της λογιστικής του τρέχοντος κόστους, χρησιμοποιείται η αρχή της διατήρησης του χρηματοοικονομικού κεφαλαίου, όπως προβλέπεται στη Σύσταση 98/322/ΕΕ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ΕΕ αριθ. L141 της 13-5-1998, σ. 6 επ.).

Στον όρο λειτουργικό κόστος συμπεριλαμβάνονται οι ακόλουθες γενικές κατηγορίες δαπανών, όπως περιγράφονται από το Ελληνικό Λογιστικό Σχέδιο:

- Αποδοχές
- Αποσβέσεις
- Διοικητικά έξοδα
- Αναλώσιμα υλικά
- Λοιπά λειτουργικά έξοδα, όπως εκμισθώσεις ακινήτων, έξοδα διαφήμισης κλπ.

Για τον υπολογισμό του λειτουργικού κόστους εφαρμόζεται, τόσο η μεθοδολογία με βάση την κοστολόγηση ανά δραστηριότητα (Activity Based Costing), όσο και η μεθοδολογία της κοστολόγησης δικτύου (Network Based Costing).

Στο πλαίσιο της μεθοδολογίας κοστολόγησης με βάση τις δραστηριότητες, το κόστος των επιμέρους δραστηριοτήτων συσχετίζεται με τις υπηρεσίες και τα στοιχεία του δικτύου που δημιουργούν τη ζήτηση για τις δραστηριότητες αυτές. Στο πλαίσιο της μεθοδολογίας κοστολόγησης δικτύων, το κόστος που σχετίζεται με το δίκτυο συγκεντρώνεται στα διάφορα στοιχεία του, τα οποία αποτελούν κοστολογικά αντικείμενα. Το λειτουργικό κόστος μπορεί να καταλογίζεται άμεσα ή να επιμερίζεται έμμεσα στα προϊόντα ή υπηρεσίες που το αφορούν. Σ' αυτό καταλογίζονται και οι κατηγορίες δαπανών που λαμβάνουν χώρα για τον προσδιορισμό του ΚΚΚΥ. Ενδεικτικά, τέτοιες κατηγορίες δαπανών είναι οι αποδοχές του προσωπικού, οι αποσβέσεις και οι λοιπές δαπάνες λειτουργίας.

Οι αποσβέσεις θα πρέπει να αντανακλούν την υλική, τεχνική, τεχνολογική και οικονομική μείωση της αξίας των παγίων και ως εκ τούτου, να αποτελούν μέρος του κόστους, που θα πρέπει να είναι σε θέση να ανακτήσει ο πάροχος Καθολικής Υπηρεσίας, έτσι ώστε να έχει την οικονομική δυνατότητα αντικατάστασης των παγίων στο πέρας της οικονομικής τους ζωής.

Για τον υπολογισμό του κόστους κεφαλαίου αναφορικά με την κοστολόγηση της Καθολικής Υπηρεσίας ισχύουν τα κατωτέρω:

α. Για τους σκοπούς της κοστολόγησης, το κόστος κεφαλαίου πρέπει να αντανακλά το οικονομικό κόστος ευκαιρίας των χρησιμοποιούμενων κεφαλαίων, τόσο των ιδίων όσο και των δανειακών.

β. Το κόστος κεφαλαίου υπολογίζεται με βάση τη μεθοδολογία του μέσου σταθμικού κόστους του κεφαλαίου (weighted average cost of capital - WACC), λαμβανομένων υπόψη:

i. Του σταθμικού μέσου όρου του κόστους των διαφόρων μορφών δανειακού κεφαλαίου που χρησιμοποιεί μόνο για την παροχή Καθολικής Υπηρεσίας ο πάροχος Καθολικής Υπηρεσίας.

ii. Του κόστους των ιδίων κεφαλαίων, τα οποία χρησιμοποιούνται από τον πάροχο Καθολικής Υπηρεσίας μόνο για την παροχή Καθολικής Υπηρεσίας, το οποίο αντιπροσωπεύει την απαιτούμενη απόδοση των μετοχών, προκειμένου να επενδυθούν κεφάλαια στον πάροχο Καθολικής Υπηρεσίας, συναρτήσει του κινδύνου, στον οποίο θα υποβληθούν τα κεφάλαια αυτά αποκλειστικά εξαιτίας της παροχής Καθολικής Υπηρεσίας. Για τον υπολογισμό του κόστους των ιδίων κεφαλαίων, χρησιμοποιείται το υπόδειγμα τιμολόγησης κεφαλαίων τίτλων (Capital Asset Pricing Model - CAPM). Δεδομένων των ιδιοτήτων, τόσο της παροχής Καθολικής Υπηρεσίας, όσο και της ελληνικής αγοράς, η ΕΕΤΤ διατηρεί το δικαίωμα της περαιτέρω εξειδίκευσης της ανωτέρω μεθοδολογίας υπολογισμού του κόστους του κεφαλαίου. Σε περίπτωση κατά την οποία η χρήση της μεθόδου CAPM αντιβαίνει προς την αρχή

της αντικειμενικότητας, η ΕΕΤΤ δύναται, με αιτιολογημένη απόφασή της, να επιβάλλει εναλλακτική μέθοδο υπολογισμού του κόστους των ιδίων κεφαλαίων.

iii. Του ποσού των ιδίων κεφαλαίων και των δανειακών κεφαλαίων, τα οποία απαιτείται να χρησιμοποιούνται από τον πάροχο Καθολικής Υπηρεσίας μόνο για την εκπλήρωση της υποχρέωσης παροχής Καθολικής Υπηρεσίας. Τα ίδια και δανειακά κεφάλαια δεν είναι τα όντως χρησιμοποιούμενα, αλλά τα ποσά των κεφαλαίων που είναι αναγκαίο να χρησιμοποιηθούν για την οικονομικότερη δυνατή παροχή των στοιχείων του περιεχομένου της Καθολικής Υπηρεσίας, όπως αυτό εκάστοτε καθορίζεται από την ΕΕΤΤ. Κατά τον υπολογισμό των ποσών των σχετικών κεφαλαίων λαμβάνονται υπόψη οι άμεσες και έμμεσες επιδοτήσεις, οι οποίες χορηγήθηκαν στον πάροχο Καθολικής Υπηρεσίας ή χρησιμοποιήθηκαν από αυτόν για λόγους παροχής Καθολικής Υπηρεσίας. Οσον αφορά τα κεφάλαια, τα οποία χρησιμοποιούνται για την παροχή ΚΥ, η κεφαλαιακή δομή τους θα πρέπει να είναι τέτοια, ώστε να ελαχιστοποιεί το μεσοσταθμικό για την Καθολική Υπηρεσία κόστος κεφαλαίου. Η ΕΕΤΤ δικαιούται να προβαίνει σε προσαρμογές κατά τον υπολογισμό της δομής των κεφαλαίων που αφορούν την Καθολική Υπηρεσία, σε περίπτωση που κρίνει ότι η υπάρχουσα κεφαλαιακή δομή δημιουργεί αδικαιολόγητα υψηλά κόστη για την Καθολική Υπηρεσία.

iv. Της φορολογικής εξοικονόμησης που συνεπάγεται η χρησιμοποίηση δανειακών κεφαλαίων λόγω των τόκων. Ο απολογιστικός υπολογισμός του ρίσκου που προέκυψε από την παροχή Καθολικής Υπηρεσίας για κάθε δεδομένο έτος γίνεται επί τη βάση των πραγματοποιηθεισών επιβαρύνσεων που προέκυψαν από επισφάλειες και τυχόν άλλα στοιχεία άμεσα συνδεδεμένα με την παροχή Καθολικής Υπηρεσίας, κατά τη διάρκεια του δεδομένου έτους.

Εξαιρούνται από την κεφαλαιακή βάση τα κεφάλαια, τα οποία χρησιμοποιούνται για άλλες δραστηριότητες του παρόχου Καθολικής Υπηρεσίας, οι οποίες δε συνδέονται άμεσα με την παροχή της Καθολικής Υπηρεσίας. Η κεφαλαιακή βάση πρέπει να τεκμηριωθεί από τον πάροχο της Καθολικής Υπηρεσίας και να επιμερισθεί στην Καθολική Υπηρεσία από το σύνολο των κεφαλαίων το ποσοστό εκείνο που αναλογεί στην παροχή της.

Πηγές:

- 1) Ν. 2867/2000 «Οργάνωση και Λειτουργία των Τηλεπικοινωνιών και άλλες διατάξεις» (ΦΕΚ 273/Α/2000).
- 2) ΠΔ 181/1999 «Προσαρμογή στην Οδηγία 98/10/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την Εφαρμογή της Παροχής Ανοχτού Δικτύου (ONP) στη Φωνητική Τηλεφωνία και για την Καθολική Υπηρεσία για τις Τηλεπικοινωνίες σε Ανταγωνιστικό Περιβάλλον» (ΦΕΚ 170/Α/1999).
- 3) ΠΔ 165/1999 «Για την τροποποίηση του Ν. 2246/1994».
- 4) Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 27-11-1996 (COM (96) 608 final), σχετικά με τα κριτήρια αξιολόγησης των Εθνικών Σχεδίων για την Κοστολόγηση και Χρηματοδότηση της Καθολικής Υπηρεσίας στις τηλεπικοινωνίες και τις κατευθυντήριες γραμμές για τα κράτη - μέλη για τη λειτουργία των σχεδίων αυτών.

Συνομογραφίες

* ΚΚΚΥ: Καθαρό Κόστος Καθολικής Υπηρεσίας

** ΕΕΤΤ: Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών & Ταχυδρομείων

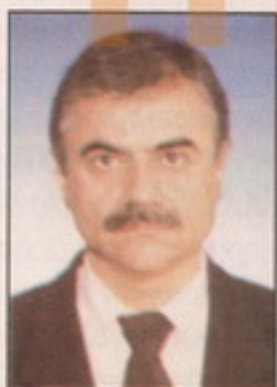
Αλλαγές που επέρχονται με το Νομοσχέδιο «Απλούστευση και αντικειμενικοποίηση του φορολογικού ελέγχου» και πώς αυτές αξιολογούνται

Ο φορολογικός έλεγχος έχει ως αποστολή να διασφαλίζει τα συμφέροντα του Δημοσίου, εφαρμόζοντας σε κάθε περίπτωση τους νόμους, τις προβλεπόμενες διαδικασίες και τις σχετικές εγκυκλίους - οδηγίες.

Τα πορίσματα του ελέγχου πρέπει να είναι απόλυτα τεκμηριωμένα και προϊόν δίκαιης κρίσης, ώστε να συμβάλουν στη βελτίωση της αξιοπιστίας του φορολογικού συστήματος και την απόκτηση - εμπέδωση φορολογικής συνείδησης.

Η επιλογή των οργάνων του ελεγκτικού μηχανισμού επιβάλλεται να γίνεται με κριτήρια ήθους, κατάρτισης και υπευθυνότητας.

Η διαρκής επιμόρφωση, η υποστήριξη του ελεγκτικού μηχανισμού με σύγχρονες υποδομές, τα απαραίτητα μέσα και ηλεκτρονικά εργαλεία ελέγχου, είναι υποχρέωση της πολιτείας και απαραίτητες προϋποθέσεις, προκειμένου να έχει ο έλεγχος τα επιθυμητά αποτελέσματα.

ΝΙΚΟΣ ΚΟΥΚΗΣ
Μέλος
της Κεντρικής
Διοίκησης
του Οικονομικού
Επιμελητηρίου
Ελλάδας
γεν. γραμματέας
ΠΟΕ-ΔΟΥ

Με την υφιστάμενη κατάσταση ελέγχου:

- Επιβάλλονται χρηματικά πρόστιμα για τις παραβάσεις ΚΒΣ.

- Τα βιβλία και τα στοιχεία των επιτηδευματιών μπορούν να κριθούν ως ανεπαρκή και ανακριβή με εξωλογιστικό προσδιορισμό των αποτελεσμάτων, εφόσον διαπιστωθούν ουσιαστικές παραβάσεις του ΚΒΣ.

- Όλες οι υποβαλλόμενες δηλώσεις υπόκεινται σε τακτικό φορολογικό έλεγχο και δεν υπάρχουν θεσμοθετημένοι κανόνες επιλογής των υποθέσεων για έλεγχο.

Με το νέο σύστημα ελέγχου καθιερώνονται βασικές αρχές και αντικειμενική επιλογή των υποθέσεων που θα ελέγχονται, καθώς και αντικειμενικός προσδιορισμός των αποτελεσμάτων.

Αναλυτικότερα:

- *Καταργούνται τα πρόστιμα*, που επιβάλλονται για τις παραβάσεις και αντικαθίστανται από κλίμακα μορίων για την επιλογή των υποθέσεων προς έλεγχο (πρόστιμα θα επιβάλλονται μόνο για τα πλαστά ή εικονικά στοιχεία).

- *Η επιλογή των υποθέσεων που θα ελέγχονται κάθε χρόνο θα γίνεται σε κεντρικό επίπεδο με αντικειμενικό τρόπο*, βασιζόμενη σε κλίμακα μορίων (Point System), η οποία θα σχηματίζεται από τη μοριοδότηση:

- Των φορολογικών και τελωνειακών παραβάσεων

- Του οικονομικού μεγέθους της επιχείρησης

- Του κλάδου δραστηριότητας

- Της γεωγραφικής κατανομής

- Των αποτελεσμάτων διασταυρωτικών ελέγχων

Καταργείται ο εξωλογιστικός προσδιορισμός των αποτελεσμάτων του τακτικού φορολογικού ελέγχου, δηλαδή κατάργηση του χαρακτηρισμού των τηρηθέντων βιβλίων των επιχειρήσεων ως ανεπαρκών ή ανακριβών και όλων των συνεπειών που συνεπάγεται ο χαρακτηρισμός αυτών (μη αναγνώριση ζημιών κλπ.).

Εξαίρεση αποτελούν: Οι επιτηδευματίες οι οποίοι δεν τήρησαν ή δε διαφύλαξαν βιβλία και στοιχεία.

Καθιερώνονται Συντελεστές Αποτελεσμάτων, οι οποίοι αντιστοιχούν σε κλίμακα μορίων που ορίζονται για παραβάσεις του ΚΒΣ που επηρεάζουν τα οικονομικά αποτελέσματα των επιχειρήσεων.

Παρέχεται η δυνατότητα αυτοελέγχου με την υποβολή της ετήσιας δήλωσης φορολογίας εισοδήματος και της εκκαθαριστικής δήλωσης ΦΠΑ, έτσι ώστε να μην επιβαρύνονται με προσαυξήσεις τα επιπλέον ποσά που προκύπτουν από τον αυτοέλεγχο.

Οι δαπάνες που αναγνωρίζονται για έκπτωση από τα ακαθάριστα έσοδα θα περιλαμβάνονται σε ετήσια οδηγία προς τις ελεγκτικές αρχές.

Συγκροτείται Επιτροπή Επίλυσης Διαφορών (φιλικού διακανονισμού).

Με το νέο σύστημα ελέγχου, επιδιώκεται η περισσότερο εθελοντική συμμόρφωση των φορολογουμένων, γιατί όταν ο φορολογούμενος γνωρίζει ότι, σε περίπτωση που δεν έχει παραβάσεις και τα δηλωθέντα οικονομικά του δεδομένα και αποτελέσματα βρίσκονται σε αρμονία – συνάφεια μεταξύ τους δε θα ελεγχθεί ή δε θα του υπολογιστούν επιπλέον κέρδη, τότε οι δηλώσεις του θα θεωρούνται περισσότερο ειλικρινείς.

Ακόμα, όμως, σε περίπτωση που εμπίπτει στην κλίμακα μορίων προς έλεγχο, έχει τη δυνατότητα να υποβάλλει δήλωση αυτοελέγχου χωρίς προσαυξήσεις. Σε περίπτωση ελέγχου είναι προκαθορισμένη η κλίμακα αποτελεσμάτων, ανάλογα με τα μόρια που έχει συγκεντρώσει κατά τη διάρκεια του έτους.

Οσες επιφυλάξεις ή και επί μέρους ενστάσεις διατυπωθούν, πιστεύω ότι ο αντικειμενικός τρόπος ελέγχου των υποθέσεων, αλλά και η δυνατότητα αυτοελέγχου σε περιπτώσεις φορολογικών παραβάσεων είναι πολύ θετικές ρυθμίσεις.

Για να πετύχει το νέο σύστημα απαιτείται:

- Ολοκληρωμένη μηχανογραφική υποστήριξη, χωρίς τις αγκυλώσεις που εμφανίζονται σήμερα στη συλλογή και επεξεργασία.
- Οι όποιες αδυναμίες διαπιστωθούν να διορθωθούν με σκοπό και στόχο τη βελτίωσή του.
- Η οικειοθελής συμμόρφωση των φορολογουμένων θα βελτιώνεται σταδιακά μόνον εάν η Φορολογική Αρχή έχει συνέπεια και συνέχεια στην εφαρμογή των μέτρων.
- Να μην υπάρξουν άλλα συστήματα ελέγχου ή αποφάσεις αυτόματης περαίωσης υποθέσεων.
- Οι υποθέσεις που δε θα εμπίπτουν στο μέτρο να περαιώνονται ως ειλικρινείς.

Τελειώνοντας, θέλω να σημειώσω ότι σε καμία χώρα δεν ελέγχονται όλες οι υποθέσεις και πρέπει επιτέλους να εφαρμόζεται η αρχή ότι όλοι οι φορολογούμενοι είναι ειλικρινείς και ότι κατ' εξαίρεση ελέγχονται αυτοί που έχουν παραβάσεις, ή δυσαρμονία οικονομικών δεδομένων και αποτελεσμάτων, τα οποία θα πρέπει να είναι προκαθορισμένα με αντικειμενικά κριτήρια.

University of Leicester

MBA - MSc

- in Finance • in Marketing
- in Psychology of Work
- in Occupational Psychology
- Diploma in Management

* Το Leicester MBA είναι αναγνωρισμένο από το Association of MBA's (AMBA)
• Το University of Leicester κατατάσσεται στα 17 καλύτερα Βρετανικά Πανεπιστήμια.
• Το Leicester MBA, προσφέρει τη δυνατότητα απόκτησης ειδικών γνώσεων σε: Maritime Management, αλλά και σε 7 ακόμη σύγχρονες ειδικεύσεις.

Unis

- MSc in Operations and Logistics Mgt
  - MSc in Human Resource Mgt
  - MSc in e-business Mgt • MSc in Mgt
- The Surrey Business School is No1 in Britain

Heriot-Watt University
Edinburgh

- MSc in Property Investment and Finance (RICS Accredited)

C.I.M.A. • Professional Qualification (Course Provider)

iCon International Training

«Με σεβασμό στην εκπαίδευση και αξιοπιστία»

Athens: Tel.: 210-9248534, Fax: 210-9248695
Thessaloniki Tel/Fax: 2310-264570
Web: www.icon.gr, e-mail: info@icon.gr

39

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ
ΧΡΟΝΙΚΑ
ΙΟΥΝΙΟΣ -
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2003

ΠΑΣΚΟ-Σ

Η επαγγελματική εξειδίκευση των συναδέλφων οικονομολόγων, ο μεγάλος στόχος του Οικονομικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας

Πανελλήνια Αγνωστική Συνδικαλιστική Κίνηση Οικονομολόγων και Συνεργαζόμενοι (ΠΑΣΚΟ-Σ)

Ο νέος οικονομικός επιστήμονας, αν και εφοδιασμένος με την απαραίτητη επιστημονική γνώση, όταν αποφοιτά από το Πανεπιστήμιο, αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα στην προσπάθειά του να δραστηριοποιηθεί επαγγελματικά.

Παρ' όλο που τα τελευταία χρόνια έχει διευρυνθεί η αγορά εργασίας για τους οικονομολόγους, εντούτοις το συνεχώς μεταβαλλόμενο παγκόσμιο, και κατά συνέπεια εθνικό οικονομικό και κοινωνικό, περιβάλλον απαιτεί εξειδικευμένες οικονομικές γνώσεις, με αποτέλεσμα να καθιστούν προβληματική την απορρόφηση των νέων οικονομολόγων από τον παραγωγικό ιστό της χώρας.

Απαιτείται επαγγελματική εξειδίκευση και εμπειρία.

Οι προοπτικές επαγγελματικής αποκατάστασης των νέων επιστημόνων διασφαλίζονται από το συνδυασμό της επιστημονικής γνώσης για την εξελισσόμενη αγορά εργασίας, από την επαγγελματική εξειδικευμένη γνώση, αλλά και από τη διαρκή ανανέωσή της.

Το Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδας, ενεργό κύτταρο της κοινωνίας μας, έχει καθήκον να συμβάλλει με όλες του τις δυνάμεις προς αυτή την κατεύθυνση.

Θα πρέπει αποτελεσματικά και ενεργά να δραστηριοποιηθεί, διαθέτοντας τους οικονομικούς πόρους που απαιτούνται, ενεργοποιώντας το πλήθος των καταξιωμένων συναδέλφων, που δραστηριοποιούνται στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα και μέσα από μια κοινή προσπάθεια να υπηρετήσει τον νέο συνάδελφο, τον άνεργο συνάδελφο.

Παράλληλα, το ΟΕΕ παρακολουθώντας από κοντά τις ανάγκες της κοινωνίας και της αγοράς πρέπει να εντοπίσει τα κανάλια συνεργασίας με τις δυνάμεις της παραγωγής, που θα καθιστούν άμεσα εφικτή την ένταξη των συναδέλφων στην αγορά εργασίας.

Με αίσθημα κοινωνικής ευαισθησίας, η ΠΑΣΚΟ-Σ θα διαθέσει όλες τις δυνάμεις της για την υλοποίηση αυτής της πρότασης.

Δημοκρατική Κίνηση Οικονομολόγων

είναι η άλλη επιλογή

Το 2008

...ΤΑ ΞΑΝΑΛΕΜΕ!!!

Με θλίψη παρατηρούμε ότι η κυβέρνηση για άλλη μία φορά προσπαθεί να ξεγελάσει τους Έλληνες πολίτες με παροχές και επικοινωνιακές εξαγγελίες σε βάθος χρόνου. Με τον τρόπο αυτό, αποδεικνύεται περίτρανα ότι τέσσερα (4) χρόνια τώρα απέτυχε να υλοποιήσει την προεκλογική υπόσχεση που έδωσε στον ελληνικό λαό το 2000 για την 4ετία της σταθεροποίησης και της κοινωνικής σύγκλισης.

Ετσι μετατοπίστηκε ο στόχος για το 2008, καλλιεργώντας προσδοκίες και θέτοντας εκβιαστικά διλήμματα στον ελληνικό λαό σχετικά με τις επερχόμενες εκλογές. Είναι πλέον φανερό ότι ο πρωθυπουργός αντιλαμβάνεται την 4ετία ως ...“4μηνιά” και ιδιαίτερα τους προεκλογικούς μήνες.

Οι απανωτές εξαγγελίες, οι χρονικοί ορίζοντες και τα μεγάλα λόγια δεν αγγίζουν πλέον τα υπερχρεωμένα ελληνικά νοικοκυριά, τα οποία βιώνουν μία σκληρή καθημερινότητα και, πολύ περισσότερο, τα 2.500.000 των Ελλήνων, οι οποίοι ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας. Την ακρίβεια και την ανεργία τη βιώνει κάθε ελληνική οικογένεια, καθώς και τις υποβαθμισμένες παροχές σε Υγεία και Παιδεία.

Τα “τερτίπια” και οι επικοινωνιακές “τρίπλες” έληξαν. Ο κ. Σημίτης δεν μπορεί να εγγυηθεί την επόμενη ημέρα. Η παροχολογία, οι αποσπασματικές προτάσεις, η ανευθυνότητα και η έλλειψη κοινωνικής ευαισθησίας τον καθιστούν αναξιόπιστο.

Η φιλελεύθερη παράταξη του Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΩΝ (ΔΗΚΙΟ) αντιτίθεται στην οποιαδήποτε προσπάθεια παραπλάνησης του ελληνικού λαού, πολύ περισσότερο δε, όταν γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης η καθημερινή αγωνία του.

Στόχος μας είναι μία νέα πολιτική, που θα εξισορροπήσει τις κοινωνικές ανισότητες και θα κάνει δικαιότερη την κατανομή του εισοδήματος.

Με τη συμβοδή όλων θα επιτευχθεί η αναβάθμιση του ΟΕΕ

Η αναβάθμιση της οργανωτικής δομής του Οικονομικού Επιμελητηρίου, που επιχειρείται με την αλλαγή και συμπλήρωση του θεσμικού του πλαισίου, δεν είναι το κυρίαρχο ζήτημα, όπως προβάλλεται από μερικές παρατάξεις, για να προσελκύσει και να φέρει νέους συναδέλφους στους κόλπους του φορέα μας.

Η εμμονή και ο τρόπος με τον οποίο επιδιώκεται η αναβάθμιση της οργανωτικής δομής, καθώς και η αλλαγή του θεσμικού πλαισίου λειτουργίας του Οικονομικού Επιμελητηρίου αναδεικνύει τις πραγματικές προθέσεις μερικών παρατάξεων που υπάρχουν και δρουν στο ΟΕΕ.

Μην κόπτεστε, μερικοί, να μας πείσετε ότι για την απομάκρυνση και τη μη συμμετοχή στη δραστηριότητα του Οικονομικού Επιμελητηρίου του κύριου όγκου των συναδέλφων, οικονομολόγων, ευθύνεται, κατά κύριο λόγο, το ελλιπές θεσμικό πλαίσιο και η ανύπαρκτη περιφερειακή δομή του ΟΕΕ.

Επιτέλους, έστω και την ύστατη στιγμή, αποδώστε "τα του Καίσαρος τω Καίσαρι".

Κύριοι, η απομάκρυνση του συναδέλφου οικονομολόγου, από τη ζωή και τη δράση του ΟΕΕ ήταν αναμενόμενη.

Τον οδήγησαν στην αδράνεια η νοοτροπία, η αντίληψη, η έλλειψη φαντασίας και οραμάτων για το Οικονομικό Επιμελητήριο. Η λογική και ο εγκλωβισμός του ΟΕΕ σε στενά κομματικά και παραταξιακά πλαίσια. Τον οδήγησε εκτός Οικονομικού Επιμελητηρίου ο αποκλεισμός που επιβάλατε εσείς με τα στεγανά που δημιουργήσατε και τα οποία υπάρχουν μέχρι σήμερα.

Ποιος οικονομολόγος επιστήμονας, καταξιωμένος επαγγελματίας θα θέσει τον εαυτό του στις υπηρεσίες του Οικονομικού Επιμελητηρίου, όταν το μοναδικό και βασικό σας κριτήριο που δεσπόζει στη συγκρότηση των επιτροπών εργασίας είναι το κομματικό-παραταξιακό και όχι η επαγγελματική του και επιστημονική εμπειρία;

Συναδέλφω, το ΟΕΕ δεν έχει προσφέρει τα αναμενόμενα. Έχει διαψεύσει τις προσδοκίες κάθε συναδέλφου. Κάθε ανήσυχη σκέψη και πρόταση που ερχόταν σε αντίθεση με κομματικά μικροπολιτικά συμφέροντα έπεφτε στον "Καιάδα".

Παρότι συμφωνούμε με την αναθεώρηση του θεσμικού πλαισίου και τη θέσπιση νέας οργανωτικής δομής, εντούτοις δεν μπορούμε να μη διατυπώσουμε τις ανησυχίες μας, ότι όλα αυτά προωθούνται εσπευσμένα από μερικούς, με κύριο σκοπό να βολευτούν «ημέτεροι».

Εμείς θα αντισταθούμε σε παρωχημένες αντιλήψεις, θα συμ-

βάλουμε με όλες μας τις δυνάμεις στη δυνατότητα υλοποίησης προτάσεων, που αναδεικνύουν και καθιερώνουν αξίες, που στηρίζονται στην αξιοκρατία, στη γνώση, στην εμπειρία, στον πλουραλισμό.

Πάνω σ' αυτές τις αξίες βασίζουμε τις σκέψεις μας, οι οποίες μας οδηγούν σε προτάσεις εφικτά υλοποιήσιμες, προσδίδοντας το κύρος που πρέπει να έχει ένας φορέας όπως το Οικονομικό Επιμελητήριο.

Συμφωνούμε και πρωτοστατούμε για τη θεσμοθέτηση της Περιφερειακής Δομής του ΟΕΕ. Θεωρούμε αναγκαία τη δημιουργία περιφερειακών οργάνων που, αφ' ενός μεν, θα δίνουν την δυνατότητα συμμετοχής στα όργανα του Επιμελητηρίου περισσότερων συναδέλφων οικονομολόγων και, αφ' ετέρου, εμφανή συμμετοχή και δράση του φορέα μας στην οικονομική αναπτυξιακή ζωή της περιφέρειας. Όμως αυτό, όπως αναφέρουμε και παραπάνω, δεν αρκεί.

Κρίνουμε αναγκαία τη δημιουργία Περιφερειακών και Νομαρχιακών οργάνων (Διοίκηση Περιφερειακού Τμήματος - Διοικήσεις Νομαρχιακών Γραφείων), που θα εκλέγονται από τις θεσμοθετημένες Περιφερειακές και Νομαρχιακές Συνελεύσεις, αντίστοιχα.

Για την περιφερειακή οργανωτική ανασυγκρότηση του ΟΕΕ πρέπει σοβαρά να ληφθεί υπόψη η οικονομική ευρωστία του ΟΕΕ. Η άσκοπη και ασυλλόγιστη εφαρμογή της προτεινόμενης οργανωτικής δομής εγκυμονεί οικονομικούς κινδύνους, γι' αυτό οτιδήποτε εφαρμοστεί θα πρέπει να εφαρμοστεί με σύνεση και γνώμονα την οικονομική δυνατότητα του ΟΕΕ, αρχίζοντας από την περιφέρεια και δη από τα μεγαλύτερα Περιφερειακά Τμήματα.

Από τη νέα προτεινόμενη οργανωτική δομή, δεν πρέπει να αποκλεισθεί η Αττική.

Νομαρχιακά γραφεία και στην Αττική με προσκλητήριο συμμετοχής προς όλους τους συναδέλφους.

Εμμένουμε στο σύστημα της απλής αναλογικής, διαφωνώντας ριζικά με παρατάξεις που ενεργούν και προτείνουν εκλογικά συστήματα κατά το δοκούν.

Συμφωνούμε με τη διατήρηση των τριών εκλογικών διαμερισμάτων για την εκλογή των αντιπροσώπων της Συνέλευσης, με μόνη διαφοροποίηση τη μείωση του αριθμού σταυροδότησης στο πρώτο και δεύτερο εκλογικό διαμέρισμα.

Συντονιστική Επιτροπή της Ανεξάρτητης Κίνησης

Οικονομολόγων Ελλάδας

www.akioe.gr

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΩΝ (ΔΠΚ-Ο)

Αποφάσεις σε βάρος των συναδέλφων και του κύρους του ΟΕΕ ως επιστημονικού συμβούλου της ποιότητας

Η Κεντρική Διοίκηση (ΚΔ) του ΟΕΕ, με πρόσχημα την αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου του Επιμελητηρίου, πρωτοστατεί στην υλοποίηση των πιο αντιδραστικών αλλαγών που προωθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση και στα ζητήματα της εκπαίδευσης.

Ήδη, με απόφασή της, η πλειοψηφία της ΚΔ αποδέχθηκε να εγγράφει σαν μέλη του ΟΕΕ, τους αποφοίτους των Προγραμμάτων Σπουδών Επιλογής (ΠΣΕ) του Ανοικτού Πανεπιστημίου, των οποίων η δημιουργία και λειτουργία συνάντησε την αντίδραση του φοιτητικού κινήματος, αλλά και καθηγητών. Επίσης, αποφάσισαν την εγγραφή των κατόχων μεταπτυχιακών σπουδών από διατμηματικά-διεπιστημονικά προγράμματα, δηλαδή μεταπτυχιακά προγράμματα, τα οποία ακυρώνουν το χαρακτήρα της επιστημονικής εμβάθυνσης σε έναν ορισμένο επιστημονικό τομέα έχοντας χαρακτηριστικά επαγγελματικής κατάρτισης, η οποία καθορίζεται από τις εκάστοτε ανάγκες των επιχειρήσεων.

Ενώ για το επόμενο διάστημα προετοιμάζουν το έδαφος για την εγγραφή στο ΟΕΕ με βάση τη γνωστή οδηγία 89/48 αλλά και των κατόχων μεταπτυχιακού τίτλου οικονομικού αντικείμενου με διπλώματα κολεγίων!!!

Κοινός παρονομαστής όλων αυτών των ενεργειών είναι η υποβάθμιση και αλλαγή του προσανατολισμού των προγραμμάτων σπουδών, τα οποία θα πρέπει να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς.

- ✓ Η εξατομίκευση των προγραμμάτων σπουδών χωρίς επιστημονική συνέπεια και συνοχή.
- ✓ Η υποβάθμιση του πτυχίου και η ενίσχυση των φραγμών για την πρόσβαση στα μεταπτυχιακά και τα διδακτορικά.
- ✓ Η αποσύνδεση του πτυχίου από τα επαγγελματικά δικαιώματα
- ✓ Η αποδοχή και νομιμοποίηση ιδιωτικών "πανεπιστημίων".

Η ΔΠΚ-Ο καλεί τους συναδέλφους, τους φοιτητές, τους πανεπιστημιακούς δασκάλους να αντιταχθούν σε αυτή την ολομέτωπη επίθεση για την προώθηση των αντιδραστικών αναδιαρθρώσεων στην Ανώτατη εκπαίδευση στην οποία πρωτοστατεί και το ΟΕΕ

Σεπτέμβρης 2003

Συνεργασία Ενότητα Παρέμβαση - Οικονομολόγων (ΣΕΠ-Ο)

Μέχρι πότε ;;

Το ΟΕΕ έχει αυτοπαγιδευτεί σ' ένα συντηρητικό βηματισμό χωρίς πνοή, χωρίς δημόσιο λόγο. Καθώς όμως συμφιλιώνεται μ' αυτήν τη λογική, απομακρύνεται από τους στόχους και τα οράματα που οδηγούσαν στη δημιουργία του.

Μακριά από μας κάθε μηδενισμός.

Όταν, όμως, παγιώνεται η συντηρητική συναίνεση, τότε απομακρυνόμαστε από τις προσδοκίες, που η κοινωνία εύλογα έχει από τους επιστήμονες και τους φορείς τους.

Απομακρυνόμαστε από τις προσδοκίες των συναδέλφων, που καλούνται να αντιμετωπίσουν τα μεγάλα προβλήματα της καθημερινότητας.

Ιδιαίτερα οι νέοι συνάδελφοι, που έχουν σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό προβλήματα ανασφάλειας, ανεργίας και ετεροαπασχόλησης.

Όσο όμως οι καθυστερήσεις του φορέα θα διατηρούνται τόσο θα καλλιεργείται κλίμα αυτοσυντήρησης σε μικρές ομάδες που αναπαράγει τον κατακερματισμό του κλάδου των οικονομολόγων.

Εχουμε πολλές φορές και σε όλους τους τόνους υπογραμμίσει ότι ο κλάδος των οικονομολόγων είναι ενιαίος και οι επιμέρους ειδικότητες δε δημιουργούνται για να τον διασπάσουν, αλλά για να αναβαθμίσουν την επαγγελματική αξιοπιστία και την επιστημονική καταξίωση του ενιαίου κλάδου των οικονομολόγων στην ελληνική κοινωνία.

Οι σημερινοί, όμως, συσχετισμοί στο ΟΕΕ δυσκολεύουν αφάνταστα αυτήν την πορεία.

Αυτός, άλλωστε, είναι και ο λόγος που οδηγεί το ΟΕΕ σε μιαν ιδιόμορφη στασιμότητα, σε μια πορεία συντηρητικοποίησης.

Από πού να αρχίσουμε και πού να τελειώσουμε;;

1. Κυβέρνηση και αντιπολίτευση ανταγωνίζονται για τα διάφορα κοινωνικά και οικονομικά πακέτα μα το ΟΕΕ ούτε κουβέντα.

2. Η κυβέρνηση παίζει με προεκλογικές φορολογικές διαρρυθμίσεις, το ΟΕΕ έμμεσα συναίνει.

3. Η Ευρωπαϊκή Ένωση μετά τη Σύνοδο της Θεσσαλονίκης, εκτός από τη μεγάλη θεσμική της αναδιάρθρωση και το νέο Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, μίλησε για σειρά ευρωπαϊκών οικονομικών πολιτικών, μα το ΟΕΕ βρίσκεται μακριά.

4. Στη δημιουργία του Φορέα Ελέγχου, της ποιότητας των ελέγχων (ΕΛΤΕ), η κυβέρνηση τοποθετεί άνθρωπο των πολυεθνικών ελεγκτικών εταιρειών και το ΟΕΕ σιωπά.

5. Στην προσπάθεια αναμόρφωσης του θεσμικού πλαισίου για τον φοροτέχνη - λογιστή επανέρχονται νεοσυντηρητικές και μικροσυντεχνιακές περιχαρακώσεις.

6. Το θεσμικό πλαίσιο που αφορά στη δημιουργία νομαρχιακών διοικήσεων, μετά την πρώτη ώθηση που δόθηκε, έχει περιέλθει σε αδράνεια για να μη διαταραχθούν φαινόμενα μικροπαραγοντισμών.

7. Το δήθεν Ταμείο (πρόκειται μόνο για αμοιβαίο κεφάλαιο) εξαιρεί επί της ουσίας τους νέους συναδέλφους, κυρίως, όμως, συνηγορεί στην υπονόμευση της δημόσιας Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας.

8. Το περιοδικό μας παραμένει ένα άχρωμο θήμα μιας πολυφωνικής Βαβυλωνίας, παρά το ότι, μετά από πρόταση της ΣΕΠ-Ο, εδώ και ένα χρόνο είχε εγκριθεί η ριζική αναμόρφωση της πολιτικής των εκδόσεων. Ας μη συζητάμε, βέβαια, ούτε για επιστημονικό περιοδικό, ούτε για περιοδικό παρέμβασης, ούτε για ενημερωτικό θήμα.

Η ΣΕΠ-Ο έχει προτείνει σε κάθε ένα από τα μέτωπα και τα προβλήματα ολοκληρωμένες προτάσεις και, φυσικά, έχει πάρει αποστάσεις από τις συντηρητικές συναιδήσεις.

Η διάθεσή μας είναι να δώσουμε στο ΟΕΕ το χαρακτήρα ενός προοδευτικού και δημοκρατικού θεσμού, ενός θεσμού κοινωνικά ευαίσθητου, που θα απολαμβάνει κύρους στην ελληνική κοινωνική και πολιτική ζωή.

Γι' αυτό και βρισκόμαστε σε αντιπαράθεση με τη σημερινή συντηρητική στασιμότητα.

Δε συμφιλιωθήκαμε ποτέ, ούτε και τώρα θα το κάνουμε.

«Πρακτικός Οδηγός ΕΠΕ» και «Πρακτικός Οδηγός Ανωνύμων Εταιρειών»

Κυκλοφόρησαν ο «Πρακτικός Οδηγός ΕΠΕ» (4η έκδοση) του Δημήτρη και της Χριστίνας Ηλιοκαύτου, καθώς και ο «Πρακτικός Οδηγός Ανωνύμων Εταιρειών» (9η έκδοση) μαζί με το συμπλήρωμα αυτής, του Δημ. Ηλιοκαύτου.

Στον «Πρακτικό Οδηγό ΕΠΕ» αναφέρονται οι διαδικασίες σύστασης και λειτουργίας των μονοπρόσωπων και πολυπρόσωπων ΕΠΕ μετά των σχετικών υποδειγμάτων καταστατικών, τροποποιήσεων αυτών και ανακοινώσεων στο ΦΕΚ, καθώς και τα θέματα:

- Διαδικασίες μετατροπής του Εταιρικού Κεφαλαίου σε ευρώ
- Νέος τρόπος φορολογίας καθαρών κερδών ΕΠΕ
- Αμοιβές διαχειριστών εταιρών ΕΠΕ και φορολογία αυτών
- Προσδιορισμός της φορολογητέας υπεραξίας
- Ασφάλιση μελών ΕΠΕ σε ασφαλιστικό φορέα
- Ειδική φορολογία ακινήτων των υπερακτίων εταιρειών (OFFSHORE)
- Νέες μεταβολές στις εκπιπόμενες δαπάνες από τα ακαθάριστα έσοδα του άρθ. 31 του ΚΦΕ
- Νέος Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων (ΚΒΣ)
- Κωδικοποίηση των Ν. 3190/55, 1297/72 και 2166/93

Στον «Πρακτικό Οδηγό Ανωνύμων Εταιρειών» αναφέρονται:

- Ο νέος τρόπος υπολογισμού και φορολογία της αξίας μεταβίβασης μετοχών μη εισηγμένων στο ΧΑΑ, λόγω πώλησης, κληρονομιάς, γονικής παροχής ή δωρεάς
- Φορολογία της υπεραξίας από πώληση μετοχών μη εισηγμένων στο ΧΑΑ
- Μεταβολές στη φορολογία εισοδήματος ΑΕ από 1/1/03
- Φορολογία των ακινήτων των OFFSHORE εταιρειών μετά υποδείγματος φορολογικής δήλωσης και μεταβίβαση αυτών μέχρι 30/9/03 για απαλλαγή από το σχετικό νόμο

- Ασφάλιση μελών ΔΣ - μετόχων.
- Διαδικασίες εξωχρηματιστηριακής μεταβίβασης μετοχών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο Αξιών αιτία κληρονομιάς, γονικής παροχής ή δωρεάς και νέος τρόπος φορολογίας αυτών από 1/1/03 και μετά.

Τα βιβλία διατίθενται από όλα τα κεντρικά βιβλιοπωλεία της χώρας, καθώς επίσης αποστέλλονται και με αντικαταβολή.

Τιμή για τον «Πρακτικό Οδηγό ΕΠΕ»: 72 ευρώ, για τον «Πρακτικό Οδηγό ΑΕ»: 77 ευρώ.

Τηλ.: 210-3410.064, 2109-3424.807.

«ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΕΣ

Ο έλεγχος υπέρ του δημοσίου συμφέροντος ως εργαλείο της Δημοκρατίας και του Κράτους Δικαίου»

του Δημητρίου Γ. Σουλιώτη
Επιθεωρητού Τράπεζας Ελλάδος

Ενα βιβλίο, που «απλώνει» την έννοια του ελέγχου, από τα στενά πλαίσια ενός γραφείου όπου αυτός διενεργείται, πρώτα σε εθνικό και κατόπιν σε παγκόσμιο επίπεδο.

Ενα βιβλίο, που «μεταμορφώνει» τον ελεγκτή υπέρ του δημοσίου συμφέροντος, από απλό χειριστή της Λογιστικής και συγκεκριμένων κανόνων, σε συνδιαμορφωτή της λειτουργίας της Δημοκρατίας, του Κράτους Δικαίου και του διεθνούς οικονομικού συστήματος.

Έτσι, ο έλεγχος από μια τεχνική διαδικασία συνδυασμού και εφαρμογής νόμων και αριθμών μετατρέπεται, με το παρόν βιβλίο, σε μια έννοια που προτρέπει τον αναγνώστη σε οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές και φιλοσοφικές αναζητήσεις. Διότι ο έλεγχος υπέρ του δημοσίου συμφέροντος συναντά την ουσία του στην ηθική στάση ζωής των οργάνων του και όχι στη μεθοδολογία και τις τεχνικές άσκησής του.

Εκδόσεις: «Αντ. Ν. Σάκκουλας».

Τηλ.: 210-3615.440, 210-3618.198.

«Εκσυγχρονιστικές Παρεμβάσεις του Ιδιωτικού Τομέα στην Υπηρεσία της Οικονομικής Ανάπτυξης»

Κυκλοφόρησε πρόσφατα το βιβλίο του κ. Γιάννη Σταύρου, με τίτλο «Εκσυγχρονιστικές Παρεμβάσεις του Ιδιωτικού Τομέα στην Υπηρεσία της Οικονομικής Ανάπτυξης».

Στο βιβλίο αυτό παρουσιάζονται μια σειρά παρεμβάσεων του Ιδιωτικού Τομέα με στόχο την οικονομική ανάπτυξη σε τέσσερις επιλεγμένους τομείς:

- Τους Φορείς Διαχείρισης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων
- Τις Νέες Τεχνικές Χρηματοδότησης Επενδύσεων στον τομέα Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας
- Την Πολιτική για την Καινοτομία με τη δημιουργία Τοπικών Δικτύων και Περιφερειακών Θεσμών και
- Τους Διεθνείς και Εθνικούς Οργανισμούς που έχουν έδρα την πόλη της Θεσσαλονίκης. Ιδιαίτερη πρωτοτυπία του βιβλίου αυτού αποτελεί το γεγονός ότι για πρώτη φορά καταγράφονται και παρουσιάζονται σε ένα ενιαίο σύγγραμμα φορείς στήριξης επιχειρήσεων, καθώς και οι περισσότεροι Εθνικοί και Διεθνείς Οργανισμοί, που ασχολούνται με την οικονομική ανάπτυξη των Βαλκανίων που έχουν έδρα τους την πόλη της Θεσσαλονίκης. Ειδικότερα παρουσιάζονται:

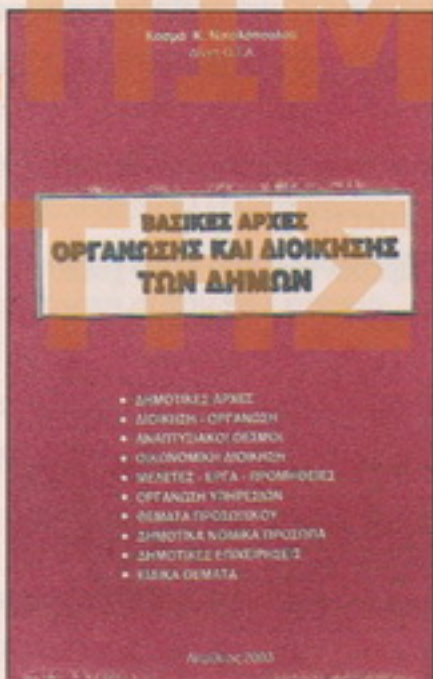
- Το Κέντρο Επαγγελματικής και Πολιτιστικής Ανάπτυξης (ΚΕΠΑ)
- Η Εταιρεία Ανάπτυξης Ιδιωτικών Υποδομών Βορείου Ελλάδος (ΕΑΙΥΒΕ)
- Η Πρωτοβουλία για την Αξιοποίηση των Κοινοτικών Προγραμμάτων Έρευνας - ΠΡΑΞΗ
- Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ανασυγκρότησης - European Agency for Reconstruction (EAR)
- Η Τράπεζα Εμπορίου και Ανάπτυξης του Ευξείνου Πόντου
- Το Γραφείο Επιχειρηματικής Διασύνδεσης της Παγκόσμιας Τράπεζας - World Bank Private Sector Liaison Office
- Η πρωτοβουλία για τη Συνεργασία στη Νοτιοανατολική Ευρώπη - Southeast European Cooperative Initiative (SECI)
- Το Διαβαλκανικό και Παρευξείνιο Επιχειρηματικό Κέντρο (ΔΙΠΕΚ)
- Το Ινστιτούτο Μελετών / Ερευνών Τηλεπικοινωνιών & Πληροφορικής Νοτιοανατολικής Ευρώπης (INA).

Σελίδες 169. Τιμή: 20,00 ευρώ.

Πληροφορίες: Εκδόσεις «Σάκκουλας», τηλ. 210-3387500.

«Βασικές Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης των Δήμων»

Του Κοσμά Κ. Νικολόπουλου
Οικονομολόγου - πολ. επιστήμονα, δ/ντή ΟΤΑ

Ενα μοναδικό βοήθημα για τις Δημοτικές Αρχές, τους υπαλλήλους των Δήμων και για κάθε μελετητή, με θέματα Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' βαθμού, έφθασε πρόσφατα στη σύνταξη του περιοδικού.

Στο πολυσέλιδο αυτό βιβλίο (576 σελίδες) παρουσιάζονται όλα τα θέματα που αφορούν στους Δήμους, με κωδικοποίηση όλης της ισχύουσας νομοθεσίας σε κάθε θέμα:

- ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ
- ΔΙΟΙΚΗΣΗ - ΟΡΓΑΝΩΣΗ
- ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ
- ΜΕΛΕΤΕΣ - ΕΡΓΑ - ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ
- ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
- ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ (Συστήματα προσλήψεων κλπ.)
- ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΝΟΜΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ
- ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
- ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ (ΤΕΔΚ, ΔΕΥΑ, ΣτΠ, ΕΣ, ΑΣΕΠ, ΣΕΕΔΔ κλπ.)

Η τιμή του βιβλίου με ΦΠΑ είναι 50,00 ευρώ και η αποκλειστική διάθεση: 22210 83324 - 22210 74254 FAX: 22210 85715 - 22210 85653 .

ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ

Η Κεντρική Διοίκηση του ΟΕΕ ομόφωνα καταγγέλλει το περιεχόμενο της ανακοίνωσης κάποιων ομάδων για την αήθη συκοφάντηση μελών της Κεντρικής Διοίκησης, το οποίο στερείται σοβαρότητας.

Στόχος τους, η διασπορά ψευδών ειδήσεων, ώστε να δημιουργηθεί σύγχυση και χαλάρωση της αλληλεγγύης και του συναδελφικού πνεύματος μεταξύ των οικονομολόγων.

Το ΟΕΕ έχει καταξιωθεί με τη λειτουργία του στις δημοκρατικές του διαδικασίες, με την προάσπιση των συμφερόντων των μελών του και ανέκαθεν επεδίωκε και επιδιώκει την εποικοδομητική κριτική στις θέσεις, απόψεις και προτάσεις που διατύπωνε.

Το περιεχόμενο, όμως, του κειμένου της συγκεκριμένης ανακοίνωσης μόνο επιστημονική άποψη δεν εξέφραζε και μόνο γόνιμη κριτική δεν ασκούσε.

Η Κεντρική Διοίκηση δεν επιτρέπει, λοιπόν, σε κανέναν να εμπαίζει τους θεσμούς και τους οικονομολόγους.

Δηλώνει αποφασιστικά, και με κάθε τρόπο, ότι θα προστατεύσει την τιμή, την αξιοπρέπεια και την υπόληψη όλων των μελών του Οικονομικού Επιμελητηρίου από ανάλογες κακοήθεις επιθέσεις που επιδιώκουν ταυτόχρονα την άμβλυση των ηθικών αρχών και επαγγελματικών συμφερόντων των μελών του Οικονομικού Επιμελητηρίου.

ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ ΑΠΟ ΤΟ ΙΕΚΕΜ - ΟΕΕ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ: «ΚΟΣΤΟΛΟΓΗΣΗ ΠΡΟΤΥΠΩΝ»

ΣΚΟΠΟΣ

Οι θεωρητικές και οι πρακτικές Μέθοδοι Υπολογισμού του Κόστους και των Σχετικών Προτύπων.

ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ

Σε στελέχη κοστολόγησης, κυρίως του ιδιωτικού τομέα (Ορκωτοί Λογιστές, Οικονομικοί Διευθυντές και Λογιστές - Φοροτέχνες).

Το Σεμινάριο πραγματοποιείται πάνω σε ειδικά προγράμματα κοστολόγησης με τη χρήση Ηλεκτρονικών Υπολογιστών (PC).

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- Μέθοδος Πρότυπου Κόστους
- Μέθοδος Λογιστικού Κόστους
- Παράμετροι Συστήματος
- Σύστημα Αποθηκών
- Τεχνικές Προδιαγραφές προϊόντων
- Κοστολόγηση Προτύπων
- Αποκλίσεις από τα Πρότυπα μεγέθη
- Βιβλίο Παραγωγής και Κοστολογίου
- Κόστος Πωληθέντων προϊόντων
- Εγγραφές Αναλυτικής Λογιστικής

ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ

- Μητσοτάκης Εμμανουήλ: Αναλυτής Οικονομικών Συστημάτων - Κοστολόγος.
- Γκρέκος Κωνσταντίνος: Ορκωτός Λογιστής - Κοστολόγος.
- Διάρκεια: 20 ώρες.
- Χρόνος διεξαγωγής: 18, 20, 24 & 26 Νοεμβρίου ώρα 17.00 - 22.00.
- Δικαίωμα συμμετοχής: 300,00 ΕΥΡΩ.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ «ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ»

ΣΚΟΠΟΣ

Η εφαρμογή των ΔΛΠ αποτελεί πλέον γεγονός και για τη χώρα μας. Σκοπός του σεμιναρίου είναι να μυήσει τους ενδιαφερόμενους στο νέο θεσμό.

ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ

Σ' όλους τους Λογιστές που έχουν την ευθύνη σύνταξης

των Ισολογισμών και κατάρτισης των ετήσιων και περιοδικών οικονομικών καταστάσεων.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- Αναφορά στα Διεθνή Ελεγκτικά Πρότυπα.
- Παράδειγμα μετατροπής Οικονομικών Καταστάσεων από τα Ελληνικά και Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα.

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

- Καββαδίας Λεωνίδα: Ορκωτός Ελεγκτής.
- Διάρκεια: 20 ώρες.
- Χρόνος διεξαγωγής: 3, 5, 10, 12 Νοεμβρίου ώρα 17.00 - 22.00
- Δικαίωμα συμμετοχής: 350,00 ΕΥΡΩ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ: «ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ»

ΣΚΟΠΟΣ

Η παρουσίαση των αρχών, της μεθοδολογίας και των πρακτικών του εσωτερικού ελέγχου των επιχειρήσεων.

ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ

Στους Λογιστές, Ελεύθερους επαγγελματίες ή στελέχη επιχειρήσεων, που επιθυμούν ν' αναβαθμίσουν τις παρεχόμενες υπηρεσίες τους.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- Βασικές έννοιες Ελεγκτικής
- Νομοθετικό πλαίσιο
- Σύστημα εσωτερικού ελέγχου
- Τεχνικές εσωτερικού ελέγχου
- Τμήμα εσωτερικού ελέγχου
- Εκθέσεις ελέγχου
- Αποδέκτες πορίσματος ελέγχου
- Ετήσιος απολογισμός
- Πρακτικό παράδειγμα εφαρμογής.

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ

- Παπαστάθης Παντελής: Διευθυντής Εσωτερικού Ελέγχου Δημόσιας Επιχείρησης Αερίου, μέλος Ελληνικού Ινστιτούτου Εσωτερικών Ελεγκτών.
- Διάρκεια: 20 ώρες.
- Χρόνος διεξαγωγής: 30 Οκτωβρίου 4, 6, 11 Νοεμβρίου, ώρα 17.00 - 22.00
- Δικαίωμα συμμετοχής: 300,00 ΕΥΡΩ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ: «ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΣ»

ΣΚΟΠΟΣ

Η θεωρητική και κυρίως πρακτική προσέγγιση της Αναλυτικής Λογιστικής.

ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ

Σε Προϊσταμένους Λογιστηρίων και γενικότερα στους ασχολούμενους με την κοστολόγηση.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- Έννοιες και διακρίσεις του κόστους
- Το σύστημα της αυτόνομης λειτουργίας της Αναλυτικής Λογιστικής
- Λογιστικό σχέδιο
- Πρακτικό παράδειγμα εφαρμογής

ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ

- Πρεβέντης Παναγιώτης: Ορκωτός Ελεγκτής.
- Πολύζος Απόστολος: Ορκωτός Ελεγκτής.
- Διάρκεια: 20 ώρες.
- Χρόνος διεξαγωγής: 29 Οκτωβρίου, 3, 5, 10 Νοεμβρίου, ώρα 17.00 - 22.00
- Δικαίωμα συμμετοχής: 300,00 ΕΥΡΩ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ: «ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ»

ΣΚΟΠΟΣ

Να μυήσει τους συμμετέχοντες, θεωρητικά και κυρίως πρακτικά, στο σχεδιασμό των ενοποιημένων οικονομικών καταστάσεων.

ΑΠΕΥΘΥΝΕΤΑΙ

Σε υψηλόβαθμα στελέχη Οικονομικών Διευθύνσεων Ομίλων Επιχειρήσεων.

ΣΥΝΟΠΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- Εισαγωγικές έννοιες
- Νομοθετικό πλαίσιο
- Τεχνική της ενοποίησης
- Πρακτικό παράδειγμα εφαρμογής

ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ

- Πρεβέντης Παναγιώτης: Ορκωτός Ελεγκτής.
- Πολύζος Απόστολος: Ορκωτός Ελεγκτής.
- Διάρκεια: 20 ώρες.
- Χρόνος διεξαγωγής: 30 Οκτωβρίου, 4, 6, 11 Νοεμβρίου, ώρα 17.00 - 22.00
- Δικαίωμα συμμετοχής: 350,00 ΕΥΡΩ

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ: «ΤΕΧΝΙΚΟΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ»

Αποκλειστικά για Εργοδότες (όχι εκπροσώπους) επιχειρήσεων χαμηλής επικινδυνότητας και από 1-50 άτομα προσωπικό (Γ' Κατηγορία).

Σύμφωνα με την τελευταία Υπουργική Απόφαση 130272/03-04-2003 και Εγκυκλίου 130369/08-05-03, οι επιχειρήσεις Γ' κατηγορίας, κατατάσσονται σε δύο (2) ομάδες: 1η ομάδα (Γραφεία και Ιατρεία, εκτός οδοντιατρικών και εργαστηρίων) και 2η ομάδα (όλες οι υπόλοιπες επιχειρήσεις Γ' Κατηγορίας).

Οι Εργοδότες των επιχειρήσεων Γ' Κατηγορίας, για να καταστούν «Τεχνικοί Ασφαλείας», υποχρεούνται να παρακολουθήσουν Σεμινάριο επιμόρφωσης:

- 5 ωρών, εάν οι επιχειρήσεις τους ανήκουν στην 1η ομάδα και

- 10 ωρών, εάν οι επιχειρήσεις τους ανήκουν στη 2η ομάδα.

Το Ινστιτούτο μας, ανταποκρινόμενο στη συνεχιζόμενη ζήτηση και προκειμένου να διευκολύνει τους συναδέλφους που λειτουργούν Λογιστικά Γραφεία, ως και τους πελάτες τους, που ανήκουν είτε στην 1η ομάδα, είτε στην 2η ομάδα επιχειρήσεων Γ' Κατηγορίας, αποφάσισε τη διοργάνωση δύο (2) ακόμα Σεμιναρίων Εργοδοτών το μήνα Δεκέμβριο.

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ: ΤΕΧΝΙΚΟΥ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

Πρόγραμμα

1η Ομάδα επιχειρήσεων (Γραφεία και Ιατρεία, πλην οδοντιατρικών και εργαστηρίων).

- Διάρκεια: 5 ώρες, ένα απόγευμα από 16.00 μέχρι 21.00.
- Ημερομηνία:
- 8/12/2003
- Κόστος συμμετοχής: 50,00 ΕΥΡΩ (απαλλάσσεται ΦΠΑ).

2η Ομάδα επιχειρήσεων (όλες οι υπόλοιπες επιχειρήσεις Γ' κατηγορίας).

- Διάρκεια: 10 ώρες, δύο απογεύματα από 16.00 μέχρι 21.00.
- Ημερομηνίες:
- 8 & 9/12/2003
- Κόστος συμμετοχής: 100,00 ΕΥΡΩ (απαλλάσσεται ΦΠΑ).

ΠΡΟΣΟΧΗ

Η αίτηση εγγραφής σας στο Σεμινάριο πρέπει να υποβληθεί άμεσα, γιατί το υπουργείο Εργασίας - για να εγκρίνει τη συμμετοχή σας - απαιτεί δήλωσή σας, τουλάχιστον 40 ημέρες πριν από την ημερομηνία διεξαγωγής του Σεμιναρίου.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

- Μετά την ολοκλήρωση κάθε σεμιναρίου χορηγείται «Βεβαίωση Παρακολούθησης».
- Στα σεμινάρια «Τεχνικού Ασφαλείας» χορηγείται «Βεβαίωση Επιμόρφωσης», σύμφωνα με την Υπουργική Εγκύκλιο.
- Ο περιορισμένος αριθμός θέσεων επιβάλλει αυστηρή τήρηση σειράς προτεραιότητας δήλωσης συμμετοχής.
- Όλα τα σεμινάρια διεξάγονται στην έδρα του Ινστιτούτου (πλησίον «Συγγρού - Φιξ» Μετρό).
- Το κόστος συμμετοχής καταβάλλεται στο Λογαριασμό της Εθνικής Τράπεζας: 152/48004358 και εκδίδεται τιμολόγιο, απαλλασσόμενο ΦΠΑ.
- Οι πάσης φύσεως σημειώσεις και οι βεβαιώσεις παρέχονται δωρεάν.
- Στα διαλείμματα προσφέρεται coffee break.

Για περισσότερες πληροφορίες και αποστολή αιτήσεων συμμετοχής, επικοινωνήστε με το Ινστιτούτο Εκπαίδευσης & Επιμόρφωσης Μελών του Οικονομικού Επιμελητηρίου της Ελλάδας (IEKEM - ΟΕΕ).

Αμβροσίου Φραντζή 9, 117 43 Νέος Κόσμος Τηλ: (210) 9249.508, Fax: (210) 9249.584, e-mail: iekem@hol.gr

ΤΟ

Ι.Ε.Κ.Ε.Μ

*συμβάλλει ουσιαστικά στην
επιμόρφωση των μελών
του Οικονομικού Επιμελητηρίου*

τώρα

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ
ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ**
*στα σεμινάρια
παρέχει έκπτωση
για τα μέλη του
25%
με πιστοποίηση σπουδών*

θα τηρηθεί σειρά προτεραιότητας